

suuntoPROJEKTI

työhönkuntoutuksen palvelumallin
kehittäjänä Lapissa

SANNA MÄENSIVU

Suunto –projekti

työhönskuntoutuksen palvelumallin
kehittäjänä Lapissa

SANNA MÄENSIVU

Esipuhe

Rakennerahastokauden 2007 – 2013 alussa käynnistettiin valtakunnallinen Välityömarkkinat -kehittämisohjelma, johon haettiin toteuttajia alueilta. Lapissa nähtiin tuolloin tärkeäksi määritellä asiakkaiden erilaisia palvelutarpeita ja hakea tarpeisiin oikea-aikaisia ratkaisuja. Käytössä olevat toimenpiteet eivät monesti tuottaneet asiakkaille pysyvämpiä ratkaisuja ja hankkeeseen haluttiin sisällyttää myös tuotekehitystä. Välityömarkkinoiden toimintakenttä oli hajanainen ja verkostoyhteistyötä oli tarpeen tiivistää.

Suunto –projekti on toiminut koko ohjelmakauden ajan. Työmarkkinat ja osaamisvaatimukset ovat muuttuneet hankkeen aikana. Vuonna 2008, jolloin projekti alkoi, työttömyys oli historiallisen alhainen. Vuodesta 1994 lähtien työttömyys oli alentunut jokaisena vuonna laskien vuoden 1994 noin 24.500 työttömän tasosta vuoden 2008 noin 10.500:aan. Projektin aikana työttömyys on vaihdellut eri vuosina ollen korkeimmillaan vuonna 2014, jolloin työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 13.600. Viime vuosien aikana rakennetyöttömyys on kasvanut kokonaistyöttömyyttä nopeammin ja tällä hetkellä pitkään työttömänä on monenlaisen osaamisen ja koulutuksen omaavia henkilöitä.

Projektin toiminta on kehittynyt koko sen elinkaaren ajan ja toimenpiteitä on muokattu sekä toimintaympäristön, asiakaskunnan ja säädösten muuttumisen myötä. Alkuvaiheessa työstetty asiakassegmentointi eteni työhön kuntoutuksen vaiheistukseen ja palveluprosessimalliin. Merkittävää oli asiakkaiden palvelutarpeiden ja oikean toimijatahon tunnistaminen sekä ratkaisujen hakeminen eri palvelutarpeisiin ja toimijoiden välisten työnjakojen täsmentäminen. Suunto –projektin kehittämistä palveluprosessista oli suurta hyötyä TE-palveluiden uudistamistyössä sekä Lapissa että valtakunnallisesti.

Projektissa tehtiin monipuolista tuotekehitystyötä sekä asiakkaiden koulutuksellisten valmiuksien ja edellytysten kehittämisessä että työpainotteisten koulutusten toteuttamisessa hyvin tuloksin. Yritys- ja työnantajayhteistyössä lähdettiin aktiivisesti hakemaan aloja ja ammatteja, joista löytyy työtehtäviä myös vähäisemmän ammattitaidon omaaville henkilöille. Suunto –projekti järjesti Lapin välityömarkkinoiden toimijoille paljon koulutusta, seminaareja, työkokouksia ja muita tapaamisia. Verkosto on projektin aikana saanut uutta osaamista, vaihtanut hyviä käytäntöjä ja määritellyt keskinäisiä työnjakoja. Projektin aikana laadittu käsikirjanomainen toimijakartta on nyt toimijoiden käytössä.

Osuvia ratkaisuja rakennetyöttömyyden vähentämiseen tarvitaan myös jatkossa. Suunto –projektin tuloksena asiakasohjaus on systemaattisempaa ja osataan tunnistaa aikaisempaa paremmin työhön kuntoutuvien asiakkaiden tarvitsemat räätälöidyt palvelut ja toimenpiteet. Verkosto osaa myös paremmin hyödyntää toistensa palveluita ja osaamista.

Tähän raporttiin on koottu projektin keskeiset tulokset ja nostettu esille jatkossa kehittämistä vaativat asiat. Suuret kiitokset kaikille projektin tuloksiin vaikuttaneille tahoille ja henkilöille; onnistumisen edellytyksenä on ollut sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja hyvin toimiva yhteistyö. Lämpimät kiitokset projektin työntekijöille, joiden innostus, ammattitaito ja kehittämisen halu ovat mahdollistaneet projektin tavoitteiden toteutumisen.

Toivotan antoisia lukuhetkiä raportin parissa! Suunto-projekti loppuu, mutta yhteinen työ asiakkaiden parhaaksi jatkuu.

Tuija Ohtonen

Strategiapäällikkö

Lapin ELY-keskus

ELINVOIMAA ALUEELLE 2 / 2015

**SUUNTO –PROJEKTI
TYÖHÖNKUNTOUTUKSEN PALVELUMALLIN KEHITTÄJÄNÄ LAPISSA**

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: Teija Röppänen / Markkinointitoimisto Kitchen Oy

Kuvat: Thinkstock

Painotalo: Suomen Yliopistopaino Oy

ISBN 978-952-314-223-7 (painettu)

ISBN 978-952-314-224-4 (PDF)

ISSN-L 2242-282X

ISSN 2242-282X (painettu)

ISSN 2242-2838 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-224-4

www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

Esipuhe	V
Välityömarkkinat työmarkkinoille kuntoutumisen paikkana	3
Rakennetyöttömyys Lapissa	4
Suunto –projekti työhönkuntoutuksen palvelumallin kehittäjänä Lapissa	7
Projektin tausta ja tavoitteet	7
Projektin toteutus	8
Projektin tulosten arviointi ja raportointi	10
Projektin toiminta ja tulokset palvelumallin kehittämistyössä	13
Työhönkuntoutuksen palvelumallia rakentamassa	15
Asiakasohjausta kehittämällä	
Työllistymismalleja ja työnantajayhteistyötä kehittämällä	
Työvoimapalveluja ja koulutuksia kehittämällä	
Välityömarkkinoita koordinoimalla ja verkomaista toimintatapaa kehittämällä	
Kehittämistyön tulokset ja vaikuttavuus	29
Työnhakija-asiakkaan näkökulmasta	29
Verkostotoimijoiden näkökulmasta	34
Yhteenvetoa ja opiksi otettavaa	38
Lappilaisten välityömarkkinoiden kehittämistarpeet	41
Kiitosten aika	43
Lähteet	44
Liitteet	45
Liite 1. Projektin toteutuneet kustannukset ja rahoitusosuudet	45
Liite 2. Työhönkuntoutuksen palveluprosessi	46
Liite 3. Työhönkuntoutuksen palvelut 2011	47
Liite 4. Projektin tilaisuudet	48
Liite 5. Työhönkuntoutuksen asiantuntijakoulutus-esite, pdf	49
Liite 6. Ohjauksen ja valmennuksen menetelmät työllistymispolulla, esite 1	52
Liite 7. Ohjauksen ja valmennuksen menetelmät työllistymispolulla, esite 2	54

Välityömarkkinat työmarkkinoille kuntoutumisen paikkana

Välityömarkkinat tuli terminä suomalaisen keskusteluun 2000 -luvulla, mutta sen juuret löytyvät jo 90-luvun lamasta, jolloin ihmisiä työllistettiin ns. yhdistelmätuella kolmannelle sektorille. Välityömarkkinoiden idea oli, että ne toimisivat siirtymänä vaikean työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden välissä. Joidenkin ihmisten kohdalla ne voisivat olla pysyvä vaihtoehto.¹ Välityömarkkinoiden kehittämistä pidetään tärkeänä keinona turvata osaavan työvoiman saatavuus, sillä työttömissä työnhakijoissa on suuri työvoimavara. Suomessa on pyritty vähentämään rakenteellista työttömyyttä ESR-rahoitteisen Välityömarkkinat -kehittämishankkeen avulla, johon Suunto -projekti kuuluu.²

Välityömarkkinoiden käsitettä ei ole helppo määritellä. Työ- ja elinkeinoministeriö määrittelee sen ”työttömille tarjottaviksi määräaikaiksi työmahdollisuuksiksi joko palkkatuetussa työsuhteessa tai ilman työsuhdetta työmarkkinatoimenpiteenä”. Työnantajat saavat työllistämiseensä yhteiskunnan taloudellista tukea ja vastineeksi tarjoavat työnhakijalle työmahdollisuuden ja tavallista enemmän tukea ja ohjausta työssä suoriutumiseen. Välityömarkkinoiden toiminnot muodostuvat kahdesta eri kokonaisuudesta: aktiivisen

sosiaalipolitiikan kokonaisuudesta sekä aktiivisen työvoimapolitiikan kokonaisuudesta. Sosiaalipolitiikan kokonaisuuteen liittyy tavoite ihmisen toimintakyvyn parantamisesta ja työvoimapolitiikassa tavoitteena on ihmisen osaamisen ja työllistymisvalmiuksien kehittäminen.¹

Arola, Härkäpää & Järviskoski (2013, 21) toteavat teoksessaan, että ammatillisessa kuntoutuksessa on kysymys ihmisen suhteesta työhön. Ammatillisen kuntoutuksen kohderyhmänä ovat henkilöt, joiden työkyky on tilapäisesti tai pysyvästi heikentynyt. Myös pitkäaikaistyöttömät voidaan katsoa kuuluvan tähän kohderyhmään. Ammatillinen kuntoutus toteutetaan erilaisina kuntoutus- ja valmennusvaiheina, joiden avulla kuntoutuja pyritään saattamaan ”riittävän työkykyiseksi”. Työhön sijoitus ei perinteisessä mallissa kuulu ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteisiin, mutta tuetun työllistymisen toimintamallissa korostetaan erityisesti ammatillisen kuntoutuksen yhteyttä työelämään. Tutetun työllistämisen mallissa työllistyjälle pyritään luomaan mahdollisuus kehittää valmiuksiaan ja taitojaan työpaikalla, aidossa työympäristössä oikeita työtehtäviä suorittamalla. Työpaikan etsintä ja

työn räätälöinti ovat tällöin olennainen osa kuntoutusprosessia.³

Vuonna 2011 valmistui TEM:n toimesta rakennetyöttömyyttä koskevat politiikkalinjaukset, jotka ohjasivat osaltaan myös projektin kehittämistoimintaa. Myös Suunto -projektin kehittämistyön tuloksia oli nostettu linjauksissa esiin suosituksiksi – asiakasohjausmalli, työhön- ja koulutusvalmentajan palvelut sekä toppis -koulutukset (=ammatillisen työvoimakoulutuksen ja palkkatuen yhdistävä malli).⁴

TEM:n tuottamassa vaikeasti työllistyttyjen tilannetta ja palveluita selvittävässä tutkimuksessa⁵ todetaan, että vaikeasti työllistyvät ovat haastava joukko, joihin työvoimapolitiittiset toimenpiteet eivät välttämättä pure hyvienkään suhdanteiden aikana. Ryhmällä on useita ongelmia, joista työttömyys ei aina ole se pahin. Haasteena on myös ollut toimenpiteiden sattumanvarainen kohdistaminen. Palveluiden ja toimenpiteiden vaikuttavuuden lisäämisessä olennaista on se, että ne suunnataan oikein ja oikea-aikaisesti. Tämä on ollut myös yksi Suunto -projektin kehittämistyön lähtökohdista.

¹ Ks. Selvitystyö välityömarkkinoiden mahdollisuuksista tukea vaikeasti työllistyttyjen työelämään osallistumista ja työmarkkinoille pääsyä. TEM raportteja 7/2013.

² Ks. Ei ylhäältä annettuna vaan yhdessä tavoitteellisesti toimien. ESR-välityömarkkinahankkeiden toimintamallien siirrettävyyttä koskeva tutkimus. TEM julkaisuja 17/2012.

³ Ks. Arola, Härkäpää ja Järviskoski (toim.) 2013. Työtä tavoittelemassa. Ammatillisen kuntoutuksen projekti tarkastelun kohteena.

⁴ Ks. Pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisesta työvoimavarojen turvaamiseen –rakennetyöttömyyttä koskevat politiikkalinjaukset, TEM/2011.

⁵ Ks. Vaikeasti työllistyttyjen tilannetta ja palveluita selvittävä tutkimus, TEM 23/2011.

Rakennetyöttömyys Lapissa

Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut voimakkaasti viime vuosien aikana eikä sen kasvu näytä vielä kääntymään, tosin kasvuvauhti on hieman hidastunut. Pitkäaikaistyöttömyyttä tarkasteltaessa voidaan tarkastella joko yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita tai laajempaa rakennetyöttömien joukkoa. Laajaan rakennetyöttömyyteen luetaan kuuluvan pitkäaikaistyöttömät (yli vuoden työttömänä olleet), toistuvaisyöttömät (tai rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät; 12 kk työttömyyttä 16 kk:n aikana), työvoimapolitiittisten toimenpiteiden jälkeen työttömäksi palaavat sekä toistuvasti toimenpiteisiin osallistuvat. Rakennetyöttömyys voidaan määritellä työvoiman kysynnät ja tarjonnan väliseksi kohtaanto-ongelmaksi, joka voi johtua osaamisen kohtaanto-ongelmista, alueellisesta kohtaanto-ongelmasta, työvoimakustannuksista ja työn tuottavuudesta sekä työn kannustavuuteen liittyvistä asioista.

Rakennetyöttömyyteen luettavien ryhmä on heterogeeninen. Siihen kuuluu eri koulutustaustaisia ja eri-ikäisiä ihmisiä, osalla takanaan pitkäkin työhistoria. Yhteistä kohderyhmään kuuluville on se, että heillä on vaikeuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille ja tämän vuoksi riski syrjäytyä työmarkkinoilta.

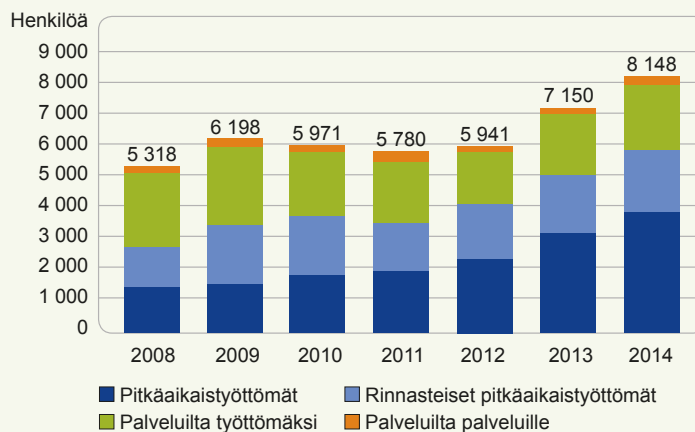
Pitkäaikaistyöttömyys ja rakennetyöttömyys ovat kasvaneet voimakkaasti koko maassa ja myös Lapissa (kuvio 1). Lapissa oli vuoden 2014 joulukuun lopussa rakennetyöttömyyteen luettavia henkilöitä ⁶ noin 8 150. Heistä yli vuoden työttömänä olleita oli noin 3 830, rinnasteisia pitkäaikaistyöttömiä 1 960, palveluilta työttömäksi jääneitä 2 050 ja palveluilta palveluihin siirtyneitä 310.

Jos tilannetta tarkastelee taaksepäin, rakennetyöttömien määrä on kasvanut Lapissa vuodesta 2008 vuoteen 2014

Kuvio 1: Rakennetyöttömät Lapissa vuosina 2006–2014
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö/työnvälitystilasto

Kuvio 2: Rakennetyöttömät Lapissa joulukuussa vuosina 2008–2014
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö/työnvälitystilasto

lähes 2 900 henkilöllä. Jos tarkastellaan rakennetyöttömien suhteellista osuutta laajasta työttömyydestä,⁷ niin siinäkin on tapahtunut selvä kasvu – vuoden 2008 joulukuussa rakennetyöttömyyden osuus laajasta työttömyydestä oli noin 35 %, kun se vuoden 2014 joulukuussa oli jo 44 %. Koko maassa rakennetyöttömyyden osuus laajasta

työttömyydestä oli joulukuussa 2008 noin 35 % ja vuoden 2014 joulukuussa 42 %. Lapissa selvästi eniten kasvua on tapahtunut pitkäaikaistyöttömien määrässä (kuvio 2).

⁶ Rakennetyöttömät yhteensä = yhteismäärä kuukauden lopussa pitkäaikaistyöttömien, rinnasteisten pitkäaikaistyöttömien, palveluilta työttömäksi jääneiden ja palveluilta palveluille siirtyneiden määristä

⁷ Laaja työttömyys = työttömät työnhakijat ja palveluissa olevat yhteensä

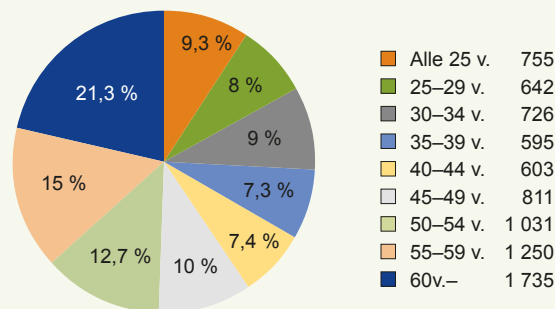
Jos Lapin rakennetyöttömyyttä tarkastelee iän mukaan (kuvio 3), nähdään että jopa puolet rakennetyöttömistä on yli 50-64 -vuotiaita. Riski työttömyyden pitkittymiseen kasvaa selvästi iän myötä.

Seutukunnittain tarkasteltuna määrällisesti suurin osa rakennetyöttömistä sijoittuu isoihin kaupunkikeskuksiin, Rovaniemen seudun ja Kemi-Tornion alueelle. Kun tarkastellaan rakennetyöttömyyden suhteellista osuutta alueen laajasta työttömyydestä, rakennetyöttömyyden osuus on suhteellisesti korkein Itä-Lapissa, Torniolaaksossa sekä Rovaniemen seutukunnassa.

Miesten osuus rakennetyöttömistä on kasvanut vuosien 2008-2014 aikana. Joulukuun 2014 tilanteen mukaan yli 60 % rakennetyöttömistä on miehiä. Sukupuolten välinen ero on kasvanut vuosi vuodelta. Suuri osa työpaikkamenetyksistä ja rakennemuutoksista on kohdistunut miesvaltaisille aloille, mikä näkyy erityisesti miesten työttömyyden pitkittymisenä.

Rakennetyöttömien joukossa on eniten rakennustyöntekijöitä ja ilman ammattia olevia. Tarkemmalla ammattitasolla tarkasteltuna rakennetyöttömyys näyttää olevan yleisintä ilman ammattia

Kuvio 3: Rakennetyöttömät Lapissa iän mukaan jaoteltuna
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö/työnvälitystilasto, joulukuu 2014

olevien lisäksi myyjien, kirvesmiesten, toimistotyöntekijöiden, sekä rakennustyöntekijöiden ammateissa. Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) on esitetty ammattiluokituksen 2-numerotasolla ja vielä tarkemmalla 5-numerotasolla ne ammattiryhmät ja ammatit, joissa on määrällisesti eniten rakennetyöttömyyteen lukeutuvia työnhakijoita.

Rakennetyöttömistä selvästi suurimmalla osalla on joko perusasteen tai keskiasteen koulutus. Rakennetyöttömiä on kuitenkin kaikissa koulutusasteen ryhmissä. Huomionarvoista on myös se, että keskiasteen koulutuksen

suorittaneissa rakennetyöttömyys on selvästi lisääntynyt viimeisen vuoden aikana.

Tässä yhteydessä on tärkeää huomioida se, että Suunto –projektin asiakaskohderyhmänä ei ole olleet kaikki pitkäaikaistyöttömät vaan kohderyhmäksi on määritelty ne, jotka tarvitsevat työmarkkina-avalmiuksiensa parantamiseen tavanomaista enemmän tukea ja ohjausta. Projektin kohderyhmänä on siis ollut varsin haasteellinen kohderyhmä.

Taulukko 1: Rakennetyöttömät Lapissa ammatin mukaan (TOP) joulukuussa 2014

Ammatti (2nro) TOP 20	Rakennetyöttömät	Ammatti (5nro) TOP 20	Rakennetyöttömät
Rakennustyöntekijät ym. (pl. sähköasentajat)	983	Ei ammattia	558
Ei ammattia	613	Myyjä	331
Kuljetustyöntekijät	525	Kirvesmies	295
Konepaja- ja valimotyöntekijät, asentajat, korjaajat	495	Toimistotyöntekijä	259
Hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijät	456	Rakennustyöntekijä	249
Palvelutyöntekijät	447	Laitossiivoja	175
Myyjät, kauppiaat ym.	407	Lähihoitaja	170
Luonnontieteiden ja tekniikan asiantuntijat	296	Rakennusapulainen	168
Siivoojat, kotiapulaiset ja muut puhdistustyöntekijät	292	Kokki	157
Toimistotyöntekijät	287	Yhdistelmäajoneuvonkuljettaja	124
Teollisuuden ja rakentamisen avustavat työntekijät	284	Sähköasentaja	121
Sähkö- ja elektroniikka-alan työntekijät	282	Metsuri	116
Luonnontieteiden ja tekniikan erityisasiantuntijat	276	Keittiötyöntekijä	112
Elintarvike-, puutyö-, vaatetus-, jalkinealan valmistajat	233	Sekatyöntekijä, teollisuus	108
Prosessityöntekijät	188	Kuorma-autonkuljettaja	105
Maanviljelijät ja eläintenkasvattajat ym.	182	Ammattia vaihtava	94
Liike-elämän ja hallinnon asiantuntijat	179	Autonasentaja, huoltokorjaamo	93
Metsä- ja kalatalouden työntekijät	155	Rakennusmaalari	89
Avustavat keittiö- ja ruokatyöntekijät	135	Kiinteistöhuoltomies	85
Lainopilliset, sosiaali-, kulttuurialan erityisasiant.	133	Levyseppähitsaaja	80

Suunto –projekti työhönkuntoutuksen palvelumallin kehittäjänä Lapissa

Projektin tausta ja tavoitteet

Projektin toiminta-aika on 1.5.2008-30.4.2015. Suunto –projektin tavoitteet kohdistuvat sekä asiakaskohderyhmän palveluprosessin että asiakasta kohtaan palveluverkoston kehittämiseen. Projektin pääasiallinen tehtävä on työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden työhönkuntoutumisen prosessin kehittyminen tuotekehitystyön ja välityömarkkinoiden kehittymisen avulla. Myöhemmin projektin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin tuli lisäksi myös työllistymispolkujen rakentamisen avoimille työmarkkinoille tukea ja ohjausta tarvitseville henkilöasiakkaille yhteistyössä TE-toimiston, työvoiman palvelukeskusten ja välityömarkkinoilla toimivan palveluverkoston kanssa.

Projektin taustalla on ollut huoli osaavan työvoiman riittävydestä sekä toisaalta tarve rakenteellisen työttö-

myyden vähentämiseen Lapissa. Ennen Suunto –projektia Lapissa on toteutettu ESR-rahoitteisia ”Oman elämän sankariksi” sekä ”Silta” -hankkeita ja näiden hankkeiden aikana esiin nousseita kehittämistarpeita on otettu huomioon Suunto –projektia suunniteltaessa.

Suunto –projekti on syntynyt vastaukseksi välityömarkkinoiden kehittämiseen. Tavoitteena on vahvistaa vaikeasti työllistyvien asiakkaiden työllisyyspalveluja ja monitahoista palvelujärjestelmää niin, että mahdollisimman moni löytäisi avoimille työmarkkinoille johtavan tuetun työllistymispolun.

Projektin kohderyhmänä on työmarkkinoille kuntoutuvat asiakkaat, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta työmarkkinaedellytystensä parantamiseen aktiivisen työvoimapolitiikan keinoin. Asiakkaat ohjautuvat projektin toimenpiteisiin TE-toimiston kautta. Projektin lähtökohtana onkin ollut tiivis yhteistyö alueen TE-toimistojen kanssa. Projektin kohderyhmänä on

myös välityömarkkinaverkosto, johon kuuluu TE-toimiston lisäksi muun muassa kuntien sosiaalitoimi, työvoiman palvelukeskukset, säätiöt, III sektori sekä eri palveluntuottajat.

Projektille asetetut tulostavoitteet on esitetty kuviossa 4. Kaikkien neljän eri tulostavoitteen saavuttamisen kautta rakentuu lappilainen työhönkuntoutuksen palvelumalli, joka on hankkeen päätavoite.

Asiakasohjauksen kehittäminen, kehitetyt palvelut, palveluista koostuvat prosessit ja toimijoiden asemointi lisäävät aktiivisen työvoimapolitiikan vaikuttavuutta ja muodostavat projektin tavoitteiden ja toiminnan viitekehksen (kuvio 4).

Kuvio 4: Suunto –projektin tavoitteet ja toiminnan viitekehys

Projektin toteutus

Projektin on toteuttanut Lapin ELY-keskus. Hallinnollisesti projekti on toiminut Lapin ELY-keskuksen E-vastuualueen kehittämisyksikön alla. Aluksi työhönkuntoutuksen palvelumallia kehitettiin ja mallinnettiin Rovaniemen ja Kemi-Tornion seuduilla työvoiman palvelukeskuksissa, TE-palvelu-uudistuksen myötä mallia levitettiin tuetun työllistymisen palvelulinjalle koko Lapin alueella. Suunto –projektissa ei ole ollut omia asiakkaita, vaan asiakkaiden ohjaus projektin kehittämiin palvelui-

hin on tapahtunut TE-toimistojen ja työvoiman palvelukeskusten kautta. Projektin toteuttamisessa olennaista on ollut tiivis yhteistyö TE-toimiston ja alueella toimivan välityömarkkinaverkoston kanssa.

Alussa projektihenkilöstöön on kuulunut viisi henkilöä. Henkilöstön vaihtuvuus on ollut projektin aikana suurta ja loppuvaiheessa projektiin on kuulunut kolme henkilöä. Projektin toteuttamisen haasteena ovat olleet useat projektihenkilöstön henkilövaihdokset ja osa-aikaiset tehtäväkuvat. Myös esimerkiksi TE-palvelu-uudistus vuonna

2013 on hieman hidastanut projektin toimintaa ja toimenpiteitä. TE-palvelu-uudistuksen myötä Lapin alueelle tuli vain yksi TE-toimisto entisen viiden sijaan. Muutokset koskien lakia julkisista työvoima- ja yrityspalveluista vaikutti siten, että valmentavat ja ohjaavat koulutukset jäivät pois palveluvalikoimasta. Tämä rajoitti projektien kehittämis-työtä. Projektin budjettia on jouduttu välillä myös pienentämään, mikä on osaltaan vaikeuttanut suunnittelu- ja toteutustyötä. Myös rajoitukset ESR:n varoilla hankittavista palveluista ovat tuoneet haasteita kehittämistyölle.

Projektin toteuttamisessa hyvinä käytäntöinä voidaan pitää asiakasrajapinnassa tapahtunutta kehittämistyötä, verkoston tiivistä osallisuutta kehittämistyöhön, aitoa yhteistyötä TE-toimiston kanssa sekä ELY-keskuksen alueellista merkitystä hankkeen toteuttajatahona. Kehittämistyön raportointi on ollut jatkuva ja perusteellista. Valtakunnalliseen kehittämiskokonaisuuteen kuuluminen on luonut yhteistyötä valtakunnallisesti ja mahdollistanut kehittämisehdotusten viemisen ylemmälle tasolle. Projektin edustaja on muun muassa ollut mukana TEM:n johtamassa välityömarkkinastrategiaa valmistellessa työryhmässä.

Ohjausryhmä on kokoontunut ajalla 17.2.2009 – 30.9.2014 yhteensä 18 kertaa. Ryhmä on ollut erittäin aktiivinen ja osallistuva. Projektin viimeinen ohjausryhmä kokoontuu 14.4.2015. Ohjausryhmän kokoonpano on esitetty

alla (tummennetut tällä hetkellä ohjausryhmän jäsenenä):

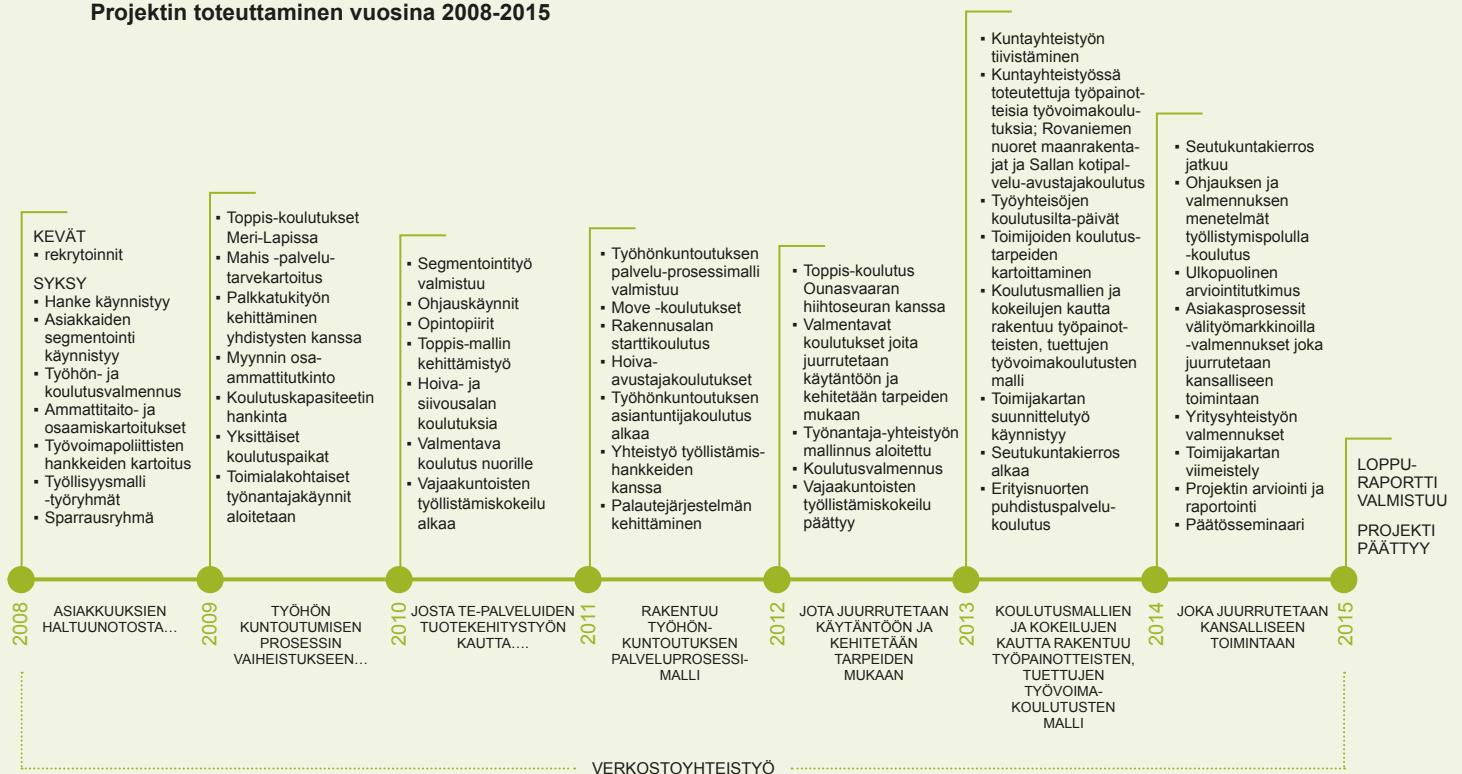
- **Hilkka Halonen**, Meri-Lapin Työ-
hönvalmennussäätiö, puheenjohtaja
- **Matti Autio**, Meri-lapin työvoiman palvelukeskus
- **Riitta Kallio**, Rovaniemen työvoiman palvelukeskus/Lapin TE-toimisto, varajäsen Marja Perälä
- **Tiina Keränen** -> **Tuula Räihä**, Lapin TE-/ELY-keskus
- **Auvo Kilpeläinen** -> **Mirja Kangas**, Rovaniemen kaupunki, varapuheenjohtaja
- **Tapani Halmkrona** -> **Sanna Niska-Grönroos**, SPR-Kontti, varajäsen Pulkkinen Janne -> **Pasi Karvonen**
- **Sirpa Tuokko**, Meri Lapin/Lapin TE-toimisto, varajäsen Ulla Kauppila -> **Riitta Kallio**
- **Liisa Irri** -> Jouko Jussila, Lapin TE-/ELY-keskus, projektin valvoja

- **Riitta Harmanen** -> **Päivi Kuusela** -> **Sanna Mäensivu**, projektipäällikkö, ohjausryhmän sihteeri

Projektin alkuvaiheessa projektille on laadittu tiedotussuunnitelma. Keskeisin tiedotuskanava on ollut projektin järjestämät yhteiset tilaisuudet ja kokoukset ja niiden jälkeen toimitetut aiheeseen liittyvät materiaalit. Projektin tiedottaminen on tapahtunut pitkälti myös hankkeen nettisivujen kautta.⁸ Erilaisista tilaisuuksista ja tapahtumista on tiedotettu ensisijaisesti sähköpostin kautta. Myös lehti-ilmoituksia on hyödynnetty koulutusten ja tilaisuuksien markkinoinnissa.

Projektin budjetti- ja talousluvut on esitetty liitteessä 1.

Projektin toteuttaminen vuosina 2008-2015

⁸ www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti

Projektin tulosten arviointi ja raportointi

Projektin toimintaa ja tuloksellisuutta on arvioitu jatkuvan itsearvioinnin ja asiakasprosessien seurannan avulla sekä ulkopuolisten arviointien kautta. Suunto –projektin kehittämää työhönkuntoutuksen palveluprosessimallia sekä toppis -koulutusmalleja⁹ on arvioitu TEM:n ESR-välityömarkkinahankkeiden toimintamallien siirrettävyyttä koskevassa tutkimuksessa.¹⁰

Asiakasprosessien seuranta on tehty koulutusten ja palveluiden osalta niihin suostumuksensa antaneiden osalta. Opal -palautteet on kerätty kaikilta koulutuksiin osallistuneilta. Näiden lisäksi asiakasprosessien seurantaan on hyödynnetty saatavilla olevaa tilastotietoa sekä projektin seuranta- ja raportointitietoja.

Projektin loppuarviointi ja -raportointi koostuu kolmesta eri näkökulmasta: projektihenkilöstön tekemästä jatkuvasta itsearvioinnista*, ulkopuolisesta arviointitutkimuksesta verkostotoimijoille sekä henkilöasiakkaille tehdystä ulkopuolisesta haastattelututkimuksesta.

Itsearvioinnin lisäksi projekti on teettänyt ulkopuolisen arviointitutkimuksen sekä projektin toimintaan osallistuneiden verkostotoimijoiden että henkilöasiakkaiden näkökulmasta. Verkostotoimijoiden arviointia varten haastateltiin 20 keskeistä, hankkeen toiminnassa mukana ollutta avain-toimijaa ja arvioinnin painopisteenä olivat hankkeen tulokset palvelumallin kehittämisessä sekä välityömarkkinoiden koordinoinnissa ja verkostomaisen yhteistyön kehittämisessä. Henkilöasiakkaiden haastatteluita toteutettiin 23 henkilölle ja niissä arvioinnin painopiste oli siinä, miten asiakkaiden työllistyminen ja elämäntilanne oli edennyt projektin koulutuksiin osallistumisen myötä. Tähän loppuraporttiin on koottu molempien ulkopuolisten arviointien keskeisimmät tulokset. Tämän lisäksi verkostotoimijoiden arviointiosio löytyy hankkeen nettisivuilta.¹²

Suunto –projektissa on tehty systemaattista ja jatkuvaa tiedon keräämistä. Kerättyä tietoa on myös analysoitu ja raportoitu ja se on huomioitu toiminnan kehittämisessä.

Suopajärven (2013) mukaan arvioinnissa onkin hyvä muistaa, että pelkkä tiedonkeruu ei ole arviointia. Tärkeää on esimerkiksi kerättyjen palautteiden jatkuva analysointi ja toiminnan kehittäminen sitä kautta. Projektiarviointia tehdään projektin toiminnan ja toiminnan aikaansaamien tulosten, vaikutusten ja vaikuttavuuden selvittämiseksi. Projektiarvioinnin pitäisi perustua kahteen eri kysymykseen: ”tehdäänkö oikeita asioita?” ja ”tehdäänkö asioita oikein? Arvioinnin lähtökohtana on arviointiasetus, jossa kuvataan mitä arvioidaan ja miten¹³. Tässä loppuraportissa arvioinnilla käsitetään projektin tavoitteiden toteutumisen arviointi sekä sitä kautta tapahtuva tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointi.¹³

Projektin toimintaa voi tarkastella ja arvioida tavoite-tuotos-tulos-vaikutus-vaikuttavuus -ketjun kautta. Haasteena on erottaa nämä toisistaan. Projektin tehtävä pilkotaan muutamaan tavoitteeseen. Tavoitteeseen pyrkiminen on projektin toimintaa, joka realisoituu projektin tuotoksina. Projektin tuotokset ovat siis sitä, mitä projekti konkreettisesti saa aikaan. Tulokset kertovat projektin suorituksesta määrällisellä tasolla. Vaikutus kertoo siitä, millaisen muutoksen projekti saa aikaan. Vaikutusten arviointi on haasteellista, koska niitä voi olla vaikea mitata ja ne

* Itsearvioinnissa on hyödynnetty seuraavia aineistoja:

- Opal -palautteet¹¹ koulutuksiin ja palveluihin osallistuneilta henkilöasiakkailta
- URA-tiedot (TE-hallinnon asiakastietojärjestelmä)
- Kouluttajien loppuraportit työvoimakoulutuksista
- Muistiot koulutusten verkostotapaamisista ja loppupalavereista
- Kysely opiskelijoille ja kouluttajille hoiva-avustajakoulutuksista
- Työkokousten, seminaarien ja muiden tilaisuuksien palautteet
- Palautteet verkostotoimijoille järjestetyistä koulutuksista
- Kyselyt ja kartoitukset verkostotoimijoille
- Ohjausryhmän pöytäkirjat
- Projektin väliraportit
- TE-virkailijoiden kanssa pidetyt arvioinnin työkokoukset (kevät 2014 ja syksy 2014)
- Projektin aikana tehdyt raportit kehitetyistä palveluista¹²

⁹ Toppis -koulutusmalli= ammatillista työvoimakoulutusta ja palkkatukea yhdistävä koulutusmalli

¹⁰ Ks. Ei ylhäältä annettuna vaan yhdessä tavoitteellisesti toimien. ESR-välityömarkkinahankkeiden toimintamallien siirrettävyyttä koskeva tutkimus. TEM julkaisu 17/2012. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki

¹¹ Työvoimakoulutuksen asiakaspalautejärjestelmä

¹² www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > raportit

¹³ Ks. Suopajärvi Leena. 2013. Opas projektiarviointiin.

voivat tapahtua vasta projektin jälkeen. Vaikutusten luotettava arviointi edellyttäisi säännöllisin väliajoin toistuvaa seuranta tutkimusta projektin jälkeen. Vaikuttavuus kertoo projektin pitkäkestoista ja pysyvistä vaikutuksista, yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta.¹³

Tässä yhteydessä tapahtuva projektin arviointi on luonteeltaan summatiivista eli se keskittyy projektilla aikaansaatujen tulosten ja vaikuttavuuden arviointiin, ei niinkään projektin toteutuksen arviointiin. Summatiivinen arviointi on luonteeltaan jälkikäteisarviointia. Summatiivisen arvioinnin peruskysymyksiä on: Ovatko projektin tavoitteet toteutuneet? Onko projekti hakemuksessa esitelty tavoitellut tulokset saavutettu? Millaisia vaikutuksia projektilla on ollut? Miten projektin toiminta on onnistunut ja miksi? Millaisia hyviä käytäntöjä projektissa on opittu?¹³ Näihin kysymyksiin tässä raportissa pyritään vastaamaan käytössä olevien aineistojen pohjalta.

Formatiivinen arviointi puolestaan arvioi projektin etenemistä. Sen tavoitteena on toiminnan kehittäminen ja oppiminen. Silloin arvioidaan muun muassa sitä miten projektin keskeiset toimenpiteet ovat onnistuneet, vastaavatko tuotokset projektin tavoitteita ja onko projekti tavoittanut kohderyhmänsä.¹³ Tämän tyyppistä jatkuvaa arviointia projektissa on tehty pitkin

matkaa. Tämän loppuraportin tavoitteena on koota olennaisimmat asiat sekä formatiivisesta että summatiivisesta arvioinnista, niin itsearvioinnin kuin ulkopuolisten arviointienkin kautta.

Projektin arviointiasetelma voidaan kuvata projektin tavoitteiden kautta alla olevan kuvion 5 mukaisesti. Projektin päätavoitteena on työhönskuntoutuksen palvelumallin kehittyminen, joka rakentuu asiakasohjauksen kehittämisen, palvelujen kehittämisen, työllistymismallien kehittämisen sekä välityömarkkinoiden koordinoinnin kautta. Suunto –projektin tuotekehitystyö painottuu aktiivisen työvoimapolitiikan palvelujen kehittämiseen. Projektin vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointikysymyksiksi voidaan muodostaa:

”Onko Suunto –projektin avulla onnistuttu kehittämään toimiva työhönskuntoutuksen palvelumalli?”

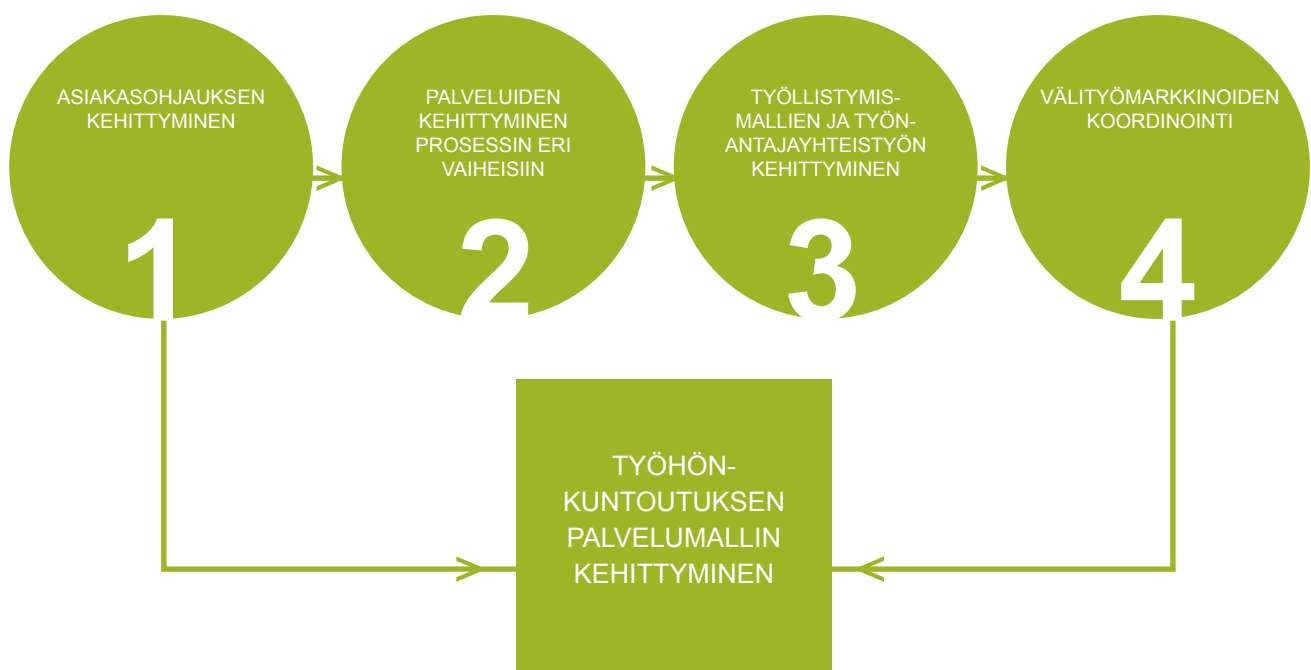
”Onko palvelumalli juurtunut pysyväksi toimintamalliksi käytäntöön?”

”Onko palvelumalli edistänyt tukea ja ohjausta tarvitsevien pääsyä koulutukseen, koulutuksen suorittamista sekä työllistymistä avoimille työmarkkinoille?”

Tässä raportissa esitellään projektin toimenpiteet ja tulokset eri tavoiteosioiden mukaan raportoituna. Raportin loppupuolella esitellään projektin määrälliset tulokset ja vaikuttavuuden arviointia sekä kootaan kokemuksia ja opittuja asioita matkan varrelta. Raportissa esitellään myös arvioinneissa esiin nousseita tulevaisuuden kehittämistarpeita sekä ajatuksia siitä, mitä jatkossa hanketyössä olisi hyvä ottaa huomioon.

Vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi ei ole helppoa, laadulliset vaikutukset ovat vaikeasti mitattavia ja vaikutusten pysyvyyttä eli vaikuttavuutta ei kaikilta osin pystytty vielä tässä vaiheessa arvioimaan. Vaikutusten arviointia tehdään tässä yhteydessä siltä osin kuin se käytettävissä olevien aineistojen puitteissa on mahdollista. Projektin aikana on myös tehty useita raportteja palveluiden kehittämistyön tuotoksista, joten niitä ei tässä raportissa esitellä kovin yksityiskohtaisesti.¹⁴

Kuvio 5: Projektin tavoitteet ja arvioinnin viitekehys

¹³ Ks. Suopajärvi Leena. 2013. Opas projektiarviointiin.

¹⁴ www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > raportit

Projektin toiminta ja tulokset palvelumallin kehittämistyössä

PROJEKTIN TAVOITTEET JA TOIMINTA VOIDAAN JAKAA NELJÄÄN ERI OSATAVOITTEISEEN, JOIDEN TOTEUTTAMISEN KAUTTA RAKENTUU LAPPILAINEN TYÖHÖNKUNTOUTUKSEN PALVELUMALLI. PROJEKTIN KESKEISET TUOTOKSET ERI OSA-ALUEILLA VOIDAAN TIIVISTÄÄ SEURAAVASTI:

Tässä luvussa esitellään kunkin osa-alueen keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset; onnistumiset ja hyvät käytännöt sekä opitut asiat. Vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan raportin lopussa.

TYÖMARKKINOILLE KUNTOUTUVIEN ASIAKASOHJAUSMALLI RAKENNETTIIN YHTEISTYÖSSÄ ROVANIEMEN SEUDUN VÄLITYÖMARKKINATOIMIJOIDEN KANSSA JA MALLIN VAIHEIDEN LUOMISESSA HYÖDYNNETTIIN ALAN TUTKIMUSTIETOA JA ASiantuntijoita.

Työhönkuntoutuksen palvelumallia rakentamassa

Asiakasohjausta kehittämällä

Asiakasohjauksen kehittämisen keskeisin kokonaisuus on ollut asiakassegmentoinnin ja työhön kuntoutumisen vaiheistuksen kautta luotu työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden prosessin mallinnus. Työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden palvelujen oikea-aikaisuus ja palvelujen prosessinomainen ketjuttaminen on vaikuttavan aktivointityön ja asiakasohjauksen edellytys. Usein kuitenkin asiakkaille tarjotut työmarkkinatoimenpiteet ovat olleet epärealistisia ja ei-ajankohtaisia suhteessa asiakkaan sen hetkiseen tilanteeseen. Työllistävät toimenpiteet eivät ole muodostaneet avoimille työmarkkinoille johtavaa siirtymää vaan asiakas on poukkoillut vääräaikaisesta toimenpiteestä toiseen ja sieltä takaisin työttömyyteen. Myös alan tutkimuskirjallisuudessa puhutaan usein

”työllistymispalvelujen passivoivasta spiraalista”.¹⁵ Tästä haasteesta syntyi tarve välityömarkkina-asiakkuuksien haltuunottoon asiakkaiden ”segmentoinnin” avulla.

Asiakkaat segmentoitiin heidän työ- ja toimintakykynsä perusteella. Työkyvyn ulottuvuuksia voidaan kuvata Ilmarisen ”työkykytalon” kautta (kuvio 6). Tässä kokonaisvaltaisessa työkyvyn mallissa yksilön voimavaroista terveys sekä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky muodostavat pohjakerroksen. Mitä vahvempi perusta, sitä paremmin työkyky kestää työuran aikana.¹⁶

Työmarkkinoille kuntoutuvien asiakasohjausmalli rakennettiin yhteistyössä Rovaniemen seudun välityömarkkinatoimijoiden kanssa ja mallin vaiheiden luomisessa hyödynnettiin alan tutkimustietoa ja asiantuntijoita. Asiakkaiden segmentoinnin jälkeen eri segmenteille määritettiin asiakaskriteerit, tavoitteet ja tehtävät ja lopuksi vaiheisiin vietiin alueen palvelut. Työhön kuntoutumisen vaiheet muodostettiin Suikkasen¹⁷ työllistettävyyden askeltavan toimintasuunnitelman mukaan. Tämän mukaan työllistettävyydessä on kyse kolmenlaisten perusrajoitusten

Kuvio 6: Työkykyä kuvaavat ulottuvuudet ihmisen voimavarojen, työn ja ympäristön kannalta
Lähde: Ilmarinen ym. 2006

poistamisesta ja kolmen kynnyksen (motivaatiokynnys, pätevyyskynnys ja työllistettävyysskynnys) ylittämisestä. Malli pohjautuu vahvasti prosessiajatteluun.

¹⁵ Ks. Ollikainen Anne-Mari (2008). Marginaalin marginaalissa. Vammaiset ja osatyökykyiset henkilöt työllistymispalveluiden reunoilla.

¹⁶ Ks. Ilmarinen ym. 2006. Työkyvyn moninaisuus. Teoksessa työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 –tutkimuksen tuloksia.

¹⁷ Ks. Suikkasen Asko (2008). Selvitys välityömarkkinoista.

Työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden työhön kuntoutuksen prosessin vaiheistaminen on esitelty tarkemmin liitteissä 2 ja 3. Mallissa työhönkuntoutumisen vaiheet on jaettu neljään eri vaiheeseen: arviointi- ja suunnitteluvaiheeseen, kuntoutusvaiheeseen, kouluttautumisvaiheeseen sekä työllistymisvaiheeseen.

Työmarkkinoille kuntoutumisen prosessin vaiheet ja kriteerit

ARVIOINTI- JA SUUNNITTELUVAIHE	KUNTOUTUSVAIHE	KOULUTTAUTUMISVAIHE	TYÖLLISTYMISSVAIHE
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ei akuuttia terveydellistä ongelmaa ■ Elämänhallinnan osalta perusasiat kunnossa ■ Motivaation herättäminen ja työhön kuntoutuksen käynnistäminen ■ Työ- ja koulutusmarkkinoilla vaadittavan toiminta- ja työkyvyn selvittely ja varmentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Työ- ja koulutusmarkkinoilla vaadittavan fyysisen ja psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn puutteet ■ Motivaatio- ja toimintakyvyn ylittäminen ■ Työ- ja koulutusmarkkinoilla vaadittavan toimintakyvyn rakentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Perusasiat kunnossa (fyysinen ja psyykkinen terveys riittävän hyvä ja kouluttautumista tukeva) ■ Sosiaaliset taidot riittävät kouluttautumiselle ■ Ammatillisessa osaamisessa puutteita ■ Motivaatio- ja pätevyyskynnyksen ylittäminen ■ Työ- ja koulutusmarkkinoilla vaadittavan työmarkkina-kelpoisuuden selvittely ja muutoksen varmentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ On edellytyksiä työsuhteen edellyttämään pitkäjänteiseen toimintaan ■ Perusasiat kunnossa ■ Alalle soveltuvuus ■ Ammatillista osaamista ■ Motivaatio- ja työllisyyskynnyksen ylittäminen ■ Työ- ja koulutusmarkkinoilla vaadittavan ammatillisen työelämä- ja työtaitojen saavuttaminen

Kartoitusvaiheen vastuutahona toimii työvoiman palvelukeskus, kuntoutusvaiheessa vastuutahona on kunta ja kouluttautumis- sekä työllistymisvaiheessa TE-hallinto.

Työhön kuntoutuksen prosessin vaiheistamisen jälkeen, oli tärkeää sijoittaa eri toimijat ja palvelut malliin. Toimijoiden ja palveluiden asemointi löytyy liitteestä 3. Työhönkuntoutuksen prosessimallia ja sen taustalla olevaa prosessimaista ajattelua on levitetty ja juurrutettu usein eri keinoin. TE-toimiston asiantuntijoille laadittiin erilaisia työkaluja ja apulomakkeita prosessimallin soveltamiseksi arjen työssä. TE-asiantuntijoiden ohjaustyötä tuettiin myös järjestämällä henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa sekä yhteisiä kokouksia ja tapaamisia projektihenkilöstön kanssa.

Työhönkuntoutuksen palveluprosessimalli on ollut myös välityömarkkinoiden koordinoinnin lähtökohta, jonka tavoitteena on ollut yhteisen ymmärryksen luominen työhön kuntoutuvien asiakkaiden pitkäkestoisesta ja tavoitteellisesta sekä prosessinomaisesta kuntoutumisen prosessista.

Suunto –projekti on järjestänyt lukuisia erilaisia kehittämispäiviä, työkokouksia, seminaareja ja koulutuksia (liite 4), joiden kautta on levitetty ja juurrutettu prosessimaista ajattelua ja projektin rakentamaa palveluprosessimallia. Työhönkuntoutuksen asiantun-

tijakoulutus on ollut yksi keskeinen palveluprosessimallin juurruttamisen väline. Koulutusta esitellään tarkemmin luvussa ”välityömarkkinoiden koordinointi ja verkostomaisen toimintamallien kehittäminen”.

Asiakasprosessin seuranta on ollut jatkuva ja sitä on tehty TE-toimistossa ”asiakassalkku”-ajattelun kautta. Asiakasprosessin seurannan tavoitteena on tuottaa tietoa asiakkaiden siirtymistä työhönkuntoutuksen eri vaiheiden välillä, odotusajoista palveluiden välillä, asiakasvirrasta ja avoimille työmarkkinoille siirtymistä. Asiakasprosessin seurannan pohjalta ohjaajat tekevät esityksiä projektin kohderyhmälle hankittavista palveluista. TE-toimiston asiantuntijat ovat seuranneet omia ”asiakassalkkujaan” kahden kuukauden välein ja käyneet läpi työhön kuntoutumisen prosessin eri vaiheissa olevia asiakkaitaan ja analysoineet sen kautta asiakasvirtaa, asiakkaiden tilanteita ja tarpeita.

MISSÄ ONNISTUTTIIN

- asiakkuudet paremmin hallinnassa ja aktivointiaste parantunut
- palvelutarve ohjaa asiakkuuksia ja palvelut ovat oikea-aikaisia
- asiakasprosessien seuranta luo vaikuttavuutta ja ennakoitavuutta
- palveluprosessimalli asemoinut toimijoita ja selkiyttänyt työnjakoa

MITÄ OPITTIIN

- sosiaalipalveluja tarvitsevien suuri määrä yllätti
- kuntoutus- ja terveyspalvelujen saatavuuden parantaminen ja sisältöjen kehittäminen tärkeää
- asiakkuuksien haltuunottoa jatkettavat TE-toimistossa, pitkäaikais- ja rakenneyrittäjien osalta
- palvelutarpeen arviointi on haasteellista, siihen tarvitaan aikaa, osaamista ja työvälineitä

Projektihenkilöstön arviointia tästä tavoitekokonaisuudesta

2

Työllistymismalleja ja työnantaja-yhteistyötä kehittämällä

Työmarkkinoille kuntoutuvilla asiakkailla on lähtökohtaisesti aina tavoitteena avoimille työmarkkinoille työllistyminen. Työllistymisprosessin ei kuitenkaan odoteta tapahtuvan suoraan vaan tueksi tarvitaan erilaisia tukipalveluita, koulutusta sekä palkkatukea. Projektin työhön- ja koulutusvalmentajille järjestämissä opintopiireissä nousi esiin seuraavat haasteet asiakkaiden työllistymisessä **työtaitojen** (osaaminen, ammatillisuus jne.) **lisäksi**

TYÖNHAKUTAIDOT

- onko työnhaku todellista ja realistista?
- onko oma tahto ja halu avoimille työmarkkinoille siirtymään?

TYÖELÄMÄTAIDOT

- työyhteisöön sopeutuminen ja vuorovaikutustaidot
- työn tehokkuus ja vaatimukset
- omaan työhön uskomisen ja luottaminen
- työelämätaitojen oppiminen

TAVOITTEET JA SITOUTUMINEN

- taloudelliset resurssit
- sosiaaliset resurssit
- epäonnistumisen sietäminen
- oppimisen mahdollistuminen

Yksi avoimille työmarkkinoille siirtymisen este on puutteelliset työnhakutaidot. Perinteiset työnhakukurssit eivät auta vaan tarvitaan yksilöllisempää ohjausta sekä oikeita työpaikkoja, joihin asiakkailla on mahdollisuus työllistyä. Myös motivaatio ja halu lähteä yritykseen harjoitteluun tai töihin voi olla heikkoa. Tähän vaikuttaa pelko omasta selviytymisestä sekä kannustinloukut. Työelämätaidoissa voi olla puutteita, tarvitaan tukea työyhteisöön sopeutu-

miseen sekä itseluottamuksen vahvistamista. Siirtymään avoimille työmarkkinoille palkkatukityön tai ammatillisen työvoimakoulutuksen jälkeen tarvitaan myös yksilöllistä tukea ja ohjausta.

Työhönvalmennus ratkaisuna yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeeseen

Työllistymismallien kehittämistyön lähtökohtana on ollut palkkatukityön vaikuttavuuden parantaminen. Suunto –projektin työllistymismallien kehittämisessä on tehty yhteistyötä kuntien, III sektorin ja yritysten sekä työhönvalmentajien kanssa ja kesken. Työhönvalmennus on työllistymismallien keskeinen elementti.

Eräässä tutkimuksessa vajaakuntoisten työllistämiseen liittyen on havaittu, että onnistuneen työllistymisprosessin elementtejä ovat henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta, tuki palveluista toiseen siirtymiseen, tuki työnhakuun ja työhön sijoittumiseen sekä työssä pysymisen tukeminen.¹⁸

Työhönvalmennuksen tavoitteena on tarjota tukea, ohjausta ja valmennusta työllistymisvaiheessa. Työllistymisvaiheessa asiakkaalta odotetaan, että hänellä on kykyä työsuhteessa edellyttävään pitkäjänteiseen toimintaan. Asiakkaalla tulee myös olla perusasiat (fyysinen ja psyykinen terveys) kunnossa ja soveltuvuus alansa työtehtäviin sekä ammatillista osaamista selviytyä työtehtävistä.

Työllistymisvaiheen tavoitteena on hakea työtä. Työmarkkinoille kuntoutuvien kohdalla tämä tarkoittaa tuen avulla siirtymää avoimille työmarkkinoille, esimerkiksi palkkatukityön avulla ja työhönvalmentajan tuella. Valmentaja auttaa asiakasta työpaikan hankkimisessa ja tukee häntä työn tai toimenpiteen aikana. Valmentajan työtehtävät ovat muun muassa yhteydenotot työnantajiin, asiakkaan valmistaminen työhaastatteluun, mukana olo sopimusten laadintilaisuuksissa sekä työtehtävään perehdyttäminen yhdessä

työnantajan kanssa ja työyhteisön käytäntöihin opastaminen. Työhönvalmentaja toimii myös asiakkaan apuna eri viranomaisten luona asioidessa. **Työhönvalmentajan tavoitteena on kehittää asiakkaan työssäoppimista niin, että se lisää asiakkaan työelämävalmiuksia sekä työtaitoja toimia työtehtävissä avoimilla työmarkkinoilla.**

Työhönvalmennuspalvelua on toteutettu pääsääntöisesti yksilövalmennuksena. Ryhmätyöhönvalmennusta on hankittu palkkatukityötä ja koulutusta yhdistäviin malleihin. Työhönvalmennuspalvelua hankittiin kaikkiaan viideltä seuraavalta palveluntuottajalta: Taitoprofililit Oy (nykyinen Springhouse), Rovaniemen monitoimikeskussäätiö (nykyinen Eduro-säätiö), Invalidiliiton Lapin kuntoutuskeskus, Meri-Lapin työhönvalmennussäätiö sekä Tornion työvoimalasäätiö. Suunto –projektissa työhön- tai koulutusvalmennusta toteutettiin kaikkiaan yli 200 työpäivän verran. Työhönvalmennuspalvelusta on tehty erillinen raportti, joka löytyy projektin nettisivuilta.¹⁹

Palkkatuen käyttö työllistymisen edistämisen välineenä

Palkkatuki²⁰ on keskeinen tukimuoto vaikeasti työllistyvien työllistymisen tukemiseen. Aiemmin palkkatukea käytettiin pitkälti työttömyyden tilapäiseen katkaisemiseen, mutta Suunto –projektin kehittämistyössä sen vaikuttavuutta parannettiin liittämällä sitä osaamista kehittäviin palveluihin. Projektissa palkkatukea on pääasiassa liitetty toppis-koulutuksiin sekä työvoimakoulutuksiin. Palkkatuen käyttö on perusteltua erityisesti siirtymävaiheiden tukemisessa, esimerkiksi koulutuksesta työmarkkinoille.

Projektin kautta on maksettu palkkatukea noin 565 000 €, työnantajien osuus työllistettyjen palkkakustannuksista on ollut yhteensä 557 000 €. Palkkatuella työllistämistä on kertynyt yhteensä 12 150 toteutunutta työpäivää.

¹⁸ Ks. Ylipaavalniemi Pasi. 2004. Vajaakuntoisten tuettu työllistyminen Helsingissä –toiminnasta ja hyödyistä.

¹⁹ www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > raportit.

²⁰ Työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi ja työmarkkinoille sijoittumisen edellytysten parantamiseksi voidaan työnantajalle myöntää palkkatukea. Palkkatuen myöntäminen edellyttää, että tuella palkattavan osaamisessa ja ammattitaidossa arvioidaan olevan puutteita tai hänen tuottavuutensa tarjolla olevassa työtehtävässä arvioidaan alentuneen työttömyyden keston, vajaakuntoisuuden tai muun syyn johdosta.

Vajaakuntoisten työllistämiskokeilu esimerkkinä työllistymismallien kehittämistyöstä

Suunto –projektin kautta kehitettiin toimintamalli vajaakuntoisille työnhakijoille. Mallia toteutettiin Rovaniemen kaupungin työpaikoissa.

Malliin sisältyy palkkatukityötä kaupungin hallintokunnissa, työvoimapolitiittista koulutusta sekä ryhmä- ja yksilötyöhönvalmennusta.

Kokeilu toteutettiin 1.11.2010-30.12.2012. Asiakkaat valittiin työvoiman palvelukeskuksen asiakkaista, kokeiluun valittiin kahdeksan asiakasta. Palveluprosessi ulkoistettiin palveluntuottajalle, joka koordinoi prosessia, toimi työhönvalmentajana ja raportoi toiminnasta TE-toimistolle.

Toiminta käynnistyi ryhmätyöhönvalmennuksena, ryhmätapaamisia oli yhteensä 10 kertaa. Ryhmätapaamisten ohella aloitettiin palkkatukityöpaikkojen suunnittelu. Ryhmätapaamisissa asiakkaat muun muassa laativat omia tavoitteitaan ja oppimissuunnitelmiaan sekä arvioivat omaa työkykyään. Yksilötyöhönvalmennus toteutui työpaikkakäyntinä, ohjaus- ja puhelinkeskusteluina kuntoutujan ja työnantajan kanssa sekä työvoiman palvelukeskuksen verkostossa. Kokeilun aikana asiakkaat osallistuivat myös Move-koulutukseen.²¹ Palkkatukityö toteutui laaja-alaisesti eri hallintokuntien työpaikoissa, työjaksojen pituus vaihteli kahdesta kuukaudesta vuoteen ja neljään kuukauteen. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta työnantajat ovat suhtautuneet erittäin positiivisesti tähän pidempään työllistymismalliin ja useille työntekijöille on pyydetty pidempää palkkatukijaksoa ja kehitetty työnkuvaa ja sitä kautta osaamisen lisäämistä. TE-toimisto on toiminut joustavasti myöntäessään palkkatukea työllistymistä tukeviin tavoitteisiin ja kuntoutujien prosessien etenemiseen.

Työnantajayhteistyötä kehittämällä vaikuttavuutta työmarkkinoille siirtymiin

Projektin tekemän työnantajayhteistyön tavoitteena on ollut luoda työmarkkinoille kuntoutuville asiakkaille väyliä avoimille työmarkkinoille. Työnantajayhteistyössä on kiinnitetty erityisesti huomiota siirtymävaiheeseen eli joko palkkatukityöstä tai ammatillisesta koulutuksesta avoimille työmarkkinoille siirtymiin. Näiden siirtymien onnistumiseksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä TE-toimiston, oppilaitosten ja III sektorin toimijoiden kesken. Työhönvalmennuksen lisäksi projekti on kehittänyt siirtymävaiheita kartoittamalla työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden työllistämistä kiinnostuneita yrityksiä ja työnantajia.

Projektissa toteutettiin toimialakohdaisia työnantajakäyntejä seuraaville toimialoille: keittiö-, kiinteistö, puhdistus-, kuljetus-, varastointi-, rakennus- sekä metallialoille.

Työnantajakäyntien tavoitteena oli etsiä työllistymismahdollisuuksia asiakkaille, saada tietoa toimialan ja yritysten ajankohtaisista ammatitaitovaatimuksista sekä työelämän vaatimuksista. Käynnit toimivat myös työnantaja- ja yritys yhteistyön mallintamisen välineenä.

Toimialat valikoituivat sellaisille aloille, joihin työnhakijoiden olisi realistista työllistyä ja joissa työtehtäviä voitaisiin tarvittaessa räätälöidä. Käyntien toimialat valikoituivat myös sen perusteella, minkä alojen hakijoita työnhakija-asiakkaissa oli. Yritysten valikoinnin tukena toimi myös Lapissa vuonna 2010 toteutetut kattavat yritys-haastattelut, joissa yrityksiltä kysyttiin muun muassa heidän kiinnostustaan työllistää vajaakuntoisia työnhakijoita. Työnantajakäynnit toteutettiin yhdessä Rovaniemen ja Meri-Lapin TE-toimistojen ja työvoiman palvelukeskusten kanssa.

Käyntien tuloksena käynnistettiin esimerkiksi Rovaniemen kaupungin ruoka- ja puhdistuspalvelukeskuksen kanssa toteutettu palkkatukityötä ja koulutusta yhdistävä kokeilu, jossa Suunto –projektin roolina oli kokeilun käynnistäminen ja koordinointi. Tämän koulutuksen tavoitteena oli toteuttaa palkkatukityötä ja koulutusta yhdistävä toppis -koulutus suurtauluskeittiön avustaviin tehtäviin eli astiahuoltoon, varastointiin ja keittiöhygieniaan. Koulutukset toteutettiin Lapin matkailuopiston rahoituksella (VOS). Rovaniemen kaupungin ruoka- ja puhtauspalvelukeskuksen rooli oli työn ja ohjauksen tarjoamisen lisäksi toimia siirtymätyöpaikkana avoimille työmarkkinoille.

Verkostoyhteistyö työllistymismallien kehittämisen voimavarana

Työllistymismallien kehittämisen tukena oli laaja joukko asiantuntijoita ja verkostotoimijoita alueelta. Projekti järjesti yhteisiä työryhmiä ja opintopiirejä yhteisen kehittämistyön foorumeiksi. Yhteisiä työkokouksia järjestettiin toimijoille noin neljä kertaa vuodessa teemoittain.

TE-toimiston asiantuntijat toimivat työllisyysmallityöryhmässä, jonka tavoitteena oli toimia käytännön ”työrükasena” projektin työllistymismallien toteuttamisessa. Työhönvalmentajille järjestettiin opintopiirit toimintaa asiakkaiden työssäoppimisen kehittämiseksi. Työllistymismallien kehittämiseksi on myös tehty ohjauskäyntejä III sektorille. Ohjauskäyntien tavoitteena on ollut perehdyttää toimijat työhönkuntoutuksen palveluprosessiin ja erityisesti työllistymisvaiheen tavoitteisiin ja tehtäviin. Yhteistyötä on lisäksi tehty Rovaniemen välityömarkkinoilla työnantajayhteistyötä kehittävien hankkeiden kanssa: Diili (Rovaniemen Monitoimikeskus-säätiö, nykyinen Eduro - säätiö), Väylä –hanke (Lapin ammattiopisto, ESR) sekä Kompassi (Lapin Yliopisto, ESR). Kuntien kanssa tehtävässä yhteistyössä kuntien työllisyyskoordinaattorit ovat myös olleet keskeinen yhteistyökumppani kunnan tehtäviin työllistämässä ja työpainotteisten työvoimakoulutusmallien toteuttamisessa.

MISSÄ ONNISTUTTIIN

- työhönvalmentajapalvelu käytössä osana TE-palveluita
- rinnallakulkijuuden ajatuksen tärkeys ymmärretty ja sen muotoja kehitetty myös uusissa hankkeissa
- vajaakuntoisten työllistämiskokeilu oli tuotekehitystyötä parhaimmillaan, jossa käytettiin useita eri keinoja ja menetelmiä
- pysyvä palkkatuki vajaakuntoisille
- palkkatuen yhdistäminen osaamista kehittäviin palveluihin
- työnantajakäyntien avulla saatu tietoa kohderyhmälle soveltuvista aloista

MITÄ OPITTIIN

- työhönvalmentajapalvelun käyttöä tehostettava, kehitettävä ja markkinoitava edelleen
- tarvitaan uusia työn tekemisen mahdollisuuksia ja muotoja
- avustavien tehtävien kartoitusta kunnissa jatkettava
- työnetsijäpalvelun kehittäminen uusissa hankkeissa tärkeää
- vajaakuntoisten työllistymismallia markkinoitava työnantajille
- III sektorin toimijoille lisää tukea työllistämiseen, osaamista ohjaukseen ja tukea työnantajana toimimiseen

Projektihenkilöstön arviointia tästä tavoitekokonaisuudesta

3

Työvoimapalveluja ja -koulutuksia kehittämällä

Kehittämistyön lähtökohtana asiakkaiden palvelutarpeet

Asiakkaiden palveluprosessit rakentuvat työhönkuntoutuksen vaiheiden pohjalta, joihin projektin tehtävänä oli kehittää aktiivisen työvoimapolitiikan ostopalveluja.

Tuotekehitystyössä erilaisia malleja on lähdetty rakentamaan lähtökohdasta, jossa asiakkaan palvelutarve ja oikea-aikaisuus kohtaavat ja jossa työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden ammatillista osaamista vahvistetaan.

Suunto –projektin kehittämistyö on painottunut työvoimapolitiittisten koulutusten, palkkatukityön ja koulutus- sekä työhönvalmennuksen sisältöjen kehittämiseen, mallintamiseen ja juurruttamiseen. Työvoimakoulutusta on järjestetty sekä yksittäisinä opiskelupaikkoina että ryhmämuotoisena.

Suunto –projektin tuotekehitystyö voidaan jakaa ammatillisiin työvoimakoulutuksiin ja muihin, osaamisen kehittämistä tukeviin palveluihin ja valmentaviin koulutuksiin. Pitkän projektin aikana tuotekehitystyö on muotoutunut ja painottunut toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten

myötä. Seuraavassa kuviossa (kuvio 7) on koottu tuotekehitystyö ja sitä ohjanneet pääperiaatteet asiakasohjauksesta, koulutuksen hankinnasta sekä koulutusten rakenteista.

Yksittäiset koulutuspaikat

Yksittäisten koulutuspaikkojen kautta asiakkailla oli mahdollisuus suorittaa lisä- ja täydennyskoulutusta sekä tutkinnon osia tai koko tutkinto ammatti-

tai perustutkinnosta. Näitä yksittäisiä koulutuksia hankittiin yhteensä 17 opiskelijalle projektin aikana. Yksittäinen opiskelupaikka sopii asiakkaalle, joka kykenee itsenäiseen opiskeluun ja on hyvin motivoitunut. Se on hyvä mahdollisuus jatkaa keskeneräisiä opintoja. Monesti kohderyhmän asiakkailla on oppimis- ja opiskeluvaikeuksia, jolloin itsenäinen opiskelu voi muodostua haasteelliseksi ilman erityistä yksilöllistä tukea ja ohjausta sekä koulutusryhmän vertaistukea.

Kuvio 7: Suunto –projektin tuotekehitystyön tuloksia

Toppis -koulutukset

Toppis -koulutukset ovat malli, jossa yhdistyy ammatillinen työvoimakoulutus sekä palkkatuki. Koulutuksen aikana opiskelijat ovat työsuhteessa työnantajaan ja työnantaja saa palkkatukea palkkauskustannuksiin. Työsuhteen aikana suoritetaan ammatillista koulutusta työssäoppien. Koulutus sopii erityisen hyvin tekemällä oppijoille, opiskelijat ovat neljä päivää viikossa työssä oppimassa ja yhden päivän koulussa oppimassa. Osatutkintoihin perustuva koulutus mahdollistaa sitoutumisen lyhyen perspektiivin aikavälille ja tavoitteisiin. Osatutkintojen suorittamisen kautta useat opiskelijat innostuivat suorittamaan koko tutkinnon. Koulutukseen on yhdistetty erityisen tuen ja ohjauksen resurssi koulutusvalmentajan muodossa.

Toppis -koulutusta oli kehitetty Meri-Lapin alueella jo ennen Suunto -projektia, mallia kehitettiin edelleen

Suunto -projektin, työhönvalmennussäätiö Merivan, paikallisen koulutuskuntayhtymän ja TE-toimiston yhteistyönä. Rovaniemellä toimiva ESR-rahoitteinen Lapin ammattiopiston Väylä-hanke on toiminut tärkeänä yhteistyökumppanina ja asiantuntijapuna erilaisen oppimisen huomioimiseen oppilaitoksissa. Toppis-mallia toteutettiin myös esimerkiksi Ounasvaaran hiihtoseuran kanssa yhteistyössä kiinteistöpalvelu-koulutuksessa.

Ryhmämuotoista toppis -koulutusta on hankittu kiinteistö-, myynti-, hoiva-, ja siivousaloille, joissa voisi olla realistisia työllistymismahdollisuuksia tälle kohderyhmälle.

Projektissa on laadittu toppis -koulutuksista raportti.²² Lisäksi toppis-mallia on arvioitu ulkopuolisen arvioijan toimesta vuonna 2012.²³ Suunnon toppis-mallien hyviä käytäntöjä ovat koulutusten perustuminen osatutkintoihin, koulutusvalmentaja erityisen tuen resurssina sekä koulutuksen hankinta kapasiteettihankintana.²⁴

Työpainotteiset, tuetut työvoimakoulutukset

Toppis -koulutusmallien kokemuksia hyödyntäen kehitettiin työpainotteiset, tuetut työvoimakoulutukset, joissa erityisen tuen ja ohjauksen toteuttaja vaihteli. Näissä malleissa opiskelija on suorittanut koulutuksen perinteisenä työvoimakoulutuksena ja palkkatuen mahdollisuus on jätetty siirtymävaiheeseen koulutuksesta työmarkkinoille. Koulutuksia on toteutettu ns. polutetuna mallina sekä kuntayhteistyössä. Koulutushankintojen joustavuutta on lisännyt monialainen koulutuskapasiteetti²⁵, josta koulutuksia on voitu nopeasti ja helposti hankkia.

Polutetut koulutukset

Polutettuina koulutuksina näitä työpainotteisia koulutuksia toteutettiin Meri-Lapissa kiinteistöpalvelu-, catering- ja puhdistuspalvelualoilla. Koulutuksessa suoritettiin pääsääntöisesti yksi tutkinnonosa kerrallaan määrätystä alan perustutkinnosta. Ideana oli, että ensimmäiseen koulutukseen osallistuvat jatkavat koulutusta myös seuraavan tutkinnonosan suorittamiseen. Näissä koulutuksissa erityinen tuki ja ohjaus integroitiin vastuopettajan opetusresursseihin. Erityisopettajan pätevyys todettiin toimivaksi tuen ja ohjauksen resurssiksi koulutuksissa. Näissä ryhmissä oli keskimääräistä vähemmän keskeyttäneitä, jonka voidaan arvioida johtuvan ainakin osin erityisopettajan kyvystä tukea erilaisia oppijoita.

Tuettujen työvoimakoulutusten myötä työnantajayhteistyön painotus siirtyi yrityspuolelta kuntapuolelle. Kuntasektori tuottaa omana tuotantona ison osan lakisääteisten palvelujen tukipalveluista, joissa avustavia käsipareja tarvitaan ja joissa voisi olla realistisia työllistymismahdollisuuksia tälle kohderyhmälle. Koska kunnat ovat yhä enenevässä määrin vastuussa alueensa työllisyydenhoidosta, yhteistyömalli syntyi luontevasti.

Koulutuspalautetta eräästä projektin työvoimakoulutuksesta

²² www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > raportit.

^{23, 24} Ks. Ei ylhäältä annettuna vaan yhdessä tavoitteellisesti toimien. ESR-välityömarkkinahankkeiden toimintamallien siirrettävyyttä koskeva tutkimus. TEM julkaisuja 17/2012.

²⁵ Kapasiteettihankinnalla tarkoitetaan yhtä tai useampaa koulutusalaan koskevaa laajaa opiskelijatyöpäivien määrää tai koulutuskokonaisuuksien sopimuspakettia, johon kootaan yhdeltä koulutuspalvelujen tuottajalta tehty koulutushankinnat. Koulutukset voivat olla sekä rintama- että non stop-koulutuksena toteutettavia. Hankinta voi koskea yhtä alaa ja sen sisällä useita eri ammatteja/työtehtäviä koskevia erillisiä koulutuksia. Hankinta voi koskea myös useita toisistaan täysin poikkeavia koulutusaloja.

Kuntayhteistyössä toteutetut koulutukset

Kuntayhteistyössä toteutettuja työvoimakoulutuksia toteutettiin eri puolilla Lappia ja ne toteutettiin tuetun työvoimakoulutuksen mallilla. Kuntien rooli työllisyydenhoidossa on vahvistunut viime vuosien aikana ja tulee vahvistumaan edelleen. Suunto –projekti lähti aktiivisesti etsimään yhteistyökumppaneita kuntien yksiköistä työssäoppimisen järjestämiseksi. Kuntiin markkinoitiin mahdollisuutta osallistua työvoimakoulutusten toteuttamiseen tarjoamalla työssäoppimispaikkoja omista hallintoyksiköistään työllistämisen edistämiseksi. Koulutukset räätälöitiin kuntien tarpeiden mukaisesti niin, että koulutusta järjestettiin niihin työtehtäviin, joihin kunnissa oli työvoiman tarvetta ja joihin asiakkaat voisivat koulutuksen jälkeen työllistyä.

Tämäntyyppisen työpainotteisen työvoimakoulutusmallin kokeilu aloitettiin Sallassa, jossa tarpeena oli kouluttaa moniosajia vanhuspalvelujen avustaviin tehtäviin; ruoanjakeluun, astiahuoltoon, ylläpitosiivoukseen ja asiakkaan arjessa avustamiseen. Lisäksi tavoitteena oli saada perusvalmiudet keskuskeittiön avustaviin tehtäviin. Koulutuksessa suoritettiin tutkinnon osia kahdesta eri perustutkinnosta: kotityö- ja puhdistusalan perustutkinnosta sekä hotelli-, ravintola- ja catering-alan perustutkinnosta. Koulutus toteutettiin 4+1-mallilla eli niin, että yhtenä päivänä viikossa oli teoriaopetusta ja neljä päivää viikossa työssäoppimista. Samansisältöinen koulutus toteutettiin myöhemmin myös Ranualla. Koulutukseen osallistuneiden osalta jatkopolkuja on löytynyt esimerkiksi palkkatukityöhön kunnalle sekä lähihoitajakoulutukseen! Näissä kokeiluissa kunnan työllisyyskoordinaattori toimi rinnallakulkijana ja erityisen tuen ja ohjauksen antajana asiakkaalle sekä koordinoi kokeilua kunnan päässä. Työllisyyskoordinaattoreiden rooli koulutusten toteuttamisen onnistumisessa oli suuri.

Rovaniemellä toteutettiin yhdessä Rovaniemen kaupungin kanssa ”nuoret maanrakentajat” –koulutus, joka oli suunnattu nuorille miehille. Tämän koulutus toteutettiin työpainotteisena työvoimakoulutuksena 4+1 –mallilla.

Tässä kokeilussa Rovaniemen kaupunki palkkasi nuorille oman ohjaajan koulutuksen ajaksi. Palkkaamiseen myönnettiin palkkatukea. Tämänkin koulutuksen tuloksia voidaan pitää varsin hyvinä, noin puolet koulutukseen osallistuneista työllistyi koulutuksen jälkeen.

Näitä kuntayhteistyössä toteutettuja koulutusmalleja kehitettiin aktiivisessa yhteistyössä koulutusorganisaatioiden, ELYn ja TE-toimiston työvoimakoulutusasiantuntijoiden, TE-toimiston asiantuntijoiden sekä kuntien työllisyysyksiköiden ja hallintokuntien esimiesten kanssa.

Kuntayhteistyössä toteutetut työpainotteiset työvoimakoulutukset ovat herättäneet kiinnostusta ja vastaavia koulutuksia on toteutettu myöhemmin myös kansallisella rahoituksella. Kunnat ovat tukityöllistäjän roolin lisäksi myös oikea työllistäjä. Lisäksi kuntien yksiköt ovat aitoja työpaikkoja, joissa on mahdollista suorittaa näyttöjä asianmukaisilla välineillä ja laitteilla toteutettuna. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö lisää verkostoyhteistyötä työllisyydenhoidossa ja tarjoaa kunnille mahdollisuuden turvata osaan työvoiman saamista tarvitsemiinsa työtehtäviin.

Hoiva-avustajakoulutus-kokeilu

Hoiva-avustajakoulutuskokeilun taustalla on TEM:n ja STM:n valmisteleva koulutuksen kehittämishanke sosiaali- ja terveydenhuollon avustaviin tehtäviin. Kehittämishankkeen taustalla oli avata joustava koulutus- ja työllistämisväylä avustaviin tehtäviin ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden palveluissa. Avustavan työn määrän sosiaali- ja terveysalalla on arvioitu kasvavan. Avustavilla tehtävillä tarkoitetaan henkilökohtaisiin arkitoimiin liittyvää avustamista ikääntyneen tai vammaisen kodissa tai palvelutalossa. Tehtävät kohdentuvat kotipalveluihin liittyviin tukipalveluihin. Hoiva-avustajakoulutuksen kokonaislaajuus on 40 ov ja se rakentuu sosiaali- ja terveysalan ammatillisen perustutkinnon osista. Osatutkinnot voidaan jatkossa lukea hyväksi lähihoitajan kokotutkintoon.

Lapissa toteutettiin kaiken kaikkiaan 6 hoiva-avustajien koulutusryhmää eri paikkakunnilla. Suunto –projektin kautta oli myös aiemmin toteutettu tämän alan osatutkintokoulutuksia, mutta ministeriöiden ohjaamana hoiva-avustajakoulutuskokeilut alkoivat vasta vuonna 2011. Koulutuksia toteutettiin sekä toppis- mallilla että perinteisenä työvoimakoulutuksena. Koulutuksiin integroitiin koulutusvalmentajan palvelut, jonka toteuttajana toimi Taitoprofilit Oy. Rovaniemellä koulutusorganisaationa toimi Lapin ammattiopisto ja Kemissä Ammattiopisto Lappia. Koulutuksen aloittaneita oli yhteensä 48, joista reilu puolet suoritti kaikki vaaditut tutkinnonosat hyväksytysti. Koulutuksen keskeytti reilu kolmannes aloittaneista ja vajaa viidennes suoritti osan koulutuksesta.

Asiakasseurantaa tehtiin niiden asiakkaiden osalta jotka antoivat siihen suostumuksensa, heitä oli 33. Koulutuksen aloittaneista noin puolella oli työttömyyttä takanaan 500 päivää ennen koulutuksen aloittamista. Suurin osa aloittaneista opiskelijoista oli keski-ikäisiä naisia. Noin 80 prosentilla opiskelijoista oli jokin aiempi ammatillinen koulutus takana, mutta suurimmalla osalla aiemmasta ammatillisesta koulutuksesta oli runsaasti aikaa. Lähes kolmannes opiskelijoita oli osallistunut ennen koulutusta alaan liittyvään uravalmennukseen tai johonkin muuhun vastaavaan, alalle ohjaavaan palveluun. Asiakasseurannan mukaan vuosi valmistumisen jälkeen, työttömänä oli noin kolmannes asiakkaista, avoimilla työmarkkinoilla oli noin viidennes valmistuneista ja saman verran omaehtoisessa koulutuksessa.

Suunto –projektissa kehitettiin ammatillisen työvoimakoulutuksen lisäksi myös muita, osaamista vahvistavia ja kouluttautumista tukevia palveluja.

AMMATTITAITO- JA OSAAMISKARTOITUKSET kehitettiin palkkatukityön ja avointen työmarkkinoiden siirtymävaiheeseen. Kartoitusten tavoitteena oli antaa asiakkaille kokemusta palkkatukityötä vastaavista työtehtävistä yrityksissä sekä madaltaa kynnystä työllistyä avoimille työmarkkinoille. Tavoitteena oli myös selvittää lisätuen ja koulutuksen tarve. Kyseessä oli lyhyt, noin 20 päivän mittainen koulutus. Kartoituksiin osallistui vuoden 2009 aikana noin 70 asiakasta. Projektissa on laadittu raportti ammattitaito- ja osaa-miskartoituksista.²⁶

MAHIS -PALVELUTARVE-SELVITYKSEN tavoitteena oli tuottaa tietoa asiakkaan työ- ja toimintakyvystä asiakassegmentointia varten, toimia selvitysvaiheena ja työkaluna oikea-aikaisiin palveluihin ohjautumisena, nopeuttaa ja käynnistää asiakkaan työhön kuntoutusprosessia, auttaa asiakasta tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja osaamisensa sekä motivoida ja sitouttaa asiakasta työhön kuntoutuksen palveluprosessiin. Palvelu hankittiin kolmelta eri palveluntuottajalta ja se toteutettiin moniammatillisena tuotoksena. Mahis –palvelua on käytetty työvoiman palvelukeskusten asiakkuuteen ohjaamisessa. TE-asiantuntijoiden mukaan palvelu on toiminut hyvin rekrytoinnissa palvelukeskusten asiakkuuteen. Palvelu toteutettiin lähiopetuksena (10 pv) sekä työkokeiluna (10 pv). Mahis -ryhmiä toteutettiin projektin aikana yhteensä 38 ryhmää. Projekti on laatinut Mahis-palvelusta raportin.²⁷

MOVE -KOULUTUKSET kehitettiin motivoimaan ja rohkaisemaan kouluttautumis- ja työllistymisvaiheen asiakkaita siirtymään tuettujen palvelujen piiristä kohti koulutusta tai avoimia työmarkkinoita. Usein tämän kohderyhmän asiakkailta puuttuu rohkeus

siirtyä tuettujen palvelujen piiristä kohti avoimia työmarkkinoita tai koulutusta. Heille on tyypillistä se, että he pyörittävät palvelusta toiseen. Tavoitteena oli, että Move -koulutus olisi palvelu joka veisi asiakkaan palveluprosessia eteenpäin ja vastaisi asiakkaan sen hetkiseen palvelutarpeeseen. Koulutusten tavoitteenasettelu ja sisältö on kohdennettu asiakkaan työhönkuntoutuksen vaihetta tukevaksi kokonaisuudeksi. Move -koulutuksissa työkokeilujaksoja käytettiin paljon, koulutuskokeiluja vähemmän. Työkokeilut ovat olleet mielekäs tapa kartoittaa asiakkaiden ammatillista kiinnostuneisuutta ja soveltuvuutta. Move -koulutuksiin osallistui yhteensä lähes 100 asiakasta. Move -koulutuksista on laadittu oma raportti ja se löytyy hankkeen nettisivuilta.²⁸

Suunto –projektin tuetun työvoimakoulutuksen malli

Kehittämistyön kokemusten kautta hahmottui se, että tämän kohderyhmän asiakkaat tarvitsevat työpainotteisia koulutuksia, joissa on varmistettu erityisen tuen ja ohjauksen mahdollisuus. Tärkeää on ollut kehittää malleja, jotka lisäävät koulutukseen hakeutumista, varmistavat opintojen etenemisen ja vähentävät koulutusten keskeytyksiä.

Työpainotteinen koulutusmuoto houkuttelee opintoihin niitä, jotka eivät ole koulunpenkillä koskaan viihtyneet. Koulutusmallit tarjoavat mahdollisuuden tekemällä oppimiseen aidossa työympäristöissä! Työpainotteiset koulutukset soveltuvat hyvin myös maahanmuuttajille, joiden suomen kieli ei ole vielä täysin hallussa. Koulutusalojen valinnassa tärkeää on realistiset työllistymismahdollisuudet. Valitaan koulutusaloiksi niitä, joihin asiakkailla on mahdollisimman realistiset mahdollisuudet työllistyä ja joilla avustavia tehtäviä on. Työpainotteinen toteuttamistapa mahdollistaa myös koulutusten toteuttamisen usean eri kunnan alueella niin, että teoria-osuudet toteutetaan etäyhteyksien kautta tai lyhyiden välimatkojen alueella opiskelijat liikkuvat teorijaksoille ja opettaja puolestaan liikkuu työssäoppimispaikkojen välillä kahden kunnan alueella.

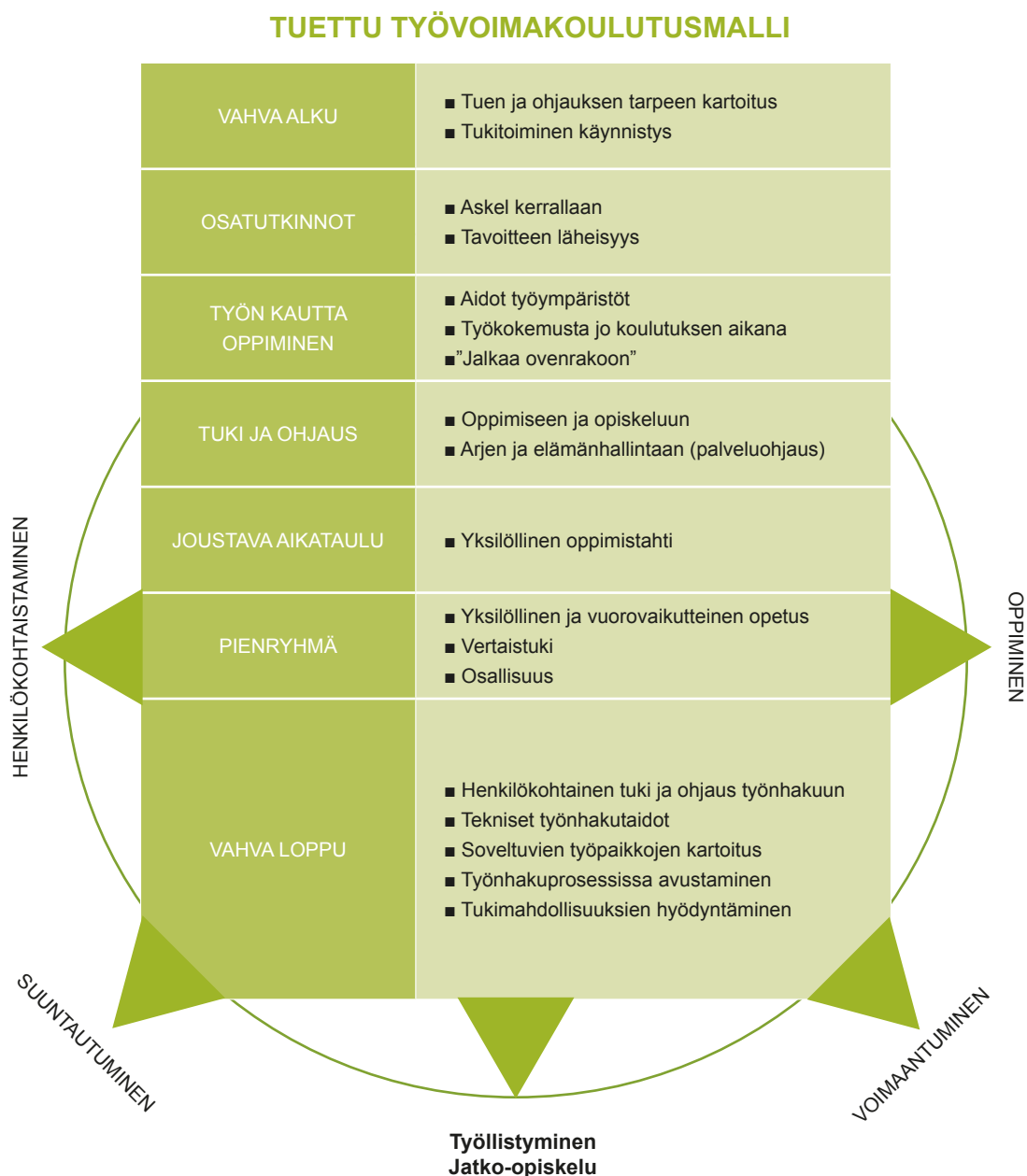
Toinen keskeinen elementti on ollut erityisen tuen ja ohjauksen resurssi ja sen ”omistajuus”. Suunto –projektissa on kokeiltu eri variaatioita siitä, millainen tämä resurssi olisi hyvä olla ja kuka sen voisi toteuttaa. Kohderyhmän asiakkaat tarvitsevat keskimääräistä enemmän tukea ja ohjausta esimerkiksi oppimiseen, opiskeluun, arjen hallintaan sekä työllistymiseen. Oppilaitosten opintojen henkilökohtaistaminen ei ole riittävää räätälöintiä tälle kohderyhmälle.

Projektin aikana kehiteltyjen ja kokeiltujen koulutusmallien hyvistä käytännöistä mallinnettiin Suunto –projektin tuetun työvoimakoulutuksen malli (kuvi 8), jossa työpainotteisuus näyttäytyy keskeisenä.

Kohderyhmän asiakkailta voi olla vaikeuksia päästä valtavirtatyövoimakoulutuksiin sekä selviytyä niiden opinnoista annetuissa aikatauluissa itsenäisesti. Tämä näkyy mm. koulutusten keskeytyksinä tai tutkintojen läpäisemättömyytenä. Monella ”kouluallergisella” on ikäviä koulumuistoja ja heikko käsitys omasta oppimiskyvystä. Kouluallergian taustalla on usein oppimisvaikeuksia, mutta myös opintoihin harjaantumattomuutta. Pitkä työttömyys jo itsessään aiheuttaa erilaisia itsetunto-ongelmia ja näköalattomuutta, joka aiheuttaa passiivisuutta ja vetäytymistä. **Tuetun työvoimakoulutusmallin tavoitteena on madaltaa kohderyhmän koulutukseen hakeutumiskynnystä ja sinne pääsyä sekä varmistaa eri tukitoimin oppimista, sovittujen opintojen suorittamista, koulutuksessa pysymistä sekä työllistymistä tai opintojen jatkamista.**

Tuetun työvoimakoulutuksen mallia on kokeiltu Suunto –projektin työvoimakoulutuksissa. Näiden lisäksi malli on jo levinnyt Lapin TE-toimiston kohderyhmän koulutustarjontaan mm. kotipalveluavustajakoulutuksien myötä. Lisäksi malli on valittu valtakunnallisesti (TEMin ja ELYjen work shop 2014) yhdeksi hyväksi työvoimakoulutuksen käytännöksi. Mallin mukaisesti, kaikkiin Lapin ELY-keskuksen työvoimakoulutustarjouspyyntöihin sisältyy jatkossa arjen ja elämänhallinnan palveluohjaus.

Kuvio 8: Suunto –projektin tuetun työvoimakoulutuksen malli

MALLISSA ON SEITSEMÄN

elementtiä, joiden katsotaan luovan hyvän perustan kohderyhmän oppimiselle ja voimaantumiselle ja sitä myötä työllistymiselle. Kunkin elementin tarkempi toteutus, painotus ja laajuus muotoutuvat koulutuksen alettua opiskelijaryhmän tarpeisiin.

Tuetussa koulutuksessa on **vahva alku** eli kartoitusvaihe, jolloin selvitetään opiskelijoiden oppimis- ja opiskeluvalmiuksia, motivaatiotasoa ja soveltuvuutta sekä tarvittavien tukitoimien käynnistämistä heti alkuvaiheessa. Vahvan alun myötä tuetaan myös ryhmäytymistä ja opiskelijaroolia. Tuetuissa

koulutuksissa vahva alku on yleensä tarkoittanut 15-20 opiskelupäivää.

Koulutuksiin on sisällytetty **keskimääräistä enemmän tukea ja ohjausta** itse oppimiseen ja opiskeluun, mutta myös arjen ja elämänhallintaan ja työllistymisen edistämiseen. Oppimisen ja opiskelun tuki on koulun osaamisalaa ja siellä tuen ja ohjauksen antamista on pyritty edistämään koulutuksen väljällä aikataulutuksella. Vahvassa vuorovaikutteisudessa tehtävässä työssä opettaja ei voi välttää yksilöiden yksityiselämän tai terveystilan merkityksestä opiskeluun. Osissa kokeilukoulutuksia arjen ja elämänhallinnan

tuki ja työllistymisen tuki on resursoitu vastuuopettajalle. Joissakin kuntayhteistyössä tehdyissä koulutuksissa kunta on palkannut opiskelijaryhmälle oman ohjaajan ja saanut tähän palkkatukea. Taustalla on tuolloin ollut työyhteisöjen esimiesten ohjauskuormituksen minimoiminen ja arkityöskentelyn sujuminen. Joissakin kunnissa kuntien työllisyysasioiden hoitaja esim. työllisyyskoordinaattori on toiminut vahvasti arjen ja elämänhallinnan ohjaajana tarpeen mukaan. Työllisyyskoordinaattorin etuna on hänen toimivaltansa työllistämisasioiden.

Koulutusaika on yleensä valtavirta-koulutusta pidempi, joka mahdollistaa opintojen kertauksen ja verkkaiseman oppimistahdin. Kokeilukoulutukset ovat olleet tutkintotavoitteisia, mutta niissä on suoritettu vain 2-3 **tutkinnon osaa** perustutkinnosta. Näin toimien on katsottu, että tutkintojen vähäisyys selkeyttää koulutuksen tavoitetta ja vaatimuksia edistäen koulutukseen hakeutumista. Osatutkinto-koulutus on mahdollistanut lyhyehköjen koulutusten tuottamisen ja luonut opiskelijalle lyhyen aikavälin tavoitteen, johon on helppo sitoutua.

Opiskelijaryhmät ovat **pienryhmiä**, joka lisää vuorovaikutteisuutta ja opettajan mahdollisuutta antaa henkilökohtaisempaa opetusta. Pienryhmät tarjoavat myös hyvän vertaistuen ja alustan osallisuudelle ja kiinnostumiselle. Kokeilukoulutuksissa on pääsääntöisesti ollut 8 opiskelijapaikkaa.

Tuettu työvoimakoulutus on **työpainotteinen** eli oppiminen tapahtuu käytännössä työn teon kautta. Lähiopetusta on päivä viikossa ja loput neljä päivää on opittu työssä aidoissa työympäristöissä. Koulutuksen toteuttamisen työpainotteisena katsottiin edistävän koulutukseen hakeutumishalukkuutta. Työn kautta oppimisen katsotaan myös soveltuvan erinomaisesti niille yksilöille, joilla on vaikeuksia selviytyä perinteisestä luokkamuuotoisesta opetuksesta esimerkiksi tarkkaavaisuushäiriön vuoksi. Oppimisvaikeuksista kärsiviä on ilahduttanut se, että tuetut työvoimakoulutukset ovat käytännön alan koulutuksia, joissa ei ole tenttejä eikä kirjallisia töitä.

Vahva loppu tarkoittaa koulutuksissa siirtymävaiheeseen panostamista, tuen ja ohjauksen tärkeyttä työnhaussa, työpaikkojen etsimisessä ja jatkokoulujen rakentamisessa. Teknisten työnhakutaitojen opettelu ei riitä vaan asiakkaat tarvitsevat syvällisempää tukea eteenpäin siirtymisessään. On hyvin tärkeää, että opiskelijoille laaditaan koulutuksen jälkeen joku suunnitelma tai jatkokouluku – joko opintoihin tai työelämään siirtymiseksi.

MISSÄ ONNISTUTTIIN

- erityisen tuen ja ohjauksen kokeilut ja juurruttaminen
- yksittäisistä palveluista palveluprosesseihin ja palveluketjuihin
- koulutuskapasiteetti toimiva joustavan ja nopean hankinnan väline
- koulutusmallit juurtuneet kansalliseen toimintaan hyvin
- yhteistyö verkostotoimijoiden kanssa jo koulutusten suunnitteluvaiheessa
- TE-asiantuntijat tiiviisti mukana kehitystyössä
- työtehtävälähtöinen koulutussuunnittelu – uudenlainen tapa toimia
- työpainotteiset koulutukset oiva keino päästä aitoihin työympäristöihin
- koulutusalojen valinnassa huomioitava työmarkkinoiden tarpeet sekä asiakkaiden valmiudet

MITÄ OPITTIIN

- työllistymisvaiheen siirtymään lisää panostusta – niin oppilaitosten kuin TE-toimistonkin puolelta
- tiedonvaihto verkostotoimijoiden välillä sujuvammaksi
- hankkeille mahdollisuus kehittää ja kokeilla aidosti myös uusia palveluja, ei vain nykyisten variaatioita
- oppilaitokset tiiviimmin mukaan jo koulutusten suunnitteluvaiheeseen
- tulosperustaiset palveluhankinnat tuleva trendi
- avoimet työmarkkinat on liian suppea vaikuttavuuden mittari
- oma koulutusstrategia tarpeen tälle kohderyhmälle
- erilaisten koulutuspolkujen mallintamista ja markkinointia asiakkaille ja verkostolle tarvitaan

Projektiin henkilöstön arviointia tästä tavoitekokonaisuudesta

Välityömarkkinoita koordinoimalla ja verkostomaista toimintatapaa kehittämällä

Projektin yhtenä tavoitteena oli välityömarkkinoiden koordinointi ja verkostomaisen yhteistyön mallin luominen. Välityömarkkinoiden koordinoinnilla tarkoitetaan pääasiassa eri toimijoiden ja palveluntuottajien tehtävien määrittämistä ja toimijoiden asemoimista työhönkuntoutuksen eri vaiheisiin. Verkostotoiminnan mallia ja verkostoyhteistyötä on edistetty myös palveluiden kehittämistyön kautta sekä lukuisten yhteisten tapaamisten, työkokousten ja seminaarien kautta. Välityömarkkinoiden koordinointiin kuuluu myös toimijoiden osaamisen vahvistaminen, joka tehostaa koko palveluverkoston toimintaa asiakkaiden hyväksi.

Projektin tuloksia ja vaikuttavuutta välityömarkkinoiden koordinointiin ja verkostomaisen toimintamallin kehittämiseen on arvioitu ulkopuolisessa arviointitutkimuksessa tarkemmin.²⁹

Työhönkuntoutuksen palveluprosessimalli

Työhönkuntoutuksen palveluprosessimalli on ollut keskeisin projektin tulos välityömarkkinoiden kokonaisuuden hahmottamisessa ja toimijoiden asemoimisessa kokonaisuuteen.

Palveluprosessin rakentaminen lähti liikkeelle asiakkuuksien haltuun ottamisesta ja asiakkaiden segmentoinnista. Seuraavaksi työhön kuntoutumisen prosessi jaettiin vaiheisiin tutkimus- ja asiantuntijatiedon perusteella. Kun vaiheet oli rakennettu, asemoitiin toimijat sen eri vaiheisiin. Tämän jälkeen voitiin lähteä kehittämään aktiivisen työvoim-

²⁹ www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > raportit.

mapolitiikan palveluja prosessin eri vaiheisiin. Kaiken tämän kehittämistyön kokonaisuudesta rakentui työhönkuntoutuksen palveluprosessimalli.

Projektissa on myös rakennettu ”Työhönkuntoutuksen palveluprosessi” -kartta, jota kutsuttiin työnimellä ”toimijakartta”. Siinä on syvennetty kuntoutuksen vaiheita ja avattu niiden prosesseja ja se toimii ikään kuin työhönkuntoutusprosessin käsikirjana ohjaaville tahoille ja muille toimijoille. Kartta on tarkoitettu ensisijaisesti työkaluksi TE-asiantuntijoille. Se toimii perehdytysvälineenä uusille TE-asiantuntijoille sekä muille työhönkuntoutuksen parissa toimiville. Sen sisältö tarjoaa mm. paikallisia yhteystietoja TE-asiantuntijoille, joiden asiakkaat asuvat ympäri Lappia.

Palveluprosessikartan sisältö tavoitteineen muotoutui ja käyttäjäkohderyhmä terävoiti kartan rakentamistyön aikana. Kartan suunnittelun tukena oli pieni työryhmä, jossa oli edustus TE-toimistosta, kunnasta ja kolmannelta sektorilta. Työvälineen yhtenä tavoitteena on asiakkaiden mahdollisimman varhainen ohjautuminen työ- ja toimintakyvyn selvityksiin ja sitä kautta sopiviin ja oikea-aikaisiin palveluihin. Lisäksi tavoitteena on antaa kokonaiskuva työhönkuntoutuksen laajasta ja hajanaisesta kentästä sekä kuvata työllistymispolkujen palvelujen (palvelujärjestelmien) toisiinsa kytkeytymistä.

Toimijakarttoja on tehty eri alueilla eri muodoissa. Kokemusten mukaan toimijakartalle tarvittaisiin yhteinen toimiva alusta, malli ja kiinnittämispaiikka. Yhteistä valtakunnallista päätöstä odotellessa Suunto –projektin palveluprosessikartta päätettiin tehdä yksinkertaisesti ja edullisesti helposti siirrettävään PowerPoint-muotoon, joka sijoitettiin TE-toimistojen Tytti-intrasivuille. Se on myös julkisessa näkyvyydessä Lapin ELY-keskuksen Suunto –projektin sivuilla.³⁰

Yhteiset tapaamiset ja tilaisuudet

Projekti on järjestänyt useita erilaisia yhteistyön foorumeita ja yhteisiä tilaisuuksia. Liitteessä 4 on esitelty projektin järjestämät tilaisuudet ja niiden osallistujamäärät.

Projektin järjestämänä on toteutettu verkostolle noin 40 erilaista seminaaria, työkokousta tai koulutusta. Näihin on osallistunut kaikkiaan lähes 300 henkilöä. Yhteensä näistä kertyy 2 500 työpäivää.

Näiden lisäksi on järjestetty lukuisia pienempiä työryhmiä, työpajoja ja muita verkostotapaamisia.

Lapissa verkoston osallistuminen kehittämistyöhön on ollut toiminnan lähtökohta. Esimerkiksi työhönkuntoutuksen prosessimalli on rakennettu tiiviissä yhteistyössä toimijaverkoston kanssa ja opintopiireissä on rakennettu yhteistä ymmärrystä työmarkkinoille kuntoutuvien asiakasprosessien suunnitelmallisuudesta, tavoitteenasettamisesta, seurannasta ja tuloksista. Aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden tuotekehitystyötä on tehty yhteistyökumppaneiden, kuten oppilaitosten kanssa ja työllistämismallien rakentaminen on tapahtunut yhdessä työllistämismallityöryhmien kanssa.

Projektissa kartoitettiin kaikki Lapissa toimivat työvoimapolitiittiset avustushankkeet. Myös työnantajayhteistyötä kehittävien hankkeiden sekä muidenkin alueellisten hankkeiden kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä. Erityisesti on pyritty suunnitelmallisen ja koordinoitun työnantaja- ja yritys yhteistyön kehittämiseen hankkeiden kesken. Hankkeiden välisellä yhteistyöllä on pyritty saamaan aikaan parempaa vaikuttavuutta kohderyhmän työllistymiseksi avoimille työmarkkinoille. Yhteistyöhön Rovaniemen seudulla on osallistunut muun muassa Rovaniemen Monitoimikeskus-säätiön (nyk. Eduro-säätiö) Diili- hanke, Lapin ammattiopiston Väylä- hanke (ESR) ja Lapin Yliopiston Kompassi –projekti (ESR). Väylä –projektin työräätäli-toimintamallia kohdennettiin Suunto –projektin hankkimissa työvoimapolitiittisissa koulutuksissa työnhaun tueksi opiskelijoille.

Muita tärkeitä yhteistyökumppaneita hankepuolella ovat olleet SPR Kontti, Tornion sairaskotisäätiön avustajatoimintahanke, Kemijärven kaupungin Polku –hanke (ESR), Seita-säätiön Askel askeleelta –projekti (ESR) sekä Rovaniemen Monet- kuntakokeiluhanke ja Kemiläinen työllistämismalli –hanke. Hankeyhteistyötä on tehty myös ohjausryhmytyöskentelyn kautta.

Järjestöt ja yhdistykset ovat olleet projektille tärkeä yhteistyökumppani ja mallien toteuttaja käytännössä. Palkkatukityön vaikuttavuuden parantaminen on ollut yhteinen intressi ja projektissa on esimerkiksi tehty ohjauskäyntejä III sektorille sen parantamiseksi. Myös lappilaisten säätiöiden kanssa on tehty kehittämissyhteistyötä.

Yhteistyö kuntien ja työllisyyskoordinaattoreiden kanssa

Suunto –projektin kuntayhteistyössä tehtyjen tuettujen työvoimakoulutusten taustalla oli lappilaisten välityömarkkinatoimijoiden vähäisyys koko Lappitasolla, kuntien oma intressi pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa sekä se, että kunnat tuottavat projektin kohderyhmälle soveltuvia, avustavia käsipareja tarvitsevia työtehtäviä kiinteistö-, puhtaanapito-, hoiva- ja ravitsemuspalvelu- ja lakisääteisten palvelujensa tueksi.

Tuetuissa työvoimakoulutuksissa työllisyyskoordinaattorin roolina on toimia paikallisena yhteyshenkilönä kunnan eri yksiköihin työllistämisen ja työssäoppimisen merkeissä. Työllistyminen ei ole rajoittunut pelkästään kunnan omiin yksiköihin, vaan työllisyyskoordinaattorit ovat selvittäneet myös alueensa yritysten työllistämismahdollisuuksia. Työllistämisen edistämisen lisäksi työllisyyskoordinaattorit ovat toimineet opiskelijoiden arjen tukena sitä tarvittaessa ohjaten opiskelijoita tarvittaessa muihin palveluihin.

Työllisyyskoordinaattorit ovat olleet tärkeitä kumppaneita kuntayhteistyössä toteutetuissa koulutuskokeiluissa. He ovat markkinoineet työvoimakoulutuksia kuntapäätäjille ja osallistuneet kuntapäässä koulutuksen käytännön toteutukseen ja sen seurantaan eri yksiköissä.

³⁰ www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > välityömarkkinoiden verkostotoiminnan mallin kehittäminen

Näiden yhteistyössä toteutettujen koulutuskokeilujen parasta antia on ollut se, että työllisyidenhoito on katsottu yhteiseksi asiaksi. Kunkin osallistujan; työvoimahallinnon, kunnan ja koulutusorganisaation resurssit valjastettiin asiakkaan työllistymisen edistämiseen mukauttamalla palveluja ja palveluprosesseja asiakkaiden tarpeisiin. Kunkin osallistujan tietämys ja ymmärrys toistensa tuotantoprosesseista lisääntyi, jolloin eri toimijoiden prosessien yhteensovittaminen helpottui. Työhallinnon näkökulmasta kuntayhteistyö mahdollisti tutustumisen kunnan hallintoon ja päätöksentekoprosesseihin. Koulutuskokeilujen aikana luotiin keskinäisiä suhteita pienemmässä piirissä koulutuksen verkostotoimijoiden kesken, mutta myös laajemmin mitataavassa kuntien hallintoyksiköissä. Näillä kuntien ja työllisyyskoordinaattorien kanssa yhteistyössä toteutetuilla koulutuksilla on sijansa Lapin pienissä kunnissa, joissa avoimet työmarkkinat ovat suppeat.

Projektin järjestämät koulutukset palveluverkoston toiminnan kehittämisen välineenä

Työhölkuntoutuksen asiantuntija-koulutus palveluprosessimallin juurruttamisen välineenä

Yksi keskeinen osa verkostotoiminnan mallin kehittämistä ja välityömarkkinoiden koordinoitua on ollut toimijoiden osaamisen vahvistaminen ja koulutusten järjestäminen. Projektin aikana on järjestetty useita erilaisia koulutuspäiviä sekä muutama pidempikestoisen koulutuskokonaisuus toimijoille. Merkittävin koulutuskokonaisuus on ollut ”Työhölkuntoutuksen asiantuntijakoulutus”, joka oli pitkäkestoinen koulutus, jonka tavoitteena oli kehittää ja vahvistaa palveluverkoston osaamista sekä moniammatillista ja poikkihallinnollista yhteistyötä.

Koulutus suunniteltiin ja toteutettiin kehitetyn palveluprosessimallin juurruttamisen keskeiseksi välineeksi. Koulutus oli 6 opintopisteen laajuinen ja koulutusryhmiä järjestettiin yhteensä 5. Koulutus toteutettiin neljällä eri paikkakunnalla. Koulutuksen toteutti Itä-Suomen Yliopisto. Koulutukseen osallistui lappilaisia välityömarkkina-

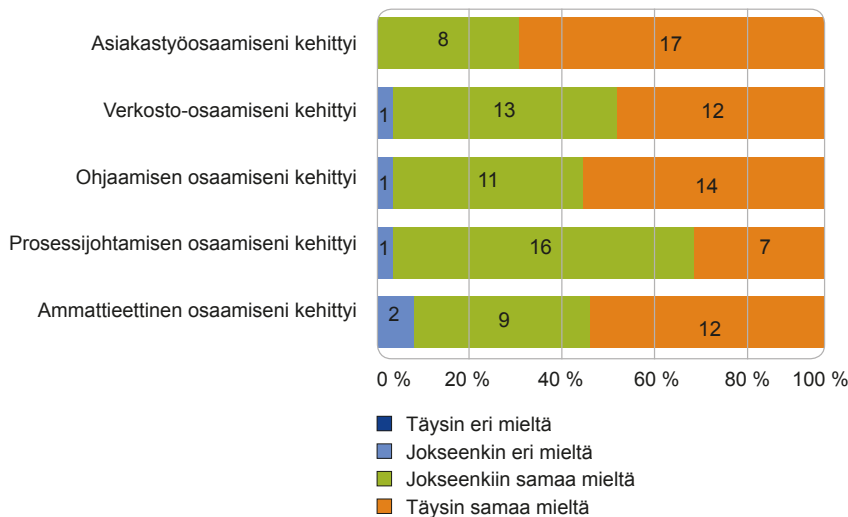
toimijoita kuntien sosiaalityöstä, työpajoilta, säätiöiltä, hankkeista, yksityisiltä palveluntuottajilta, oppilaitoksista sekä TE-toimistosta. Koulutukseen valittiin yhteensä 92 opiskelijaa ja raportointihetkellä (kevät 2014), koulutuksen oli suorittanut loppuun 65 opiskelijaa. Tarkemmat opiskelutulosarvot on esitetty liitteessä 5.

Suunto –projekti lähetti Webropol -kyselyn koulutukseen osallistuneille. Kysely lähetettiin 78 henkilölle ja siihen vastasi 26 henkilöä, vastausprosentti oli näin ollen 33 %. Vastaajilta kysyttiin muun muassa heidän arviotaan heidän osaamisensa kehittymisestä eri osa-alueilla koulutuksen myötä (kuviot 9). Osaaminen näyttää kehittyneen ohjaustyötä tekevien mielestä kaikilla osa-alueilla. Vastaajia pyydettiin myös antamaan kokonaisarvosana koulutukselle kouluarvosana-asteikolla 4-10. Keskiarvona koulutus sai yleisarvosanaksi 8.7. Voidaan siis arvioida, että koulutus oli varsin laadukas ja hyödyllinen.

Toimijoiden osaamisen vahvistaminen eri osa-alueilla

Projekti kartoitti syksyllä 2013 verkoston toimijoiden koulutustarpeita webropol -kyselyllä. Kyselyssä esiin nousivat erityisesti tarpeet ohjauksellisen ja valmennuksellisen osaamisen kehittämiseen, yritysyritystyön ja

Kuvio 9: Työhölkuntoutuksen asiantuntijakoulutukseen osallistuneiden arvio oman osaamisensa kehittymisestä eri osa-alueilla

työnantajayhteistyön kehittämiseen sekä nuorten ja haastavien asiakkaiden ohjaamisosaamisen kehittämiseen. Näiden tarpeiden pohjalta rakennettiin erilaisia koulutuspaketteja, jotka toteutettiin vuoden 2014 aikana.

Ohjauksen ja valmennuksen menetelmät työllistymispolulla -koulutuksen toteutti Koulutusavain Oy ja siihen osallistui vaihtelevalla osallistumismäärällä kaiken kaikkiaan lähes 50 toimijaa. Koulutuksen kesto oli yhteensä 10 päivää, josta kahdeksan oli lähiopetusta ja kaksi etätehtäviä. Koulutusryhmiä järjestettiin yhteensä kaksi, toinen keväällä 2014 ja toinen syksyllä 2014. Koulutuksen asiasisältöjä pidettiin palautteiden mukaan hyvinä ja koulutus sai kaiken kaikkiaan hyvää palautetta. Palautteisiin vastasi 25 koulutukseen osallistunutta, joista 7 koki saaneensa jonkin verran hyödynnettävää työhönsä, vastaajista 14 sanoi saaneensa paljon hyödynnettävää ja neljä vastaajaa koki saaneensa koulutuksesta erittäin paljon hyödynnettävää omaan työhönsä. Kun tyytyväisyyttä koulutukseen arvioitiin kouluarvosana-asteikolla 4-10, tuli keskiarvoksi 9. Koulutusesitteet ovat liitteenä 6 ja 7.

"Ennen kaikkea sai aikaa pysähtyä ajattelemaan omia toimintatapoja ja miettiä, miten niitä voisi kehittää jatkossa"

"Erialaisten asiakkaiden kohtaamiseen sai työkaluja. Ratkaisukeskeisyys ja motivaatiohaastattelu on varmasti toimivia menetelmiä omassa työssä"

"Ehdottomasti paras ja eniten eväitä antava koulutus koskaan"

Näiden laajempien koulutuskokonaisuuksien lisäksi projektissa on järjestetty useita lyhyempiä, 1–2 päivän koulutuksia. Esimerkiksi "Asiakasprosessit työllistymispolulla" -valmennuksia järjestettiin Sodankylässä, Kemissä ja Rovaniemellä. Yritysyhteistyön valmennuksia järjestettiin sekä verkostolle että TE-asiantuntijoille Rovaniemellä. Koulutusten ja valmennusten palaute on ollut pääosin erittäin hyvää. Verkostotoimijoiden keskuudessa vaihtuvuus on varsin suurta ja jatkuva osaamisen vahvistaminen olisi tärkeää.

Suunto –projektin päätösseminaaria vietettiin Levillä jouluisissa tunnelmissa 20.-21.11.2014. Päätösseminaari oli suunniteltu sellaiseksi, että siellä tuotetaisiin myös jatkokehittelyä vaativia asioita ja ideoita. Osallistujat saivat muun muassa kirjoittaa Joulupukille kirjeen koskien lappilaisten välityömarkkinoiden kehittämistarpeita. Päätösseminaarissa esiin tulleita kehittämistarpeita on nostettu esiin raportin loppupuolella.

MISSÄ ONNISTUTTIIN

- työhönkuntoutuksen palveluprosessimalli on asemoinut toimijoita kokonaisuuteen ja selkiyttänyt työnjakoa
- yhteiset tapaamiset ovat olleet tärkeitä tiedon välittämisen foorumeita
- koulutukset ovat edistäneet toimijoiden yhteistyötä ja vahvistaneet osaamista
- verkoston osallistuminen yhteiseen kehittämistyöhön on ollut vahvaa
- asiakaslähtöisyys-ajattelun kehittyminen näkyä kentällä

MITÄ OPITTIIN

- välityömarkkinoiden koordinoinnin ja yhteisten tapaamisten on jatkuttava
- verkostomainen toimintatapa täytyy mallintaa nykyistä paremmin
- kumppanuussopimuksien avulla vaikuttavampaan yhteistyöhön
- yhteinen hankesuunnittelu koko Lapin tasolla tarpeen
- haasteena toimijoiden vaihtuvuus ja hankeperustainen kehittämistyö
- poukkoileva politiikka ja linjaukset sekä vaihtelevat määrärahat vaikeuttavat suunnittelutyötä sekä pitkäjänteiseen kehittämistyöhön osallistumista ja sitoutumista
- yhtenäinen valtakunnallinen ratkaisu toimijakartoille tärkeää

Projektihenkilöstön arviointia tästä tavoitekokonaisuudesta

Kehittämistyön tulokset ja vaikuttavuus

Työnhakija-asiakkaan näkökulmasta

Suunto –projektin palveluihin osallistui projektin aikana 780 työnhakija-asiakasta, joista työttömiä oli noin 650, työelämän ulkopuolella 50, palkkatuki-työssä tai koulutuksessa 80 ja muutamia avoimilla työmarkkinoilla. Osallistujista noin 250 oli projektin seurantatietojen määritelmän³¹ mukaan pitkäaikaistyöttömiä.

Projektin vaikuttavuuden tilastollista tarkastelua on tehty URA-asiakastietojärjestelmän tietojen sekä projektin seurantatietojen pohjalta, niiltä osin kuin tietoja on saatu. Projektin aikana on raportoitu useimpien eri koulutusmallien yksityiskohtaiset, lyhyen aikavälin vaikuttavuusluvut ja ne löytyvät kunkin palvelutuotteen raporteista hankkeen nettisivuilta.³² Tässä tarkastelussa näkökulmana on enemminkin iso kokonaisuus. Tietojen perusteella voidaan kuvata asiakkaan työmarkkinatilanne ja tausta ennen palveluun osallistumista,

heti sen jälkeen sekä läpileikkaustilanne joka on katsottu 30.10.2014. Koska läpileikkaustilanne on vain yhden päivän tilanne, ei sen pohjalta voida tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Myös URA-tietojen täsmällisyyden vaihtelevuus luo omat haasteensa kattavalle tietojen analysoinnille. Seuraavaksi esitetyt luvut ja tiedot antavat kuitenkin suuntaa projektin asiakkaiden työllistymispolkujen etenemisestä ja täydentävät näin haastattelutietoja.

Tärkeää on myös muistaa, että vaikuttavuuden mittaaminen ainoastaan avoimille työmarkkinoilla sijoittumisen kautta on liian suppea näkemys. Samoilla linjoilla on myös muun muassa Aho³³, joka muistuttaa että aktiivisen työvoimapolitiikan ja palvelujen rooli on usein välillistä, suorien työllistymisvaikutusten sijaan palvelut voivat ehkäistä syrjäytymistä ja parantaa asiakkaiden työllistymisedellytyksiä pidemmällä tähtäimellä. Työvoimapalvelujen vaikuttavuus on heikko, jos arvioidaan vain työttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Avointen työmarkkinoiden tavoite on osalle

asiakkaista liian kova vaatimus. Myös Myllylä ja Pukkio³⁴ (2007, 20) toteavat että työvoimakoulutuksen vaikuttavuutta tulisi tarkastella laajemmin: ”Voisi esittää, että suomalaisessa ympäristössä työvoimakoulutus on onnistunut mikäli koulutetut työllistyvät, koulutus lisää työllistymisen todennäköisyyttä, henkinen pääoma ja ansiotaso kasvavat, kasvavat toimialat parantavat työvoiman saatavuutta ja että valtion tuki suuntautuu väestöryhmille, jotka eivät kykenisi itse koulutusta hankkimaan. Viimesijassa tavoiteasettelun painotukset ovat arvovalintoja.”

Projektin kautta toteutuneet henkilötyöpäivät työnhakija-asiakkaiden osalta on esitetty seuraavassa taulukossa:

Taulukko 2: Työnhakija-asiakkaiden osallistumisen henkilötyöpäivät:

■ Työvoimakoulutuksen henkilötyöpäiviä	35 300
■ Tukityöllistämispäiviä	12 150
■ Koulutus- ja työhönvalmennuspäiviä	210

³¹ projektin seurantatiedoissa pitkäaikaistyöttömiksi on määriteltä ne henkilöt, jotka ovat olleet välittömästi ennen projektin toimenpiteisiin osallistumista työttömänä vähintään 52 viikkoa edellisen 16 kuukauden aikana

³² www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > raportit.

³³ Ks. Vaikeasti työllistyvien tilannetta ja palveluita selvittävä tutkimus. TEM julkaisu 23/2011.

³⁴ Ks. Myllylä & Pukkio 2007. Työvoimakoulutus osana työvoimapolitiikkaa. Arvioita työvoimakoulutuksen toimivuudesta. Työhallinnon julkaisu 384.

Projektin palveluihin osallistuneista selvästi suurin osa oli iältään 25–44-vuotiaita (kuvio 10).

Ammatilliseen työvoimakoulutukseen osallistuneet

Suunto –projektin toteuttamaan ammatilliseen työvoimakoulutukseen osallistui projektin aikana noin 200 henkilöä. Ammatilliseen työvoimakoulutukseen lasketaan tässä yhteydessä kuuluvaksi osa- tai kokotutkintoihin tähtäävä koulutus, ei esimerkiksi Move- tai Mahis- koulutukset tai muut valmentavat koulutukset. Projektin kautta koko tutkinnon suoritti 17 henkilöä ja yhden tai useamman osatutkinnon 113 henkilöä. Projektin tekemä kehittämissuunnitelma on painottunut pitkälti osatutkintotavoitteisiin koulutuksiin. Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että Suunto –projektin koulutusten kohderyhmänä on ollut erityistä tukea ja ohjausta tarvitsevat työnhakija-asiakkaat. Suuri osa kohderyhmän henkilöistä ei ole onnistunut pääsemään ns. tavanomaisiin työvoimakoulutuksiin.

Ammatillisiin työvoimakoulutuksiin osallistuneet ovat yleisimmin olleet 25–44-vuotiaita. Suurimmalla osalla on ollut ennestään joko keskiasteen tai perusasteen koulutus. Maahanmuuttajia Suunto –projektin ammatillisissa työvoimakoulutuksissa on ollut kymmenkunta ja vajaakuntoisia reilut 50.

Eniten henkilöitä on projektin aikana koulutettu muun muassa hoiva-alalle, puhdistuspalvelualalle sekä kiinteistönhuoltoalalle. Muita aloja/ ammatteja ovat olleet kotipalveluavustaja, maanrakennus, myynti, hotelli-, ravintola- ja catering ala, laitoshuoltaja sekä rakennus ja tekniikka-ala.

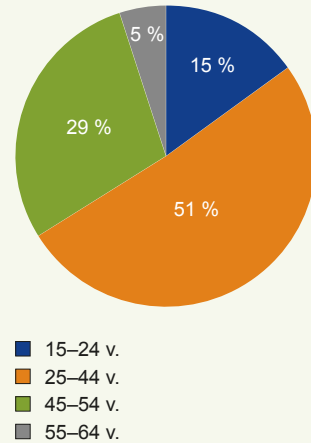
Koulutuksen aloittaneista lähes 80 % suoritti koulutuksen loppuun. Kuviossa 11 on esitetty koulutuksen suorittaneiden ja keskeyttämisten määrä. Positiivisiksi keskeytyksiksi on tässä tapauksessa laskettu työhön tai toiseen koulutukseen siirtyminen.

Jos tarkastellaan työvoimakoulutuksen loppuun suorittaneiden (n=157) sijoittumista heti koulutuksen jälkeen, avoimilla työmarkkinoilla oli noin 13 %, reilu 50 % oli työttömänä (kuvio 12).

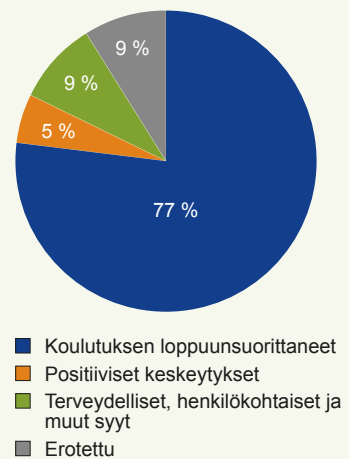
Kun katsotaan asiakastietoja läpileikkaustilanteena 30.10.2014, huomataan että tulokset ovat selvästi paremmat – 22 % asiakkaista on avoimilla työmarkkinoilla ja työttömien osuus on vähentynyt 33 prosenttiin. Myös koulutuksessa olevien osuus on kasvanut (kuvio 13).

Yhteenvetona voidaan todeta, että tämän kohderyhmän kohdalla vaikuttavuuden arviointia täytyy tehdä pidemmällä aikavälillä ja vaikuttavana tuloksena voidaan pitää myös opintojen jatkamista, ei vain avoimille työmarkkinoille työllistymistä. Tärkeää on myös muistaa, että Suunto –projekti on ollut kehittämisprojekti ja koulutuksiin on ohjattu ja valittu sitä kohderyhmää, joka ei tavanomaisiin koulutuksiin ja työvoimakoulutuksiin ole edes päässyt. Projektin onnistuneisuutta ei siis voida tarkastella ainoastaan työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuuslukujen kautta.

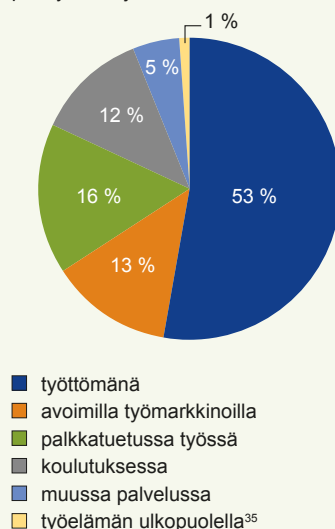
Kuvio 10: Projektin palveluihin osallistuneiden ikäjakauma

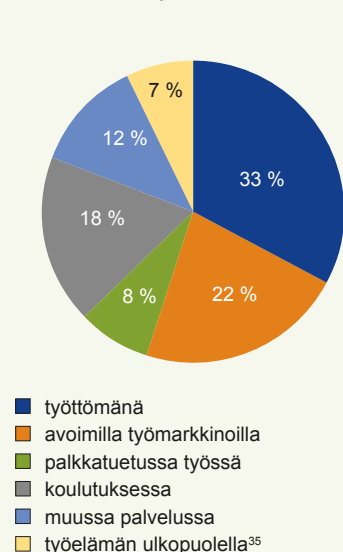
Kuvio 11: Työvoimakoulutuksen suorittaneet ja keskeyttäneet

Kuvio 12: Työvoimakoulutuksen suorittaneiden sijoittuminen heti koulutuksen päättymisen jälkeen

Kuvio 13: Työvoimakoulutuksen suorittaneiden sijoittuminen 30.10.2014

Palkkatukityö

Projektin kautta palkkatukea saaneita asiakkaita oli noin 80 henkilöä, joista 45 naisia. Suurin osa palkkatuesta on liittynyt johonkin muuhun palveluun, esimerkiksi ammatillisiin työvoimakoulutuksiin tai koulutusten jälkeisiin siirtymävaiheisiin. Selvästi suurimmalla osalla oli keskiasteen koulutus. Iältään palkkatukea saaneet olivat usein joko 25-44-vuotiaita tai 45-54-vuotiaita. Vajaakuntoisia heistä oli reilut 30, maa-hanmuuttajia muutama. Palkkatukityöpaikat ovat olleet pääasiassa hoiva-alan, myynnin, siivouksen, kotipalveluavustajan ja talotekniikan alan työpaikkoja.

Palkkatukityössä olleiden asiakkaiden tilannetta on tarkasteltu läpileikkauksena 30.10.2014 (kuvio 14). Sen päivän tietojen mukaan palkkatukea hankkeen kautta saaneista 23 % oli avoimilla työmarkkinoilla ja 34 % työttömänä. Edelleen palkkatuetussa työssä oli 17 % ja työelämän ulkopuolella 20 % asiakkaista.

Arvioinnin osalta tehtiin myös tarkastelua palkkatuetun työn jälkeisestä tilanteesta laajemmalla tarkastelulla kuin vain yhden päivän läpileikkauksella. Laajemman tarkastelun mukaan noin 80 prosentilla (n=60) palkkatuella olleista oli sen jälkeisten vuosien aikana ollut joko lyhyitä tai jatkuvia työsuhteita. Näistä noin joka kolmannella oli ollut työsuhteita avoimilla työmarkkinoilla. Reilulla 40 prosentilla työsuhteet olivat olleet pelkästään palkkatuetussa työssä ja vajaalla neljänneksellä työsuhteita oli ollut sekä avoimilla työmarkkinoilla että palkkatukityössä.

Asiakashaastatteluiden kertomaa

Projektissa hankittiin vaikuttavuuden arvioinnin tueksi asiakaskohderyhmän haastatteluja ulkopuolisen palveluntuottajan (Priorite Oy; Owal Group Oy; Olli Oosi) toteuttamana. Haastattelut kohdentuivat ammatilliseen, ryhmämuotoiseen työvoimakoulutukseen osallistuneisiin asiakkaisiin. Tietosuoja-asioiden vuoksi projekti lähetti sähköisen osallistumiskutsun asiakkaille sen sijaan että asiakkaiden yhteystiedot olisi voinut suoraan toimittaa haastatteliijoille. Haastatteluun halukkaat asiakkaat antoivat haastatteluluvan

sähköisesti, jonka jälkeen haastattelijat olivat heihin yhteydessä. Suostumuslomake lähetettiin kaiken kaikkiaan 100 asiakkaalle, suostumuksensa antoi 23 asiakasta joiden yhteystiedot välitettiin arvioinnin tekijälle. Haastatteluja tehtiin kaikkiaan 21 kpl, haastattelut toteutettiin puhelimitse. Asiakashaastatteluiden tarkoituksena ei ollut tilastollisesti kattavan aineiston saaminen vaan enemmänkin asiakkaiden äänen kuuluviin saaminen. Haastatteluiden avulla haluttiin saada esiin asiakkaiden kertomuksia ja kokemuksia siitä, miten projektin työvoimakoulutuksiin osallistuminen oli vaikuttanut heidän tilanteensa eteenpäin menemiseen.

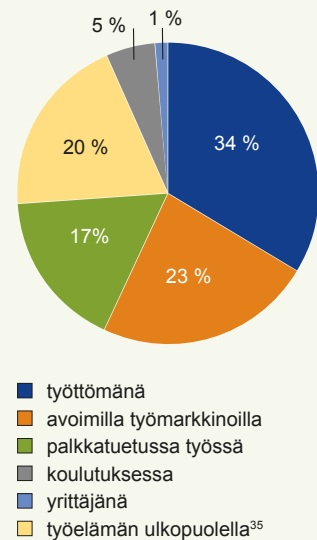
Haastatteluun valikoitui pääasiassa hoiva-avustajakoulutukseen osallistuneita asiakkaita. Tuloksia analysoidessa täytyy huomioida se, että haastateltaviksi on mahdollisesti valikoitunut niitä asiakkaita, joilla on positiiviset kokemukset koulutuksesta ja sen merkityksestä heidän työllistymispolkuunsa. Voidaan olettaa, että ne jotka eivät ole antaneet suostumustaan haastatteluun, olisivat kriittisempiä kuin nyt vastanneet. Hoiva-avustajakoulutukset ovat kaikkien olleet haastavia koulutuksia, joten voisi myös ajatella, että niihin ei ole hakeutunut/päässyt kovin suurta tukea ja ohjausta tarvitsevia. Tämäkin voi osaltaan selittää haastattelutuloksia eikä niiden tuloksia voi yleistää koskemaan koko projektin koulutuksia ja niiden vaikuttavuutta.

Koulutukseen osallistumisen merkitys asiakkaan työllistymispolulla

Asiakkaiden oman arvion mukaan koulutukseen osallistumisella on ollut vaikutusta heidän työllistymiseensä. Yli puolet vastaajista arvioi, että koulutuksella oli varsin paljon positiivista vaikutusta työllistymiseen nyt ja tulevaisuudessa. Muutama toi esille, että koulutuksen kautta he olivat päässeet unelma-alallensa, joten vaikutus on siten ollut merkittävä.

"Olisi varmaan edelleen työttömyyttä tai muita kursseja. Tuskin mitään hyödyllistä koulutusta. Varmaan 9 euron kurssi taas. Olen onnellinen, että nyt tulee oikeaa palkkaa ja haluan tehdä tätä työtä".

Kuvio 14: Palkkatukityössä olleiden asiakkaiden tilanne läpileikkauksena 30.10.2014

Muutama haastateltava koki, ettei koulutuksella ole ollut merkittävää vaikutusta työllistymiselle.

Usea asiakas toi haastatteluissa esille itsetunnon vahvistumisen ja sen kautta rohkaistumisen työnhakuun ja uskon siihen, että kykenee työllistymään ja työn tekemiseen.

Huomattavaa oli, että kaikki asiakkaat olivat varsin motivoituneita ja valmiita oppimaan uusia asioita jo koulutukseen hakeutuessaan. Osa asiakkaista oli jo lähtökohtaisesti pitänyt Suunnan koulutusta vain ensiaskeleena kohti tutkintoa ja he olisivat hakeutuneet koulutukseen muutenkin. Näin ollen voidaan taas todeta, että tuloksia selittää osaltaan haastatteluihin valikoituneiden ihmisten tausta ja lähtötilanne. Noin puolet haastatteluista oli jatkanut koko tutkimuksen suorittamiseen koulutuksen jälkeen, tämä voi kertoa myös kasvaneesta kiinnostuksesta oppia lisää valitusta alasta.

Yksi haastatteluista esille noussut asia oli se, että asiakkaat kokivat etteivät he saaneet tarpeeksi tukea koulutuksen jälkeisessä vaiheessa. Usea vastaaja olisi toivonut konkreettisempaa tukea TE-toimistolta joko koulutukseen hakeutumisessa tai työllistymisessä.

Haastateltavat nimesivät seuraavia positiivisia vaikutuksia koulutukseen osallistumiseen liittyen: unelma-alalle pääseminen, taloudellisen tilanteen

³⁵ Työelämän ulkopuolella oleviin menee tässä tarkastelussa muun muassa kuntouttavassa työtoiminnassa olevat, äitiyslomalla olevat, sairauslomalla olevat sekä lyhytkestoisissa TE-palveluissa (valmennukset, kokeilut) olevat.

paraneminen, uskon omiin kykyihin ja pärjäämiseen oli kasvanut, itsetunto työnhakua kohtaan oli lisääntynyt. Muutama vastaaja toi myös esiin sosiaalisten suhteiden tärkeyden opiskelutovereiden kautta.

Erityisesti hoiva-avustajakoulutukseen liittyi asiakkaiden mielestä koulutuksen virheellinen markkinointi tai väärä kuva koulutuksen sisällöstä. Voidaankin arvioida, että koulutusta koskeva viestintä ei ole ollut onnistunutta. Samanlaisia haasteita on ilmennyt myös valtakunnallisesti. Lisäksi hankkeen rahoitukseen ja koulutuksen jatkuvuuteen nähtiin liittyvän ongelmia. Epäselvyys siitä, voidaanko koulutusta jatkossa toteuttaa hankerahoituksella vai jatkuuko koulutus vain omaehtoisena aiheutti asiakkaille turhaa epävarmuutta ja tyhjäkäyntiä.

"Jos olisi ollut tavallisessa koulutuksessa – Kuka maksaa kenelle ja mitä rahaa... huono asia projektissa, että otetaan vain pätikissä. Miksei voi suorittaa koko tutkintoa."

Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että hoiva-avustajakoulutukset olivat uudenlaisia kokeiluja, joissa luotiin täysin uusi "ammattinimike". On siis varsin ymmärrettävää, että mielikuvat ja käsitykset koulutuksesta ovat olleet epäselvät niin oppilaitoksissa kuin yrityksissäkin.

Työssäoppimispaikalla suuri merkitys koulutuksen onnistumiseen

Noin puolet haastatelluista oli varsin tyytyväisiä koulutuksen toteutukseen.

"Suunto auttoi koska oli oikeasti käytännönläheinen ja valmisti tutkintoon ja oikeaan ammattiin".

Puolella haastateltavista oli myös kritiikkiä koulutuksia kohtaan. Yleisimmin kritiikki kohdistui työssäoppimispaikkoihin, koulutuksen sisältöihin tai ohjaukseen. Koulutusten toteutus jakoi siten mielipiteitä varsin paljon. Yksi keskeinen haaste on ollut se, ettei tutkinnon osien tavoitteet ja työssäoppimispaikka ole aina tukeneet toisiaan. Muutama asiakas koki, että opetusta ei ole ollut riittävästi tarjolla, koska teoriaa oli niin vähän ja omassa työssäoppimispaikassa ei ollut tarpeeksi kiinnokohtia opintokokonaisuuteen. Sisältö ja harjoittelu eivät aina menneet yhteen, mikä aiheutti sen, että oppimista tapahtui paljon vapaa-ajalla.

Tuen tarpeesta ja sen mahdollisuuksia arvioitaessa asiakkaiden oma kokemus tuen tarpeesta on ollut vähäinen ja haastateltavat kokivat, että tukea olisi saanut tarvittaessa. Muutama asiakas koki että heillä oli ollut taustalla "koulukammo". Tuen tarpeita asiakkaat kokivat eniten tietoteknisissä taidoissa,

suomenkielen taidossa sekä pitkän työtömyyden aiheuttamaan negatiiviseen käsitykseen omista kyvyistä.

Muutamit asiakkaat kokivat, että etukäteen tiedossa ollutta tuen tarvetta ei huomioitu riittävästi koulutuksessa

"Selkävamma lukee joka paperissa -opettajat eivät huomioineet: dementia-puoli olisi voinut sopia, ei vuodepotilaat".

Huomattavaa kuitenkin on, että koulutuksen toteuttamisessa ilmenneet haasteet eivät vaikuttaneet negatiivisesti asiakkaiden kouluttautumisintoon. Neljä haastateltavaa toi esille, että tutkinnon osa kerrallaan eteneminen oli ollut erittäin hyvä ratkaisu.

"Ajattelin ensin ettei olisi koulun-penkille istumaan. Antoi toivoa, että voisi opiskella".

OHEISET KIRJEET OVAT SUUNTO-PROJEKTIN LOPPUSEMINAARIN MATERIAALIA. NE POHJAUTUVAT OPISKELIJOIDEN KIRJOITTAMIIN KIRJEISIIN JA KERTOMUKSIIN, JOIDEN SISÄLTÖÄ ON TIIVISTETTY JA MUOKATTU RAJALLISEN JULKAISUTILAN VUOKSI. KIRJEET ON JULKAISTU OPISKELIJOIDEN SUOSTUMUKSELLA.

TYÖLLISTYMINEN

Olen rapiat viisikymmentä vuotias nainen ja kotoisin Rovaniemeltä. Aiemmin asuin maaseudulla ison vesistön läheisyydessä. Olen työskennellyt useaan otteeseen koekalastajana ja minulla on pyydysrakentajan koulutus. Lisäksi olen työskennellyt mm. kotiaavustajana, siivoajana ja tutkimusapulaisena. Kaupunkiin muutettuani olen etsinyt töitä mm. kaupanalalta siinä onnistumatta. Arvelen yhtenä työllistymiseni esteenä olevan ikäni. Lisäksi minulla on todettu monenlaisia terveydellisiä rajoitteita, joista olen haastatteluissa avoimesti kertonut. Luultavasti monet työnantajat eivät ole halukkaita palkkaamaan vajaakuntoista. Terveysrajoitteista huolimatta olen kyennyt hyvin suoriutumaan työtehtävistäni. Tällä hetkellä työskentelen SOLin palveluksessa tehden erilaisia keittiö- ja puhtausalan tehtäviä mm. astiahuoltoa kaupungin ruoka- ja puhtauspalvelukeskuksen eri yksiköissä. Osallistuin Suunto-projektin vuoden mittaiseen ns. keittiötoppikseen, jossa meillä oli mahdollisuus suorittaa ravitsemus- ja puhtausalan tutkinnon osia työn ohella. Lähiopetusta oli yhtenä päivänä viikossa ja loput päivät teimme töitä. Kaupunki maksoi palkkaa koko viikolta. Työpaikkoinamme olivat koulujen keittiöt sekä isot keskuskeittiöt esim. vanhuspalveluissa. Suoritin koulutuksessa vaaditut keittiöalan tutkinnon osat hyväksytysti.

Toppiksen tavoitteena oli työllistyä mm. SOLille tai ISSille, jotka tuottavat keittiön puhtaanapitopalveluja ja henkilöstöpalveluja suur- ja laitoskeittiöihin. Minun työpaikkani oli vanhusten palvelutalon keskuskeittiössä, jossa tein erilaisia avustavia keittiötehtäviä. Toppiksen päätyttyä hain SOLilta töitä. Työhaastattelun aikana ilmeni nopea sijaisuustarve erään päiväkodin keittiöllä ja minulta kysyttiin mahdollisuutta lähteä tälle keittiölle välittömästi. Ja minullehan sopi ja siitä asti olen työskennellyt SOLilla.

UUTEEN AMMATTIIN

Olen 37 vuotias mies ja opiskelen uutta ammattia lähihoitaja-koulutuksessa monimuotoisesti. Aiemmin olen työskennellyt aivan eri aloilla kuten postinjakelussa, kiinteistöhuollossa ja autoalan töissä. Olen paluumuuttaja ja Sallassa työmahdollisuudet ovat rajalliset. Kevättalvella 2013 TE-toimisto ehdotti työharjoittelua vanhusten avustamistehtävissä kunnan kotipalvelussa. Aluksi vieroksuin ehdotusta kovasti, koska pidin sitä naisten työnä. Suostuin kuitenkin ehdotukseen ja jo alkuvaiheessa työ sujui ihan luontevasti. Sitten Sallassa tuli tarjolle kotipalveluavustajakoulutus ja hakeuduin siihen. Asiaa helpotti se, että koulutukseen osallistui myös kaksi muuta miestä. Odotin kovasti asiakkaan avustamisjakso, mutta siivousosiota en. Sekin sujui yllättävän hyvin. Kotipalveluavustajaksi työssäoppimalla –koulutuksesta on ollut minulle ehdottomasti hyötyä. Pääsin opiskelurytmiin kiinni ja sain siitä kannuksia lähihoitajakoulutukseen pääsemiseen. Lähihoitajaopintoni sujuvat hyvin ja koen löytäneeni oman kutsumustyöni vanhustenhoidon parissa. En enää edes ajattele, ettei tämä työ voisi olla myös miesten työtä.

JALKAA OVENRAKON

Olen vajaa kolmekymppinen mies Rovaniemeltä. Harrastan musiikkia mm. soittamalla bassoa. Nuoruudessani suoritin autoalan ammatillisen koulutuksen, mutta sen alan töitä en ole tehnyt lainkaan. Työkokemuksen puuttuessa koen, ettei autoala enää ole alaani.

Työhistoriaa minulla on eri aloilta reilu kaksi vuotta. Olen toiminut lehtien tilausmyyjänä ja tehnyt kausiluontoisia töitä mm. rengasasentajana. ja metsänistutuksia. Maanrakennuspuolen ja sähköalan työt kiinnostavat. Työttömyyteni aikana olen osallistunut TE-toimiston työnhaku- ja työhön valmennuksiin mm. nuorille suunnattuun Diili-työhönvalmennukseen, jossa sain hyvää työkokemusta pyöräkoneen käsittelystä.

Rovaniemellä alkoi syksyllä 2013 Suunto –projektin nk. nuorten maanrakentajien työvoimakoulutus, johon hakeuduin ja pääsin. Koulutus suuntautui kunnallisteknisiin tehtäviin ja se toteutettiin yhteistyössä Rovaniemen kaupungin infrapalvelukeskuksen kanssa. Koulutus oli työelämälähtöinen ja hyvin käytännönpainotteinen. Minua kiinnostivat kiinteistöpalvelualan työt ja suuntauduinkin niihin. Työt sujuivat hyvin ja aloin omatoimisesti koulutuksen aikana selvittää kiinteistöhoitajan oppisopimusmahdollisuutta kunnan kiinteistöpalveluyksikössä. Yleensä Rovaniemen kaupunki oppisopimuskouluttaa vain vakituista henkilöstään, mutta minun onnistui saada paikka. TE-toimisto myönsi kaupungille palkkatukea oppisopimukseeni.

Tulevaisuuteni näillä näkymin näyttää hyvältä kaupungin leivissä. Kiikarissani on erikoistua uimahallin huoltomieheksi. Suunto –projekti antoi hyvät valmiudet työelämään ja hyvät suhteet kaupungin henkilöstöön. Koneitten käsittelytaitoni oli plussaa nykyisessä työtilanteessani. Ja Suunnon kautta innostuin kiinteistöhoitajan työstä ja sillä tiellä olen vieläkin.

KIMMOKKEENA HOIVA-ALALLE

Olen vajaa kolmekymppinen sallalainen perheenäiti, joka neljän lapsen ja kahdeksan kotiäitivuoden hakeutui Sallassa Suunto –projektin työelämälähtöiseen kotipalveluavustajakoulutukseen. Tällä hetkellä opiskelen lähihoitajaksi työvoimakoulutuksessa. Olen todella tyytyväinen valintaani. Kotipalveluavustajakoulutuksessa yhtenä harjoittelupaikkana oli vanhusten kotipalvelu. Omaksi ihmetyksekseni pidin vanhusten parissa työskentelystä ja sain työstäni paljon kannustusta työtovereiltani ja vanhuksilta. En todennäköisesti olisi koskaan hakenut lähihoitajaksi opiskelemaan ilman tätä kotipalveluavustajakoulutusta, olinhan aiemmin opiskellut matkailualaa. Kotipalveluavustajakoulutus jäi osaltani hieman kesken lähihoitajaopintojen alkamisen vuoksi. Kokemukseni kotipalveluavustajakoulutuksesta oli hyvä. Toteutusmuoto oli hyvä eli yksi päivä teoriaa ja neljä päivää työnkautta oppimista. Koulutuksen sisältämä ylläpitosiivousjakso ei minua oikein innostanut, koska pidän enemmän ihmisten kanssa työskentelystä. Mutta siivousjaksokin sujui hyvin hyvän työporukan ansiosta.

Verkostotoimijoiden näkökulmasta

Ulkopuolisen arviointitutkimuksen johtopäätöksissä todetaan, että Suunto –projekti on vastannut lappilaisten välityömarkkinoiden tarpeisiin ja haasteisiin varsin hyvin. Välityömarkkinoiden kehittämisen toimenpiteet ovat olleet oikeansuuntaisia, joskin niiden tunnettuudessa ja juurtumisessa on eroja henkilö- ja toimenpidetasolla. Koordinoinnin myötä toimijoiden välinen yhteistyö ja osaaminen on kehittynyt ja edesauttanut palveluverkoston toimintaa. Arvioinnin mukaan projekti on onnistunut erityisesti välityömarkkina-asiakkaita ohjaavan prosessiajattelun tukemisessa TE-hallinnossa sekä osin muiden välityömarkkinatoimijoiden kanssa. Projekti on tehnyt alueellaan tärkeää tuotekehitys-, verkostointi- ja osaamisen kehittämiseen liittyvää työtä ja osa näistä kehittämistoimenpiteistä on jo juurtunut osaksi lappilaisia välityömarkkinoita.³⁶

Projektissa kehitettyä työhönkuntoutuksen palveluprosessimallia on hyödynnetty laajasti ja sen myötä tehdyn yhteistyön nähdään tehostaneen palveluverkoston toimintaa. Tarvelähtöisten palveluiden suunnittelun ja hankinnan oikea-aikaisuus on parantunut. **Palveluprosessin avulla on saatu tehtyä näkyväksi eri toimijoiden roolit, vastuut ja tavoitteet asiakkaan näkökulmasta. Malli toimii asiantuntijoiden yhteisymmärryksen välineenä, jolla voidaan tehdä näkyväksi eri mahdollisuudet työllistymispolkujen luomiseksi.** Arvioinnin mukaan työhönkuntoutuksen palveluprosessimalli on auttanut asiakasohjauksen lisäksi tekemään ennakoa työtä ennen muiden palveluiden hankintaa. Siten työkalu on luonut jämäkkyyttä ja prosessinomaisuutta työhön.³⁷

Asiakkaalle osataan nyt pohtia tarvelähtöisiä palveluita ja ostaa niitä oikea-aikaisemmin. Jotta mallia voitaisiin hyödyntää vielä tehokkaammin, vaatisi se toimijoiden roolin vahvistumista ja vastuiden määrittelyä. Kehittämisedotuksena tuodaan myös esiin mallin

yksinkertaistamista tai yhteenvedon tuottamista siitä. Haasteena on myös kaikkien toimijoiden mukaan saaminen ja se, että kaikkien tahojen mielestä tämä malli ei ole ainoa oikea prosessimalli. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että työhönkuntoutuksen palveluprosessi ja siihen liittyvä kehittämistyö on yksi hankkeen tärkeimmistä tuloksista ja se on edistänyt merkittävästi toimijoiden prosessiajattelun kehittymistä.³⁸

Työelämälähtöiset koulutukset ja yksilöllisesti räätälöivät polut koetaan verkostotoimijoiden keskuudessa pääosin toimiviksi ja niiden hankintaosaminen on selkeästi kehittynyt projektin aikana. Sen sijaan työelämäyhteistyön kehittäminen näyttäytyy toteutuneen lähinnä kunta- ja kolmannen sektorin puolelle ja tukevaisuuden kehittämistarpeet liittyvät vahvasti työmarkkinoiden kehittämiseen ja työllistävien toimintatapojen mallintamiseen.³⁹

Suunto-projekti on järjestänyt kautta linjan laadukkaita koulutuksia ja seminaareja ja näin kehittänyt välityömarkkinoiden toimintaa Lapissa. Siitä iso kiitos koko Suunnan väelle!

KIITOS! OLEN SAANUT PALJON APUA TYÖHÖNI MM. SUUNNON JÄRJESTÄMISTÄ KOULUTUKSISTA

Kiitos projektin tuomasta hyödystä ja erilaisista uusista kehitetyistä palveluista tuetun työllistämisen saralle.

AJANKOHTAISIA KOULUTUKSIA JÄRJESTETTY TOIMIJOLLE!!!!

^{36, 37, 38, 39} Ks. Suunto –projektin arviointi. 5/2014. Olli Oosi. Priorite Oy&Owal Group Oy. www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > raportit.

"Suunto -projektin koulutukset ovat olleet hyviä ja antaneet lisätyökaluja omaan työhöni."

**HIENO PROJEKTI,
JOSTA VOI SYYSTÄ
OLLA YLPEÄ!**

**KIITOS TILAISUUDESTA. ON TÄRKEÄÄ,
ETTÄ KYSEISET VÄLITYÖMARKKINOILLA
TOIMIJOIDEN YHTEENVEDOT JA
TAPAAMISET JATKUVAT JOSSAIN
MUODOSSA JATKOSSAKIN. TOIVONKIN,
ETTÄ OTAMME KAIKEN OPIKSI.**

**TYÖKOKOUKSEN TARPEELLISUUS
TULI TAAS TODISTETTUA.**

**On paljon hyvää tapahtunut/tehty
ja eteenpäin on menty. Mutta...
Jotenkin taas tuntuu, että kentällä
toimijat puhuvat omaa kieltään ja
omien "tavoitteiden" mukaan ja
asiakas "roikkuu" mukana kynsin
hampain, eikä oikein ymmärrä
mistään mitään..... valtaistuminen
on hiukan kaukana...**

**"OLETTE TEHNEET HYVÄÄ TYÖTÄ ESIMERKIKSI, ERI
TOIMIJOIDEN YHTEISTYÖN JA ERILAISTEN RATKAI-
SUIEN ETSIMISESSÄ, TIEDOTTAMISESSA YMS.**

**ETTE OLE KANGISTUNUT PAIKOILLEEN, VAAN
PROSESSIN AIKANA OLETTE MUUNTAUTUNEET JA
OTTANEET HUOMIOON UUDET SEIKAT.**

**TIETO, MITÄ OLETTE TOIMIJOLLE JAKANUT ON
TULLUT TARPEESEEN. KIITOS"**

Voin vilpittömästi sanoa, että tämä oli ehkä yksi parhaita koulutuksia, mitä koskaan olen käynyt. En muista, olisinko mistään aiemmin saanut niin paljon eväitä käytännön työhön. Valmennus koulutusmenetelmänä oli juuri nappivalinta. Muutenkin Suunnon järjestämät koulutukset ja seminaarit ovat olleet kautta linjan laadukkaita; niitä suuri kiitos koko projektiväelle!

**SUUNTO-PROJEKTI TYÖLLISTÄMISESSÄ ON
OLLUT KUIN MANTELI RIISIPUUROSSA-**

**KIITOS SUUNTO-PROJEKTIN VÄELLE
AKTIIVISESTA TOIMINNASTA!**

KOKEMUKSIA JA AJATUKSIA SUUNTO–PROJEKTISTA

Työllisyydenhoito on tehtävänä hyvin haasteellinen. Tehtävän menestyksellinen hoito edellyttää mm. toimivaa yhteistyöverkostoa, osaamista asiakastyöhön ja ajantasaista tietoa työllisyyden hoidon asioista.

Suunto-projekti on esimerkillisesti koonnut työllisyyden hoidon toimijoita yhteen. Näissä tapaamisissa on ollut mahdollisuus keskustella työllisyydenhoitoon liittyvistä haasteista ja saada myös vertaistukea työhön. Näen Suunto –projektin erittäin tärkeänä toimijana, yhteen kokoavana voimana, joka kuuntelee, mistä puhutaan ja mikä puhuttaa, kutsuu samaan alan toimijat koolle ja nostaa ajankohtaiset asiat esille. Suunto –projekti on myös vastannut työllisyyden hoidon toimijoiden omiin koulutustarpeisiin järjestämällä koulutusta, jota voi hyödyntää arjen työssä.

Suunto –projekti on aktiivisesti kehittänyt uudenlaista yhteistyötä kuntasektorin kanssa. Hyvänä esimerkkinä on työpainotteinen työvoimakoulutus, joka toteutettiin Sallassa (kotipalveluavustajakoulutus). Koulutuksessa huomioitiin paikkakunnan työvoimatarpeet ja lisäksi myös koulutuksen kohderyhmän erilaiset koulutusvalmiudet. Koulutuksen suunnitteluvaiheessa tehtiin tiivistä yhteistyötä niiden kuntasektorin toimijoiden kanssa, jotka tarjosivat työssä oppimispaikat opiskelijoille. Mielestäni tämä yhteinen suunnittelu oli se asia, joka sitoutti myös kuntaapuolen toimijat tähän koulutukseen ja turvasi koulutuksen jälkeen myös opiskelijoiden työnsaantimahdollisuuksia. Suunto –projekti toimi tässä tehtävässä aktiivisesti rakentamalla tätä uudenlaista yhteistyömallia kuntasektoriin päin. Näin jällenpäin olen usein pohtinut, olisiko Suunto –projektin kautta voinut rakentaa vieläkin yksilöllisempiä työ- ja koulutuspolkuja asiakkaille, sillä niitä asiakkaamme ensisijaisesti tarvitsevat.

Kiitos Suunto –projektille, opiskelijoille, kouluttajille ja muille yhteistyökumppaneille yhteistyöstä.

Ystävällisin terveisin

Aini Iivari

työllisyyskoordinaattori, Sallan kunta

KOKEMUKSIA JA AJATUKSIA SUUNTO-PROJEKTISTA

Vastuuopettajan näkökulmasta Suunto-projektista tulee ensimmäisenä mieleeni joustava yhteistyö, jota projektin aikana tehtiin. Koulutuspolut ja toimintatavat kehittyivät tämän yhteistyön ansiosta. Alussa kompasteltiin enemmän, mutta opimme puolin ja toisin virheistä ja saimme yhteistyöllä parannettua toimintatapoja. Vuorovaikutus toimi koko ajan ja oppilaitoksen oli helppo lähestyä projektin työntekijöitä.

Toinen näkökulma, joka itselläni tulee projektista mieleen, ovat ne opiskelijoiden tarinat, joita sai olla seuraamassa. Omasta näkökulmasta katsottuna pitkäaikaistyöttömyyteen liittyy usein negatiivinen suhtautuminen itseen ja myös ympäristöön. Opiskelija voi ajatella, että ei ansaitse tulla valituksi koulutukseen, ei ansaitse selvitä opinnoista taikka työllistyä. Tai se on vain jonkinlainen utopistinen haave. Kun ryhmästä sai motivoitua ja innostettua opintoihin ja sai positiivisen kasvun aikaiseksi, niin se oli aika palkitsevaa. On ollut mukava nähdä näistä ryhmistä ponnistaneita esimerkiksi lähihoitajan työssä ikääntyneiden parissa. He ovat löytäneet paikkansa. Tässäkin on ollut tärkeää se, että projektissa on kuunneltu oppilaitoksen ääntä ja kokemuksia. Koulutuspolkujen rakentaminen on kehittynyt tätä kautta. Lisäksi oli tärkeää, että projektin kautta nämä henkilöt saivat mahdollisuuden jatkaa opintojaan vaikka lähihoitajaksi asti.

Mieleeni on myös jäänyt erilaiset tavat toteuttaa opintoja. Esimerkiksi toppiskoulutuksissa oli tärkeässä roolissa myös sitoutuneet työpaikat, joissa koulutusta toteutettiin. Suunto-projektin yksi kulmakivistä onkin varmaan ollut saada sitoutuneet yhteistyökumppanit, jotka ovat lähteneet ennakkoluulottomasti mukaan. Lisäksi se, että on ollut rohkeutta mennä eteenpäin eikä jäädä jonkin luodun toimintamallin rutiineihin.

Jatkokehittämisen näkökulmasta olisi tärkeää ottaa yksilöllisiä näkökulmia tarkkaan esille. Välityömarkkinoilla oleville ihmisille on tärkeää, että heidät kuullaan ja otetaan huomioon omine tarpeineen. Lisäksi on tärkeää löytää se oma väylä ja polku. Paljon tuli niitä epäonnistumisiakin, jossa oli ohjattu väärään suuntaan, eli ala ei ollutkaan sopiva tai oma. Pienin askelin eteneminen on tärkeää, jotta ei tule rimakauhua. Tästä esimerkkinä alkukartoitusjakso, tämän jälkeen yksi tutkinnon osa, tämän jälkeen hoiva-avustaja ja tämän jälkeen mahdollisesti lähihoitaja. Tällaisessa mallissa osallistujalla ei tule paniikkia, vaan omia opiskelutaitoja voi hioa matkan varrella, tutustua tulevaan ammattialaan ja vielä tehdä täyskäännös täysin toiselle alalle, jos siltä alkaa tuntumaan. Tällainen malli sopii myös hyvin maahanmuuttajataustaisille. Tässä tärkeää olisi myös se, että kaikille annetaan lupaus mennä loppuun asti, jos siltä tuntuu. Iso epäonnistumisen tunne voi olla sekin, että saadaan innostettua opintoihin, mutta jatkoväylä ei olekaan turvattu. Tällöin seuraa uusi lannistuminen ja vajoaminen takaisin siihen, että en ansaitse tätä enkä onnistu.

Näissä ryhmissä on ollut myös tärkeää pieni ryhmäkoko, joka on mahdollistanut joustavan ja yksilöä huomioivan opintojen rakentamisen sekä etenemisen. Lisäksi pieni ja turvallinen ryhmä on omiaan vahvistamaan opiskelutaitoja sekä vahvistamaan omaa ammatillista kasvua ja itsetuntoa.

Susanna Malin

ammattiopisto Lappia
vastuuopettajana Suunto -projektin koulutuksissa

Yhteenvetoa ja opiksi otettavaa

Projektin itsearvioinnin tulokset on koottu oheisen arviointipuun muotoon:

- E HEDELMÄT > AIKAANSAANNOKSET**
- työhön kuntoutumisen prosessin vaiheistus
 - työhönkuntoutuksen palveluprosessimalli
 - työpainotteiset tuetut työvoimakoulutukset
 - työtä ja opiskelua yhdistävät mallit
 - erityinen tuki ja ohjaus opiskeluun ja työllistymiseen
 - yhteiset tapaamiset ja toisiinsa tutustuminen
 - toimijakartta

- D SILMUT > ONNISTUMISEN KOKEMUKSET JA HUIPPUHETKET**
- Suomen paras työhönkuntoutuksen prosessimalli
 - idearikas ja kehittämismyönteinen toimijaverkosto
 - yhteinen kehittämistyö alueella
 - valtakunnallinen kiinnostus kehitettyihin malleihin
 - kuntayhteistyö työvoimakoulutuksissa

- B VARSII > YHTEISTYÖ-KUMPPANIT**
- ELY-keskus
 - TE-toimisto
 - järjestöt
 - yhdistykset
 - säätiöt
 - oppilaitokset
 - kunnat
 - palveluntuottajat

- F KATKENNUT OKSA > MISSÄ EI ONNISTUTTU TÄYSIN**
- välityömarkkinoiden koordinointi
 - työmahdollisuuksien löytäminen avoimilta työmarkkinoilta

- C OKSAT > YDINTOIMET**
- asiakasohjauksen kehittäminen
 - työvoimapalvelujen tuotekehitystyö
 - työllistymismallien rakentaminen
 - yritys- ja työnantajayhteistyö alueella
 - välityömarkkinoiden koordinointi

- G PUUN YMPÄRISTÖ > ASIAT JOTKA OVAT VAIKUTTANEET KEHITTÄMISTYÖHÖN**
- TE-palvelu-uudistus
 - laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista
 - huono työmarkkinatilanne

- A JUURET > VAHVUUKSET**
- vahva verkostoyhteistyö
 - ELY-keskus hankkeen toteuttajana
 - TE-toimiston sitoutuminen kehittämiseen
 - asiakasrajanpinnan työ
 - valtakunnallinen sateenvarjohanke

ONNISTUTTIINKO SUUNTO –PROJEKTIN AVULLA RAKENTAMAAN TOIMIVA TYÖHÖNKUNTOUTUKSEN PALVELUMALLI JA ONKO SE JUURTUNUT OSAKSI KÄYTÄNNÖN TYÖTÄ? ONKO MALLI EDISTÄNYT TUKEA JA OHJAUSTA TARVITSEVIEN PÄÄSYÄ KOULUTUKSEEN, KOULUTUKSEN SUORITTAMISTA SEKÄ TYÖLLISTYMISTÄ AVOIMILLE TYÖMARKKINOILLE?

Arvioinnin yhteenvetona voidaan todeta, että asiakasohjauksen kehittämisen kautta syntyi asiakasohjausmalli, jonka merkitys on ollut alueella huomattava ja se on valtakunnallisestikin huomioitu. Asiakkaiden segmentointi ja työmarkkinoille kuntoutumisen prosessin vaiheistus ovat auttaneet asiakkaiden ja palvelutarpeiden halluunotossa. Malli on otettu käyttöön TE-toimistojen tuetun työllistymisen palvelulinjalla valtakunnallisesti. Ulko-

puolisten arviointien mukaan asiakasohjausmalli ja sen pohjalta rakennettu työhönkuntoutuksen palveluprosessimalli ovat olleet hankkeen merkittävä kehittämistyön tulos. Prosessimaisen ajattelun ja toimintatavan lisääntymisestä asiakkaille tarjottavat palvelut ovat oikea-aikaisempia ja sitä kautta myös vaikuttavampia. Palveluprosessimalli on asemoinut toimijoita kokonaisuuteen ja luonut yhteistä ymmärrystä työmarkkinoille kuntoutumisen vaiheista ja

problematiikasta. Verkostotoimijoiden palautteiden ja arvioiden mukaan, työllistävien mallien luomisessa ja kehittämisessä ei täysin onnistuttu. Työmarkkinoiden tilanne oli projektin alkaessa hyvin erilainen kuin mitä se on tänä päivänä. Kun projektin alussa avoimille työmarkkinoille työllistyminen oli realistinen vaihtoehto niin nyt avoimilla työmarkkinoilla ei juurikaan ole kysyntää tämän kohderyhmän asiakkaille juuri nyt. Projektin kehittämistyön

aikana huomattiin myös se, että osa asiakkaista on hyvinkin kaukana avoimista työmarkkinoista eikä avoimille työmarkkinoille työllistyminen ollut realistinen vaihtoehto. Välityömarkkinoiden kehittämisessä ja koordinoimisessa päästiin hyvään alkuun, mutta ei vielä maaliin.

Verkostomainen toimintatapa vaatii mallinnusta ja yhteistyön kehittäminen kumppanuussopimuksiin perustuva toimintatapa. Toimijoiden osaamisen vahvistaminen on palautteiden mukaan tullut tarpeeseen ja projektin järjestämiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin on oltu pääosin hyvinkin tyytyväisiä. Projektin merkitys yhteisten tapaamisten järjestämisessä koko Lapin tasolla on ollut kiistatonta. Projektin pitkä toiminta-aika on tarkoittanut suuria muutoksia toimintaympäristössä, mikä on edellyttänyt jatkuvaa suunnitelmien tarkistamista ja joustavuutta.

Yksi toimintamallin onnistumisen edellytyksistä on ollut se, että projekti on kehittänyt toimintamallin eri vaiheisiin aktiivisen työvoimapolitiikan palveluja. Suunto –projektin kehittämät työvoimakoulutukset tälle kohderyhmälle ovat olleet merkittävä asia jo koulutukseen pääsemisen kannalta. Suuri osa tästä kohderyhmästä ei ole aiemmin tullut valituksi työvoimakoulutuksiin. Tuen ja ohjauksen elementtien kehittäminen ovat tukeneet koulutuksen suorittamista.

Avoimille työmarkkinoille siirtymiä on saatu aikaan jonkin verran, tuloksena voidaan kuitenkin pitää myös koulutuksen jatkamista esimerkiksi koko tutkintoon. Projektin myötä onkin voimakkaasti tuotu esiin sitä, että avoimille työmarkkinoille sijoittuminen ei ole vaikuttavuuden kannalta riittävä ja ainoa mittari. Palveluiden tuotekehitystyöstä on juurtunut kansalliseen toimintaan muun muassa työhönvalmennuspalvelu sekä työpainotteisten, tuettujen työvoimakoulutusten malli ja erityisen tuen ja ohjauksen hankkimisen ajatus. Projektin tekemää kehittämistyötä on myös jatkettu eteenpäin useiden uusien hankkeiden myötä. Oppilaitokset ovat osallistuneet kehittämistyöhön kiitettävästi ja jatkossa on tarkoitus tiivistää yhteistyötä jo koulutusten suunnitteluvaiheessa.

MITÄ OPITTIIN

hankkeen toteuttamisesta?

- hankkeen toteuttajana ELY-keskus on ollut alueellisesti merkittävä toimija
- jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö asettaa haasteita projektin suunnitelmien toteuttamiselle – projektisuunnitelman ja projektin toiminnan täytyy joustaa ja muuttua ajan mukaan
- projektin toiminnan ja tulosten jatkuva arviointi varsinkin pitkässä projektissa on ensiarvoisen tärkeää ja se turvaa toiminnan projektihenkilöstön vaihtuessa
- TE-toimiston ja verkoston sitoutuminen yhteiseen kehittämistyöhön on ollut kehittämistyön kivijalka
- asiakasrajapinnassa tapahtunut kehittämistyö on ollut tärkeää
- valtakunnalliseen kehittämiskokonaisuuteen kuulumisen on tuonut toimintaan vaikuttavuutta ja mahdollisuuksia oppia muilta alueilta – ”sateenvarjo” -hankkeet tarpeellisia
- Lappiin pitäisi saada malli, jossa toimijat suunnittelevat yhdessä hankkeita
- ESR-varoin kehitettävissä hankkeissa tulisi olla aidosti mahdollisuus kehittää erilaisia palveluja
- yhteistyökumppanit pitäisi ottaa mukaan jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa

palvelumallin ja välityömarkkinoiden kehittämisestä

- työmarkkinoiden muuttunut tilanne asetti tavoitteiden saavuttamiselle haasteita
- asiakkaiden haltuunotto on vaikuttavan aktivointityön edellytys – jatkossa huomio myös muilla palvelulinjoilla oleviin pitkäaikais- ja rakennetyöttömiin
- työn tekemisen mahdollisuuksia on ollut vaikea löytää, edes osaamisen kehittäminen ei takaa työllistymistä
- erityinen tuki ja ohjaus on tämän kohderyhmän koulutuksissa pärjäämisen edellytys – mutta kenen se tulisi hoitaa ja paljonko siitä ollaan valmiita maksamaan ostopalveluna?
- pirstaleisen palvelujärjestelmän ja hajanaisen verkoston koordinointi koko maakunnan alueella ei ole helppoa – tähän tarvittaisiin kunnollinen ja pysyvä resurssointi!
- kumppanuusajattelua kehitettävä edelleen, projektin avulla päästy hyvään alkuun
- koulutusten kehitystyössä rooli on vahvasti koulutusorganisaatiolla ja niiden TNO (tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut) järjestelmän kehittämisessä

KOKEMUKSIA JA AJATUKSIA SUUNTO-PROJEKTISTA

TE-toimiston näkökulmasta ehdottomasti tärkeimpänä saavutuksena Suunto-projektin kehittämistyöhön liittyen nousee työhönkuntoutuksen prosessin vaiheistus. Suunto-projektin ainutlaatuinen ja perusteellinen kehittämistyö työhönkuntoutuksen palveluprosessin vaiheistuksessa on tuonut asiakastyöhön aivan uudenlaista ymmärrystä asiakastyön tueksi. Työ- ja toimintakyky – käsitteiden määrittäminen ja niiden vaikutusten ymmärtäminen asiakastyössä sekä asiakaskriteerien määrittäminen palveluprosessin eri vaiheissa on luonut prosessinomaisuutta työhön ja yksilötasolla selkiyttänyt yksilön kompetenssia suhteessa työelämään. Parasta kehittämistyössä on ollut asiakaslähtöisyys ja käytännönläheisyys sekä Rovaniemen ja Meri-Lapin TE-toimistojen pilotointi arkityössä koko projektin ajan. Palveluprosessin kehittämisessä on huomioitu asiakasprosessin johtajuus ja työnjako eri toimijoiden välillä. Yhteistyö on mahdollistanut yhteisen ymmärryksen löytymistä, jämäköittänyt palveluprosessia ja tuonut yhtenäistä toimintatapaa.

Palveluiden kehittämisessä keskeisenä tavoitteena on ollut niiden oikea-aikaisuus ja yksilöllisten ratkaisujen hakeminen ja räätälöinti suhteessa asiakkaan palvelutarpeeseen. Palvelut on suunniteltu vastaamaan asiakkaiden tarpeita prosessin eri vaiheissa, palveluketjujen rakentaminen on parantanut myös palveluiden vaikuttavuutta. Asiakkaille osataan nyt pohtia tarvelähtöisiä palveluita ja ostaa niitä oikea-aikaisesti. Projekti on mahdollistanut erilaisten innovatiivisten koulutusvaihtoehtojen kokeilun kuten Toppis-koulutukset ja työelämlähtöiset mallit. Työpainotteiset osatutkintoina toteutetut koulutukset ovat osoittautuneet keskimääräistä enemmän tukea ja ohjausta tarvitseville asiakkaille erittäin sopivaksi toteutusmuodoksi.

Työllistymismallien kehittämistyötä projektissa on tehty kuntien, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa tavoitteena palkkatukityön vaikuttavuuden parantaminen. Työhönvalmennuksen kehittämistyö on ollut keskeinen elementti, joka on juurtunut hyvin työhallinnon palveluihin osaksi työllistymisvaiheessa olevien asiakkaiden palvelua. Projektin saavutuksiin voidaan listata myös työnantajayhteistyön kehittäminen erityisesti avoimille työmarkkinoille siirtymien edistämiseksi. Yhtenä tavoitteena Suunto-projektissa on ollut Lapin välityömarkkinoiden koordinointi ja yhteistyön kehittäminen. Tähän haasteeseen Suunto on vastannut järjestämällä yhteisiä verkostotapaamisia, seminaareja, koulutustilaisuuksia, teemapäiviä ja työkokouksia. Hankkeen myötä eri toimijoiden ja palveluiden ymmärrys on laajentunut ja yhteistyö on ollut erittäin luontevaa. Kehittämistyöllä on ollut vaikutusta osaamisen lisäksi palveluverkoston tehostamiseen, toimijat tuntevat paremmin toistensa palveluita. Ajankohtaisista asioista ja lakimuutoksista tiedottaminen verkostolle on ollut toimivaa. Verkostomainen rakenne ja moniammatillinen yhteistyö ovat välttämättömiä lähtökohtia välityömarkkinoiden kehittämistyössä.

Välityömarkkinakoordinaattorina näen Suunnon vaikuttavan kehittämistyön hyödyntämisen ja juurruttamisen osaksi välityömarkkinaverkoston toimintaa haasteellisena perintönä. Verkostoa tulisi kehittää edelleen kirkastamalla toimijoiden rooleja ja määrittämällä tehtävät moniammatillisen yhteistyön mahdollistamiseksi ja uusien työllistämisen mallien luomiseksi.

Sirpa Tuokko

Lapin TE-toimisto, palveluesimies,
välityömarkkinakoordinaattori

” SUUNTO –PROJEKTIN AVULLA
VÄLITYÖMARKKINAVERKOSTOA ON
SYNNYTETTY, TEHTY NÄKYVÄKSI,
ALKUUN SAATETTU, KEHITETTY,
MUTTA ALKUVAIHEESSA
KEHITYSPOLKUA ”

Lappilaisten välityömarkkinoiden kehittämistarpeet

Ulkopuolisessa arviointitutkimuksessa³⁹ haluttiin kartoittaa avainhenkilöiltä myös lappilaisten välityömarkkinoiden nykytilannetta ja kehittämistarpeita. Näin arvioinnin kautta saatiin myös tietoa siitä, mihin kehittämistoimenpiteitä pitäisi suunnata. Yksi keskeisimmistä arvioinnissa nousevista asioista oli verkoston koordinoinnin tarpeellisuus. Koordinoinnin nähdään edesauttavan yhteistyötä, palvelujen saatavuutta ja niiden kehittämistä. TE-toimistoihin on nimetty vuoden 2014 aikana välityömarkkinakoordinaattorit, joiden työtä kohtaan myös haastateltavat kertoivat asettaneensa suuria odotuksia. Seuraa-

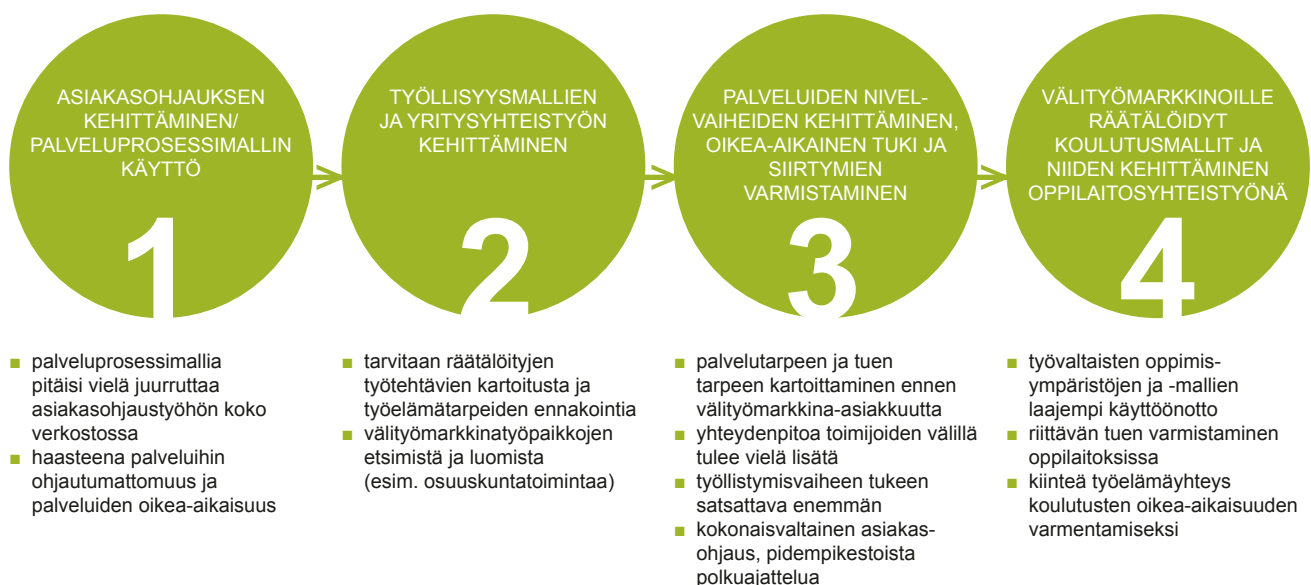
va sitaatti kuvaa hyvin haastatteluiden kautta välittyneestä yleiskuvasta: ”Suunto –projektin avulla välityömarkkinaverkosta on synnytetty, tehty näkyväksi, alkuun saatettu, kehitetty, mutta alkuvaiheessa kehityspolkua”.

Välityömarkkinoiden tulevalle koordinoinnille asetettiin hyvin monenlaisia odotuksia, toivottiin muun muassa säännöllisiä verkostotapaamisia, tehdyn kehittämistyön koontia, kouluttamista, ajankohtaisista asioista tiedottamista, toimijoiden tuntemusta, päällekkäisyksien poistamista, tulevien hankehaakujen koordinoitua ja hyvien mallien ja käytäntöjen jakamista yhteisissä

tilaisuuksissa. Verkoston koordinoinnin toivottiin tapahtuvan seutukunnallisella tasolla. Lappi on alueena suuri ja vaarana on, että pitkien välimatkojenkin vuoksi verkoston ylläpitämisen resurssit ylittävät mahdolliset hyödyt. Kuitenkin oppimisympäristöjen kehittäminen tulisi tapahtua laajemmilla alueilla.

Moniammatillisen yhteistyön sijaan useat vastaajat pitivät tärkeimpänä eri toimijoiden roolien täsmentämistä kokonaisuudessa.

Ulkoisen arvioinnin tuloksissa tärkeimmät esiin nousseet kehittämistarpeet voidaan jakaa seuraavasti:

³⁹ Ks. Suunto –projektin arviointi. 5/2014. Olli Oosi. Priorite Oy&Owal Group Oy.
www.ely-keskus.fi/lappi > Projektit ja hankkeet > Suunto- projekti > raportit.

Projekti järjesti päätösseminaarin Levillä 20.-21.11.2014. Seminaariin osallistui noin 50 verkostotoimijaa. Seminaarin teemana oli jouluinen ja kehittämistarpeita, ideoita ja toiveita välityömarkkinoiden kehittämiseksi sai esittää eri foorumeiden kautta, muun muassa kirjoittamalla joulupukille toivomuskirjeen. Seminaarissa esiin nousseita ideoita on koottu pilke silmäkulmassa seuraavaan muotoon:

Päätösseminaarissa esiin nousseiden teemojen ja kehittämistarpeiden yksi keskeinen asia oli aidon kumppanuuden ja yhteistyön kehittäminen. Keskusteluissa yksi keskeinen ajatus oli se, että työmarkkinat pitäisi nähdä kokonaisuutena eikä välityömarkkinoista pitäisi erikseen puhua. Kaikille ihmisille pitäisi löytää työn tekemisen mahdollisuuksia ja omia kykyjä ja valmiuksia vastaavaa työtä. Yksilöidyt

ja räätälöidyt koulutukset ovat tärkeä kehittämistyön tulos, joita pitää kehittää edelleen. Kehittämisehdotuksena todettiin, että myös asiakkaat olisi hyvä ottaa mukaan palvelujen ja koulutusten suunnittelutyöhön. Työn tekemisen mahdollisuuksia ja ns. silpputöitä olisi tärkeää etsiä esimerkiksi yhdistyksistä tämän kohderyhmän asiakkaille. Kolmannen sektorin toimijoiden asemointi kokonaisuuteen on tärkeää. Koulutusten tuottajille pitäisi saada enemmän roolia asiakkaiden työmarkkinoille viemiseksi. Palkkatukisijoituksiin voitaisiin kytkeä työnetsijäpalvelua vaikuttavuuden lisäämiseksi. Pienet kolmannen sektorin toimijat tarvitsevat työllistämisen tueksi ohjausverkoston. Työhönvalmennuspalvelun käyttöä tulisi lisätä ja tehostaa.

RAKAS JOULUPUKKI!

Met täällä Lapissa toivomma, että saataisiin vihdoin työllisyydenhoijon rakenteet kuntoon. Välityömarkkinat pitäis saaha sinne työllisyydenhoijon rakenteisiin. Sitten vasta olisi järkevää tehdä alueellisen tason kehittämistyötä. Met emme oikeestaan enää toivoisi käytettävän koko välityömarkkinatermiä vaan mieluummin puhusimme yksistä työmarkkinoista, joissa olis kaikille omiin kykyihin sopivaa työtä. Sitä met toivosimme. Työkymyttämät pitäis saaha eläkkeelle, työnkeko kannattavaksi ja työllistämiseen tarttis saaha lissää rahhaa. Ja sen työllistämisen pitäis olla pitempikestosta ku nykyään. Ja yritykset pitäis saaha mukaan tähän kehittämistyöhön entistä vahvemmin.

Koko työllisyydenhoijon ja välityömarkkinoiden toimijaverkosto on äärettömän tärkeä, verkoston ylläpitoa ja koordinoitua pitäis ehdottomasti jatkaa myös Suunnan jälkehen. Samoin yksilöllisiä ja räätälöityjä, työelämälähtöisiä koulutusmalleja. Kolmannen sektorin merkitystä ja roolia työllisyydenhoijossa pitää vahvistaa ja korostaa. Kuntien työllisyyskoordinaattorit on kuntien työllisyydenhoijon avaintoimijoita. Hienoa että me ollaan semmosiaki saatu tänne.

Toimijat olisi hyvä asemoija työ- ja toimintakykyä tuottaviin sekä koulutus- ja työllistämispalveluita tuottaviin tahoihin. Kaikille yhteinen tietojärjestelmä helepottaisi kovasti tätä yhteistä työskentelyä. Työnetsijäpalveluiden ja työhönvalmennuspalveluiden käyttöä pitäis tehostaa. Me tarvitaan oikiasti semmosia yritykseksperttejä, jotka tuolla kentällä työmahallisuuksia asiakkaille ettii. Pienille III-sektorin toimijoille olis hyvä saaha joku ohjausverkosto.

Välityömarkkinakoordinaattorin tehtäviin vois kuulua paikallisten yhteistyöryhmien kokoaminen ja ylläpito. Painopistettä sinne nuoriin ja ennaltaehkäisevään työhön, ikkääntyneille ja väijäakuntosille pysyvä palakkatuki.

Aito kumppanuus ja yhteinen näkemys ja tahtotila on avain tähän kaikkeen ja sitä met lähetään seuraavaksi tekemään.

TERVEISIN

Suunto -projektin päätösseminaarin osallistuneet työllisyydenhoidon toimijat

SUUNTAVIIVOJA TULEVAAN

- työllisyydenhoidossa päästävä aitoon kumppanuuteen ja vaikuttavaan yhteistyöhön
- yhteinen hankesuunnittelu koko Lapin tasolla tarpeen
- tarvitaan työnetsijä -palveluja ja uusia työn tekemisen mahdollisuuksien etsimistä ja löytämistä (kuntakokeiluhankkeet edelläkävijöitä tässä)
- jatkossa työvoimakoulutuksia kohdennetaan entistä enemmän vaikeammin työllistyville – tämä vaatii tiivistä yhteistyötä ja kehittämistä oppilaitosten kanssa
- korjaavaan työhön panostamisesta pitäisi siirtyä ennaltaehkäisevään työhön
- ammatillisissa koulutuksissa siirrytään enemmän täsmäkouluttamiseen työnantajan tarpeiden mukaisesti
- työvoimakoulutuksissa yhdistellään tutkintojen osia eri koulutusaloilta työtehtävien ja moniosaajuuden vaatimusten mukaisesti
- kuntien tarjoamat työmahdollisuudet oleellisia tälle kohderyhmälle

Kiitosten aika

Nyt on tullut aika kiittää kaikkia yhteiseen kehittämistyöhön osallistuneita koko Lapin alueella.

TE-toimiston rooli yhteisessä kehittämisessä on ollut merkittävä. Kiitos suunnitteluvaiheessa ja asiakasrajapinnassa tapahtuvasta kehittämisyhteistyöstä. ELY-keskus hankkeen toteuttajana on mahdollistanut vaikuttavan kehittämistyön koko Lapin alueella. Kiitos ELY-keskuksen asiantuntijoille ja ohjaaville tahoille. Kiitos kuuluu myös rahoittajalle ja tässä yhteydessä erityinen kiitos rahoittajan edustajan aktiiviselle kehittämistyön seurantaan ja ohjaamiseen osallistumiselle. Palvelujen kehittämistyössä kiitos kuuluu Lapin alueen oppilaitoksille, kouluttajille, palveluntuottajille, säätiöille sekä muille kolmannen sektorin toimijoille. Kiitos osallistumisestanne sekä suunnittelutyöhön että mallien ja kokeilujen toteuttamiseen organisaatioissanne. Alueella toimivat muut hankkeet ovat olleet merkittävä osa koko Lapin tasolla tapahtuvaa kehittämistä. Erityisesti yhteistyötä on tehty seuraavien hankkeiden kanssa: Väylä (ESR), Kompassi (ESR), Diili, Polku (ESR), Askel Askeleelta (ESR), Avustajatoimintahanke, sekä Kemin ja Rovaniemen kuntakokeiluhankkeet. Kuntien työllisyyskoordinaattorien kanssa on päästy hienoon yhteistyön alkuun, jota jatketaan edelleen.

Jos joissakin hankkeissa ohjausryhmän merkitys hankkeen toteuttamiselle on jäänyt vähäiseksi niin tässä tapauksessa niin ei ole käynyt. Aktiivinen ja keskusteleva ohjausryhmä ansaitsee erityiset kiitokset osallistumisesta hankkeen ohjaukseen ja tulosten saavuttamiseen.

Ja lopuksi kiitos koko hankkeen aikaiselle projektitiimille, johon on kuulunut vaihtelevalla kokoonpanolla seuraavat henkilöt: Riitta Harmanen, Päivi Kuusela, Tiina Pulju, Sirpa Salmela, Katja Lohilahti, Anne Pudas, Kirsi-Maria Luusua-Pudas, Jari Mäkimartti ja allekirjoittanut. Edellisille projektipäälliköille, Riitta Harmaselle ja Päivi Kuuselalle kiitos ansiokkaasta kehittämistyöstä ja neuvoista uudelle projektipäällikölle.

Vaativattomasti voidaan todeta, että yhdessä

*Suunto -projektin ja yhteistyökumppaneiden kanssa
rakensimme Suomen parhaan palveluprosessimallin,
kiitos siitä!*

Sanna Mäensivu

Projektipäällikkö

Lähteet

- Arola, A-M. Härkäpää K. & Järvikoski A. (toim.). (2013). Työtä tavoittelemassa. Ammatillisen kuntoutuksen projekti tarkastelun kohteena. Lapin Yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Kompassi-projekti (ESR).
- Gould, R., Ilmarinen, J., Järvisalo J. & Koskinen S. (2006). Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 –tutkimuksen tuloksia. Helsinki. Eläketurvakeskus, kansaneläkelaitos, kansanterveyslaitos sekä työterveyslaitos.
- Myllylä, M. & Pukkio, M. 2007. Työvoimakoulutus osana työvoimapolitiikkaa. Arvioita työvoimakoulutuksen toimivuudesta. Työhallinnon julkaisu 384. Helsinki: Työministeriö.
- Ollikainen A-M. (2008). Marginaalin marginaalissa. Vammaiset ja osatyökykyiset henkilöt työllistymispalveluiden reunoilla. Helsinki: Vates-säätiö.
- Oosi, O. Suunto –projektin arviointi (2014). Priorite Oy&Owal Group Oy.
Ks. <http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/118608/Ulkoinen+arviointi/1a0bd964-7b1e-4b83-aeb4-27669669fdda>
- Suikkanen, A. (2008). Selvitys välityömarkkinoista.
Ks. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=41254&name=DLFE-4806.pdf
- Suopajarvi, L. (2013). Opas projektiarviointiin. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan julkaisuja C. Työpapereita 55.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2011). Pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisesta työvoimavarojen turvaamiseen. Rakennetyöttömyyttä koskevat kehittämislinjaukset. TEM raportteja 13/2011. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2011). Vaikeasti työllistyvien tilannetta ja palveluita selvittävä tutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja; Työ ja yrittäjyys 23/2011. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2012). Ei ylhäältä annettuna vaan yhdessä tavoitteellisesti toimien. ESR-välityömarkkinahankkeiden toimintamallien siirrettävyyttä koskeva tutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja; Työ ja yrittäjyys 17/2012. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2013). Selvitystyö välityömarkkinoiden mahdollisuuksista tukea vaikeasti työllistyvien työelämään osallistumista ja työmarkkinoille pääsyä. TEM raportteja 7/2013. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö
- Ylipaavalniemi, P. 2004. Vajaakuntoisten tuettu työllistyminen Helsingissä –toiminnasta ja hyödyistä. Selvityksiä 2004:4. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Liitteet

Liite 1. Projektin toteutuneet kustannukset ja rahoitusosuudet; tilanne 31.12.2014

Suunto –projekti F10506 toteutuneet kustannukset ja rahoitusosuudet

	Suunnitelma 2008–2015	Toteutunut yhteensä	Tot. %	Jäljellä
Aineet, tarvikkeet, tavarat	29 135,00	28 293,35	97,11	841,65
Henkilöstökustannukset	1 283 799,00	1 210 502,40	94,29	73 296,60
Palvelujen ostot	690 775,00	609 970,40	88,30	80 804,60
Matkakustannukset	59 854,00	56 773,11	94,85	3 080,89
Muut kustannukset	140 865,00	131 662,70	93,47	9 202,30
Yhteensä	2 204 428,00	2 037 201,96	92,41	167 226,04
Työvoimapolitiittiset kustannukset	3 041 933,00	3 039 098,84	99,91	2 834,16
Toteutunut yhteensä	5 246 361,00	5 076 300,80	96,76	170 060,20
Toteutunut kuntaraha	308 842,00	278 381,04	90,14	
Toteutunut yksityinen raha	303 088,00	278 660,09	91,94	

Kunta- ja yksityinen raha on työnantajien osuus palkkatukityöllistettävien palkkakustannuksista

Liite 2. Työhönkuntoutuksen palveluprosessi

Vaiheet	Arviointi- ja suunnitteluvaihe		Kuntoutusvaihe		Kouluttautumisvaihe		Työllistymisvaihe	
	Palveluohjaus		Kuntoutuksen palveluohjaus		Koulutautuminen		Työhönvalmennus	
Osaletittävä	Palvelutarpeen arviointi	Työhön kuntoutuksen suunnittelu	Motivointi- ja kuntoutuksen palveluiden käynnistäminen	Arjen- ja elämäntilanteen tukeminen	Opinto- ja työhön suuntautuminen	Motivointi- ja opetusvalmiuksien selvittäminen	Ammatillinen suuntautuminen	Ammatillisen suuntautuminen
	Palveluohjaus	Kuntoutuksen palveluohjaus	Opinto- ja työhön suuntautuminen	Ammatillinen suuntautuminen	Motivointi- ja opetusvalmiuksien selvittäminen	Ammatillinen suuntautuminen	Ammatillinen suuntautuminen	Ammatillinen suuntautuminen
Tavoite	Maailmanlaajuisen kattaava asiakkaan tilannearvio	Yhdessä asiakkaan kanssa laadittu tavoitteellinen suunnitelma, johon kaikki osapuolet sitoutuvat	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen
	Asiakkaan sitoutuminen ja sitouttaminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen
Mittari	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus
	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus	Asiakkaan osallisuus
Dokumentti tuen tarpeen määrittämisestä, tavoitteen asettamisesta, seurannasta ja tulosten kirjaamisesta								

Liite 3. Työhönkuntoutuksen palvelut 2011

[illegible]

Liite 4. Projektin tilaisuudet

Projektin järjestämät työkoukset ja seminaarit sekä osallistujien määrä

Kehittämispäivä palkkatukityössä toimiville yrityksille ja järjestöille 26.9.2008.....	osallistujia 18
Lapin työllisyys- ja työllistämispäivä 3.12.2008	osallistujia 29
Yhdistysten ja järjestöjen kehittämispäivä 27.1.2009.....	osallistujia 19
Työhönvalmennus palvelutuotteena koulutuspäivä 26.2.2009.....	osallistujia 68
Kehittämispalaveri palkkatuettua työtä tarjoaville järjestöille, yhdistyksille ja säätiöille 15.4.2009.....	osallistujia 18
Lapin välityömarkkinoiden ESR-hankkeiden työkoukous 28.10.2009	osallistujia 19
Lapin välityömarkkinoiden työllisyypoliittisten hankkeiden työkoukous 29.10.2009	osallistujia 29
Motivoiva, ratkaisusuuntautunut työtap –koulutuspäivä 28.4.2010	osallistujia 63
Välityömarkkinoiden kehittäminen Meri-Lapissa 18.5.2010	osallistujia 20
Työhönvalmennuksen avulla kohti avoimia työmarkkinoita työkoukous 1.6.2010	osallistujia 41
Palkkatukityön vaikuttavuuden metsästys –kehittämispäivä 5.11.2010.....	osallistujia 52
Työhökuntoutuksen avulla kohti avoimia työmarkkinoita 24.-25.2.2011	osallistujia 79
Työkoukous palkkatuen ja työvoimapoliittisten toimenpiteiden linjauksesta (III-sektori)	
• 1.2.2012.....	osallistujia 14 Kemi
• 6.2.2012.....	osallistujia 18 Tornio
• 13.2.2012.....	osallistujia 22 Rovaniemi
ESR-hankkeiden työkoukous 19.3.2012	osallistujia 13
Kaikkien työpanosta tarvitaan –yhteistyötä ja vastuullisuutta rakennetyöttömyyden nujertamiseksi 27.3.2012	osallistujia 68
Välityömarkkinatoimijoiden työkoukous 13.3.2013	osallistujia 22
Välityömarkkinatoimijoiden työkoukous 14.3.2013	osallistujia 24
Lapin välityömarkkinatoimijoiden työkoukous 26.-27.9.2013.....	osallistujia 63
Palvelujen markkinointi työpajapäivä 24.9.2013.....	osallistujia 32
Työyhteisökolitus: Monialaiset oppijat: monenlaisuuden piirteiden ja toimintatyylien tunnistaminen ja monenlaisuuden huomioiminen ohjauksessa 30.1.2014	osallistujia 33
Välityömarkkinatoimijoiden työpajapäivä	
• Muoniossa 20.11.2013	osallistujia 14
• Sodankylässä 21.11.2013	osallistujia 10
• Rovaniemellä 3.12.2013	osallistujia 14
• Kemijärvellä 28.1.2014	osallistujia 10
• Kemissä 4.2.2014	osallistujia 19
Työllisyydenhoito yhteisenä haasteena –työkoukous 13.5.2014	osallistujia 20
Prosessivalmennukset	
• Sodankylässä 1.9.2014	osallistujia 14
• Kemissä 5.9.2014	osallistujia 14
• Rovaniemellä 12.9.2014	osallistujia 13
Yritysyhteistyön valmennukset	
• Rovaniemellä (verkosto) 23-24.9.2014.....	osallistujia 23
• Rovaniemellä (TE-palvelut) 1-2.10.2014	osallistujia 21
Projektin päätösseminaari 20-21.11.2014	osallistujia 53
Rovaniemellä Ajankohtaista työllisyydenhoidossa työkoukous 23.2.2015.....	osallistujia 80

Liite 5. Työhönkuntoutuksen asiantuntijakoulutus-esite, pdf

Esitteen s. 1

TYÖHÖNKUNTOUTUKSEN ASIAANTUNTIJA -KOULUTUS

Työhönkuntoutuksen asiantuntija-koulutuksessa käsitellään työhönkuntoutuksen asiakas-työhön liittyviä teemoja. Koulutukseen osallistuja kehittää ja vahvistaa omaa asiakastyön osaamistaan sekä verkostotyöskentelyn taitojaan. Koulutus lisää osallistujan valmiuksia työskennellä Lapin välityömarkkinoiden kehittämiseksi rakennetun työhönkuntoutuksen palvelumallin mukaisesti.

Koulutuksen toteuttavat yhteistyössä Itä-Suomen yliopisto ja Lapin ELY-keskuksen Suunto-projekti. Koulutuksia järjestetään seuraavasti:

- Rovaniemellä 8.11.2011-9.5.2012
- Kemissä 14.11.2011-10.5.2012
- Sodankylässä vuonna 2012
- Rovaniemellä syksyllä 2012 - keväällä 2013
- Kemissä / Torniossa syksyllä 2012 – keväällä 2013

Järjestettävien koulutusten sisällöt vastaavat toisiaan. Jokaiseen koulutukseen valitaan 15-20 opiskelijaa.

Koulutuksen sisältö:

I Asiakasohjaus (Rovaniemi 8.-9.11.2011, Kemi 14.-15.11.2011)

- Asiakkaan työ- ja toimintakyky
Kristiina Härkäpää, Lapin yliopisto (Rovaniemi) / Juhani Ilmarinen, JIC Oy (Kemi)
- Suunnitelmallisen asiakasprosessin ohjaaminen ja seuranta
Mari Pekkarinen ja Sanna Saastamoinen, Itä-Suomen yliopisto

Koulutusjaksossa perehdytään työ- ja toimintakyvyn eri ulottuvuuksiin sekä niiden vaikutuksiin työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden palveluprosessissa. Jakso antaa osallistujille valmiudet kehittää suunnitelmallisen asiakasprosessin ohjaamista ja seuranta.

II Ratkaisukeskeinen työote (Rovaniemi 29.-30.11.2011, Kemi 7.-8.12.2011)

- Asiakasyhteistyön perusteet ja käytännöt asiakasohjauksessa
- Ohjausmenetelmät käytännössä ja käytössä
Suvi Pikkusaari, VATES-säätiö

Jakson tavoitteena on, että osallistujat ymmärtävät ohjauksellisen, kantaaottavan, motivoivan ja ratkaisusuuntautuneen työotteen teoreettisen viitekehyksen ja hallitsevat työotteen käyttämisen asiakastyössä siten, että se tukee asiakkaan kuntoutumista kohti avoimia työmarkkinoita.

III Yksilöllinen tuki (Rovaniemi 1.2.2012, Kemi 2.2.2012)

- Ohjaustyön merkitys työhönkuntoutuksen prosessissa
Mari Pekkarinen ja Sanna Saastamoinen, Itä-Suomen yliopisto

Koulutusjaksossa perehdytään asiakkaan tukemisen merkitykseen ja tuen käyttöön työhönkuntoutuksen eri vaiheissa. Asiakkaan tarpeista lähteviin yksilöllisiin tukimuotoihin kuuluvat erilaiset ohjaus- ja valmennuspalvelut, kuten palveluohjaus, kuntoutuksen palveluohjaus, koulutusvalmennus ja työhönvalmennus. Jaksossa perehdytään erityisesti työhönvalmennukseen ja sen merkitykseen asiakkaan avoimille työmarkkinoille siirtymisen onnistumisessa.

IV Palvelujärjestelmän tuntemus (Rovaniemi 2.2.2012, Kemi 3.2.2012)

- Työhönkuntoutuksen palvelujärjestelmät kuntoutus-, kouluttautumis- ja työllistymisvaiheessa

Matti Tuusa, Kuntoutussäätiö

Miika Keijonen, Keskuspuiston ammattiopisto

Mari Pekkarinen ja Sanna Saastamoinen, Itä-Suomen yliopisto

Jakson tavoitteena on, että osallistujat tunnistavat työhönkuntoutumisen kannalta merkitykselliset palvelujärjestelmät ja pystyvät ohjaamaan asiakkaitaan entistä tehokkaammin heidän tarpeitaan vastaaviin palveluihin. Jakso antaa osallistujille valmiudet arvioida alueen palvelujärjestelmää ja sen kehittämistarpeita.

V Verkostoyhteistyö työhönkuntoutuksen eri vaiheissa (Rovaniemi 15.-16.3.2012, Kemi 22.-23.3.2012)

- Verkoston yhteistyön toimivuuden arviointi
- Verkoston tulevaisuuden suunnittelu
- Verkoston toimintasuunnitelman laatiminen

Robert Arnkil, Arnkil Dialogues

Koulutusjakso antaa osallistujille valmiudet monitoimijaisen työotteen käyttöön sekä yhteistyön kehittämiseen verkostokumppanuuksissa. Jakson aikana tarkastellaan välityömarkkinoihin liittyvää palveluverkostoa eri näkökulmista ja opitaan kolme verkostotyön kehittämisen menetelmää.

VI Työelämä tietous ja työnantajayhteistyö (Rovaniemi 8.-9.5.2012, Kemi 9.-10.5.2012)

- Asiakkaamme?
- Markkinoinnin keinot ja välineet
Mari Pekkarinen ja Sanna Saastamoinen, Itä-Suomen yliopisto
- Markkinoinnin keinot ja välineet
- Henkilökohtainen myyntityö
- Tunneviestintä ja vuorovaikutus myyntitilanteessa
Roope Pietilä, Clients'Finland Oy

Koulutusjakson tavoitteena on vahvistaa osallistujien osaamista työmarkkinavalmiuksiaan kehittävien asiakkaiden tukemisessa kohti avoimia työmarkkinoita. Lisäksi tavoitteena on kehittää työnantajayhteistyön osaamista sekä perehtyä työnantajayhteysien luomiseen ja asiakkaalle sopivien työpaikkojen etsimisen keinoihin.

- Kohderyhmä:** Koulutus on tarkoitettu kaikille työhönkuntoutumisen ja työllistymisen parissa työskenteleville, niin työhön- ja työvalmentajille, ohjaajille, yksilö- ja ryhmävalmentajille kuin muillekin työhönkuntoutuksen asiantuntijoille.
- Laajuus:** Koulutus on laajuudeltaan 6 opintopistettä. Se toteutetaan monimuoto-opetuksena, joka sisältää kontaktiopetusta 70 tuntia sekä itsenäistä työskentelyä 70 tuntia.
- Hinta:** Koulutus on osallistujille maksuton.
Lähetettävä yksikkö vastaa osallistujan mahdollisista matkustus- ja majoittumiskustannuksista.
- Hakeminen:** Koulutukseen haetaan sähköisellä hakulomakkeella. Hakuaika päättyy
- Rovaniemellä syksyllä 2011 alkavaan koulutukseen 7.10.2011
 - Kemissä syksyllä 2011 alkavaan koulutukseen 7.10.2011
 - Muiden koulutusten osalta hakuaika ilmoitetaan myöhemmin.
- Kuhunkin koulutukseen valitaan 20 opiskelijaa. Koulutus järjestetään mikäli hakijoita on vähintään 15.
- Sähköinen hakulomake** löytyy projektin www-sivuilta koulutuksen esittelystä.
- Lisätietoja:** Koulutuksesta ja sen suorittamisesta:
Sanna Saastamoinen, puh. 050 342 3510, sanna.saastamoinen@uef.fi
Mari Pekkarinen, puh. 050 550 8315, mari.pekkarinen@uef.fi
- Suunto-projektista:
Päivi Kuusela, puh. 050 390 2755, paivi.kuusela@ely-keskus.fi

Liite 6. Ohjauksen ja valmennuksen menetelmät työllistymispolulla, esite 1

Esitteen s. 1

OHJAUKSEN JA VALMENNUKSEN MENETELMÄT TYÖLLISTYMISSPOLULLA -KOULUTUSKOKONAISUUS KEVÄT 2014

Tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa ohjaustyötä tekevien asiantuntijoiden ohjaus- ja valmennusosaamista. Koulutus antaa osallistujille valmiuksia tukea ja ohjata asiakkaitaan työllistymispolulla yksilöllisesti ja asiakasta arvostaen, myös monikanavaiset palvelut huomioiden. Osallistujat saavat koulutuksesta konkreettisia menetelmiä ja käytännön ohjaus- ja vuorovaikutustaitoja ja he ymmärtävät paremmin asiakkaan työllistymispolun kulun ja kokonaisuuden. Koulutuksen keskiössä ovat tuetun työllistämisen ja työhön kuntoutuksen asiakkaiden ohjaamisen ja valmennuksen menetelmät ja erityisteemoina nuoret ja haastavat asiakkaat.

Kohderyhmä

Lapin alueella mm. työ- ja elinkeinohallinnossa, kunnissa, kuntoutuslaitoksissa, säätiöissä, yhdistyksissä, järjestöissä, oppilaitoksissa sekä välityömarkkinoita kehittämissä hankkeissa työmarkkinavalmiuksiaan parantavien asiakkaiden ohjaus- ja valmennustehtävissä työskentelevät.

Koulutus on osallistujille maksutonta (matka- ja majoituskuluista sekä ruokailuista vastaa osallistuja).

Toteutus

Koulutuksen kesto on 10 päivää jaksettuna maaliskuu-kesäkuun 2014 ajalle ja se sisältää myös muita opiskelumenetelmiä (etäpäivät, sosiaalinen media, verkko-opiskelua yms.).

Koulutus toteutetaan Lapin alueella siten, että lähipäivät pidetään pääosin Rovaniemellä.

Koulutukseen voidaan valita enintään 30 henkilöä pääsääntöisesti ilmoittautumisjärjestyksessä (kts. kohderyhmä). Ilmoitamme valinnoista 4.3.2014.

Lähipäivät:

13.–14.3.2014 Rovaniemi

24.–25.4.2014 (paikkakunta avoin)

9.–10.4.2014 Rovaniemi

21.–22.5.2014 Rovaniemi

Koulutussisällöt

- Orientaatio ja asiakaspalveluprosessi
- Asiakasohjausprosessi ja voimaantuminen
- Nuorten kohtaaminen ja ohjaaminen – erillisteema, päivässä mukana myös muita osallistujia
- Erilaisten temperamenttityylien huomioiminen ohjaustilanteessa
- Ratkaisukeskeinen näkökulma ja menetelmät asiakkaan ohjauksessa
- Motivaatiohaastattelu yksilöohjauksen työmenetelmänä
- Haastavan asiakkaan kohtaaminen - erillisteema, päivässä mukana myös muita osallistujia
- Moninaisuus asiakasohjaustyössä
- Monikanavaisten palveluiden käyttö ohjauksessa sekä sähköisten välineiden hyödyntäminen työhaussa

Kouluttajat

Koulutuksen toteuttaa kajaanilainen KoulutusAvain Oy, joka tuottaa henkilöstön ja organisaatioiden kehittämispalveluiden ja johtamis- ja esimiesvalmennusten lisäksi työhyvinvointi- ja psykologipalveluita, projektityöpalveluita, työvoimakoulutuksia sekä tasa-arvokoulutus- ja konsultointipalveluita.

Kouluttajina toimivat:

YTM, sosiaalipsykologi Silja Kauppinen

KM, konsultti Eija Leinonen

PSM, toimitusjohtaja Olavi Haataja

Koulutukseen hakeminen

Koulutukseen haetaan sähköisesti **3.3.2014 klo 12:00 mennessä** osoitteessa

<https://www.webropolsurveys.com/S/9742DC5E712FBD90.par>

Lisätietoa

Lisätietoja koulutuksesta antavat vastuukouluttajat:

Eija Leinonen, eija.leinonen@koulutusavain.fi, 050 302 2662

Silja Kauppinen, silja.kauppinen@koulutusavain.fi, 040 527 2125

Suunto –projektista:

Sanna Mäensivu, sanna.maensivu@ely-keskus.fi, 029 503 7075

TERVETULOA!

Liite 7. Ohjauksen ja valmennuksen menetelmät työllistymispolulla, esite 2

Esitteen s. 1

OHJAUKSEN JA VALMENNUKSEN MENETELMÄT TYÖLLISTYMISPOLULLA -KOULUTUSKOKONAISUUS SYKSY 2014 Rovaniemi

Tavoitteet

Koulutuksen tavoitteena on vahvistaa ohjaustyötä tekevien asiantuntijoiden ohjaus- ja valmennusosaamista. Koulutus antaa osallistujille valmiuksia tukea ja ohjata asiakkaitaan työllistymispolulla yksilöllisesti ja asiakasta arvostaen. Osallistujat saavat koulutuksesta konkreettisia menetelmiä ja käytännön ohjaus- ja vuorovaikutustaitoja ja he ymmärtävät paremmin asiakkaan työllistymispolun kulun ja kokonaisuuden. Koulutuksen keskiössä ovat tuetun työllistämisen ja työhön kuntoutuksen asiakkaiden ohjaamisen ja valmennuksen menetelmät ja erityisteemoina nuoret ja haastavat asiakkaat.

Keväällä 2014 toteutetusta koulutuksesta saatua opiskelijapalautetta:

"Sain hyviä käytännön vinkkejä ohjaustyöhön."

"Sain uusia ideoita ja asioita joita voin hyödyntää omassa työssäni."

"Sain koulutuksesta sitä mitä hainkin, eli uusia menetelmiä, joita soveltaa käytäntöön, uusia ajatuksia ja tiedon sekä tunteen siitä, että olen oivaltanut taas jotain lisää tästä alasta."

Kohderyhmä

Lapin alueella mm. työ- ja elinkeinohallinnossa, kunnissa, kuntoutuslaitoksissa, säätiöissä, yhdistyksissä, järjestöissä, oppilaitoksissa sekä välityömarkkinoita kehittämissä hankkeissa työmarkkinavalmiuksiaan parantavien asiakkaiden ohjaus- ja valmennustehtävissä työskentelevät.

Koulutukseen voidaan valita enintään 20 henkilöä pääsääntöisesti ilmoittautumisjärjestyksessä (kts. kohderyhmä ja ilmoittautuminen). Ilmoitamme valinnoista 13.8.2014.

Toteutus

Koulutuksen kesto on 10 päivää jaksotettuna syys-marraskuun 2014 ajalle ja se sisältää myös etätehtäviä ja työskentelyä verkko-oppimisympäristössä (8 lähiopetuspäivää + 2 etäopiskelupäivää).

HOX! Koulutus on samansisältöinen keväällä 2014 pidetyn koulutuksen kanssa.

Koulutus pidetään Rovaniemellä.

Koulutus on osallistujille maksutonta (matka- ja majoituskuluista sekä ruokailuista vastaa osallistuja).

Lähipäivät:

21. – 22.8.2014

8. – 9.10.2014

15.–16.9.2014

6. – 7.11.2014

Koulutussisällöt

- Orientaatio ja asiakaspalveluprosessi
- Asiakasohjausprosessi ja voimaantuminen
- Nuorten kohtaaminen ja ohjaaminen
- Erilaisten temperamenttityylien huomioiminen ohjaustilanteessa
- Ratkaisukeskeinen näkökulma ja menetelmät asiakkaan ohjauksessa
- Motivaatiohaastattelu yksilöohjauksen työmenetelmänä
- Haastavan asiakkaan kohtaaminen
- Moninaisuus asiakasohjaustyössä
- Ryhmän ohjaaminen

Kouluttajat

Koulutuksen toteuttaa kajaanilainen KoulutusAvain Oy, joka tuottaa henkilöstön ja organisaatioiden kehittämispalveluiden ja johtamis- ja esimiesvalmennusten lisäksi työhyvinvointi- ja psykologipalveluita, projekti-työpalveluita, työvoimakoulutuksia sekä tasa-arvokoulutus- ja konsultointipalveluita.

Kouluttajina toimivat:

YTM, sosiaalipsykologi Silja Kauppinen

KM, konsultti Eija Leinonen

PSM, toimitusjohtaja Olavi Haataja

Ilmoittautuminen

Koulutukseen ilmoittaudutaan sähköisesti **12.8.2014 mennessä** osoitteessa:

<https://www.webropol-surveys.com/S/AFE8FF766A8646DD.par>

Lisätietoa

Lisätietoja koulutuksesta antavat:

vastuukouluttajat

Eija Leinonen, [eija.leinonen\(@\)koulutusavain.fi](mailto:eija.leinonen(@)koulutusavain.fi) ja

Silja Kauppinen, [silja.kauppinen\(@\)koulutusavain.fi](mailto:silja.kauppinen(@)koulutusavain.fi)

sekä Suunto –projektista projektipäällikkö Sanna Mäensivu

[sanna.maensivu\(@\)ely-keskus.fi](mailto:sanna.maensivu(@)ely-keskus.fi), 029 503 7075

TERVETULOA!

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja / Elinvoimaa alueelle 2/2015					
Vastuualue Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri					
Tekijät Sanna Mäensivu		Julkaisuaika Maaliskuu 2015			
		Kustantaja /Julkaisija Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus			
		Hankkeen rahoittaja / toimeksiantaja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus			
Julkaisun nimi Suunto –projekti työhönkuntoutuksen palvelumallin kehittäjänä Lapissa					
Tiivistelmä <p>Suunto –projekti on ESR-rahoitteinen, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toteuttama projekti, joka on osa valtakunnallista välityömarkkinoiden kehittämisohjelmaa (TEM). Projektin toiminta-aika on 1.5.2008-30.4.2015. Suunto –projektin päätavoitteena on Lapin alueen välityömarkkinoiden koordinointi sekä työvoimapalvelujen kehittämistyö, jolla pyritään rakenteellisen työttömyyden vähentämiseen alueella. Suunto –projektin tavoitteet kohdistuvat sekä asiakaskohderyhmän palveluprosessin että asiakasta kohtaan palveluverkoston kehittämiseen. Projektin pääasiallinen tehtävä on työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden työhönkuntoutumisen prosessin kehittyminen tuotekehitystyön ja välityömarkkinoiden kehittymisen avulla. Myöhemmin projektin tavoitteisiin lisättiin myös työllistymispolkujen luominen avoimille työmarkkinoille tukea ja ohjausta tarvitseville työnhakija-asiakkaille yhteistyössä TE-toimiston, työvoiman palvelukeskusten ja välityömarkkinoilla toimivan palveluverkoston kanssa. Projektin kohdeyhmänä on työmarkkinoille kuntoutuvat asiakkaat, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta työmarkkinaedellytystensä parantamiseen aktiivisen työvoimapolitiikan keinoin. Toisena kohderyhmänä on välityömarkkinoilla ja työllisyydenhoidossa toimiva palveluverkosto. Projektin päätavoitteena on ollut rakentaa työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden palveluprosessimalli</p> <p>a) asiakasohjausta kehittämällä b) työvoimapalveluja kehittämällä c) työllistymismalleja kehittämällä sekä d) välityömarkkinoita koordinoimalla.</p> <p>Tähän raporttiin on koottu Suunto –projektin kehittämistyön keskeiset tulokset ja niiden vaikutusten arviointi.</p>					
Asiasanat (YSA:n mukaan) Kehittäminen, kuntoutus, palveluverkosto, rakennetyöttömyys, työ, työllistymismalli, työllisyys, työttömyys, työvoima, välityömarkkinat.					
ISBN (painettu) 978-952-314-223-7	ISBN (PDF) 978-952-314-224-4	ISSN-L 2242-282X	ISSN (painettu) 2242-282X	ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2838	
www www.doria.fi/ely-keskus		URN URN:ISBN:978-952-314-224-4		Kieli Suomi	Sivumäärä 64
Julkaisun tilaukset Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, PL 8060, 96101 Rovaniemi Sähköposti: tiedotus.lappi@ely-keskus.fi Julkaisu on saatavana myös verkossa: www.ely-keskus.fi/julkaisut sekä www.doria.fi					
Kustannuspaikka ja -aika Rovaniemi 2015			Painotalo Suomen Yliopistopaino Oy		

ELINVOIMAA ALUEELLE 2 / 2015

SUUNTO –PROJEKTI

TYÖHÖNKUNTOUTUKSEN PALVELUMALLIN KEHITTÄJÄNÄ LAPISSA

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-314-223-7 (painettu)

ISBN 978-952-314-224-4 (PDF)

ISSN-L 2242-282X

ISSN 2242-282X (painettu)

ISSN 2242-2838 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-224-4

www.doria.fi/ely-keskus | www.ely-keskus.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto